

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Automatizace rozhodování ve veřejné správě

Diplomová práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Linda Kolocová**
Osobní číslo: **E23872**
Studijní program: **N0488A050008 Řízení rozvoje obcí a regionů**
Téma práce: **Automatizace rozhodování ve veřejné správě**
Zadávací katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je analýza a komparace českých a zahraničních přístupů k automatizovanému vydávání správních rozhodnutí a metod jejich implementace se záměrem identifikovat potenciálně aplikovatelné strategie pro Českou republiku. Práce se zaměří na detailní zkoumání zavádění automatizace rozhodování v české správní praxi. Budou identifikovány příklady dobré zahraniční rozhodovací praxe a zkoumány podmínky pro jejich možné využití v české veřejné správě včetně potřebných změn de lege ferenda.

Osnova:

- Automatizace rozhodování ve veřejné správě.
- Rizika a přínosy zavedení automatizace ve veřejné správě.
- Přezkum automatizovaného rozhodnutí.
- Automatizace rozhodování v ČR.
- Přístupy k automatizaci rozhodování ve veřejné správě v zahraničních zemích.
- Možnost aplikace zahraničních přístupů v ČR.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**
Rozsah grafických prací: **-**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

FIALOVÁ, Eva, Ján MATEJKA a Vojen GÜTTLER. Profilování a automatizované rozhodování (nejen) ve světle lidských práv a základních svobod [online]. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2020. 78 s. ISBN: 978-80-87439-42-5. Dostupné z: <https://ilaw.cas.cz>.

GERMUNDSSON, Nora a Hugo STRANZ. Automating social assistance: Exploring the use of robotic process automation in the Swedish personal social services. *International journal of social welfare* [online]. 2023, vol. 33, no. 3, s. 647-658. DOI: 10.1111/ijsw.12633. Dostupné z: <https://api.semanticscholar.org>.

HÖCHTL, Johann, Peter PARYCEK a Ralph SCHÖLLHAMMER. Big data in the policy cycle: Policy decision making in the digital era. *Journal of Organizational Computing and Electronic Commerce* [online]. 2016, vol. 26, no. 1-2, s. 147-169. DOI: 10.1080/10919392.2015.1125187. Dostupné z: <https://tandfonline.com>.

MONARCHA-MATLAK, Aleksandra. Automated decision-making in public administration. *Procedia Computer Science* [online]. 2021, vol. 192, s. 2077-2084. ISSN 1877-0509. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com>.

NALBANDIAN, Lucia. Increasing the accountability of automated decision-making systems: An assessment of the automated decision-making system introduced in Canada's temporary resident visa immigration stream. *Journal of Responsible Technology* [online]. 2022, vol. 10. DOI: 10.1016/j.jrt.2021.100023. Dostupné z: <https://sciencedirect.com>.

RANERUP, Agneta a Helle Zinner HENRIKSEN. Value positions viewed through the lens of automated decision-making: The case of social services. *Government Information Quarterly* [online]. 2019, vol. 36, no. 4, s. 1-13. ISSN: 0740-624X. Dostupné z: <https://sciencedirect.com>.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jana Janderová, Ph.D.**
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání diplomové práce: **1. září 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2025**

L.S.

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

doc. Ing. Viktor Prokop, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

Prohlašuji:

Práci s názvem Automatizace rozhodování ve veřejné správě jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 25. 04. 2025

Linda Kolocová v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé práce paní JUDr. Janě Janderové, Ph.D. za její vstřícnost, odborné vedení a cenné rady, které mi pomohly při zpracování této diplomové práce.

ANOTACE

Cílem práce je analýza a komparace českých a zahraničních přístupů k automatizovanému vydávání správních rozhodnutí a metod jejich implementace se záměrem identifikovat potenciálně aplikovatelné strategie pro Českou republiku. Práce se zaměří na detailní zkoumání zavádění automatizace rozhodování v české správní praxi. Budou identifikovány příklady dobré zahraniční rozhodovací praxe a zkoumány podmínky pro jejich možné využití v české veřejné správě včetně potřebných změn de lege ferenda.

KLÍČOVÁ SLOVA

Automatizace rozhodování, veřejná správa, umělá inteligence

TITLE

Automated decision-making in public administration

ANNOTATION

The aim of this thesis is to analyze and compare czech and foreign approaches to automated administrative decision-making and methods of their implementation with the intention of identifying potentially applicable strategies for the Czech Republic. The thesis focuses on a detailed examination of the implementation of automated decision-making in czech administrative practice. Examples of good international decision-making practices will be identified and the conditions for their possible application in czech public administration will be explored, including necessary changes de lege ferenda.

KEYWORDS

Automation decision-making, public administration, artificial intelligence

OBSAH

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK.....	10
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	11
ÚVOD.....	12
1 Automatizace rozhodování ve veřejné správě	14
1.1 Automatizace rozhodování	14
1.2 Nástroje používané k automatizaci rozhodování	17
1.2.1 Algoritmické rozhodování	17
1.2.2 Umělá inteligence	19
1.2.3 Další nástroje	21
1.3 Předpoklady pro zavedení automatizace.....	22
2 Přínosy a rizika zavedení automatizace	24
2.1 Přínosy zavedení automatizace	24
2.1.1 Zefektivnění veřejné správy.....	25
2.1.2 Snížení nákladů a administrativní zátěže.....	27
2.1.3 Objektivita	27
2.1.3 Ostatní přínosy	27
2.2 Překážky a rizika zavedení automatizace	28
2.2.1 GDPR.....	29
2.2.2 Automation bias a diskriminace	30
2.2.3 Netransparentnost	32
2.2.4 Odpovědnost za rozhodnutí	33
3 Přezkum automatizovaného rozhodnutí a ochrana práv dotčených osob	36
3.1 Náležitosti automatizovaného rozhodnutí	36
3.1.1 Obecné náležitosti rozhodnutí	36
3.1.2 Zvláštní náležitosti automatizovaného rozhodnutí	38

3.2 Způsoby obrany podle GDPR.....	39
3.3 Předpoklady pro řádný přezkum.....	40
3.4 Problémy přezkumu automatizovaného rozhodnutí	42
4 Metodologie.....	44
4.1 Cíl výzkumu.....	44
4.2 Výzkumné otázky	44
4.3 Metody výzkumu	45
4.4 Význam výzkumu	47
5 Přístupy k automatizaci.....	48
5.1 Přístupy k automatizaci v EU	48
5.1.1 Estonsko.....	52
5.1.2 Švédsko.....	56
5.2 Přístupy k automatizaci v zemích mimo EU	59
5.2.1 Velká Británie	59
5.2.2 USA	63
6 Automatizace ve veřejné správě ČR.....	67
6.1 Strategické dokumenty a orgány působící v oblasti umělé inteligence	68
6.2 Postavení ČR v oblasti umělé inteligence.....	71
6.3 Procesy vhodné k automatizaci.....	72
6.4 Současné využití umělé inteligence ve veřejné správě	74
6.5 Automatizace v samosprávách.....	75
6.6 Novela správního řádu.....	77
6.7 Příklady využití umělé inteligence ve veřejné správě v budoucnu.....	78
7 Komparace využívání automatizace a umělé inteligence ve veřejné správě ve vybraných státech	80
7.1 Komparace zkoumaných států za účelem identifikace slabých míst veřejné správy ČR	80

7.2 Komparace regulace umělé inteligence v EU a USA.....	84
7.3 Národní iniciativy a legislativy v oblasti umělé inteligence.....	91
7.4 Investice do umělé inteligence.....	96
7.5 Digitalizace	99
8 Doporučení pro implementaci automatizace do veřejné správy ČR.....	103
ZÁVĚR	109
POUŽITÁ LITERATURA	112

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1: Estonsko v oblasti AI v rámci různých kategorií	54
Obrázek 2: Švédsko v oblasti AI v rámci různých kategorií	58
Obrázek 3: Velká Británie v oblasti AI v rámci různých kategorií	61
Obrázek 4: USA v oblasti AI v rámci různých kategorií.....	64
Obrázek 5: ČR v oblasti AI v rámci různých kategorií	72
Tabulka 1: Rozdíl mezi AI Aktem a AI Paktem.....	50
Tabulka 2: umístění zkoumaných zemí na základě AI indexu	82
Tabulka 3: Porovnání evropské a americké regulace AI	85
Tabulka 4: Počet národních iniciativ ve zkoumaných státech a EU.....	93
Tabulka 5: Investice ve zkoumaných státech	96
Tabulka 6: Investice v EU a státech mimo EU.....	97
Tabulka 7: Úroveň digitalizace v zemích EU	100

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

AAA	Algorithmic Accountability Act
ATRS	Algorithmic Transparency Recording Standarts
EU	Evropská unie
FTC	Federal Trade Commission
GDPR	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
LPZS	Listina základních práv a svobod
Listina	Listina základních práv Evropské Unie
MPS	malé a střední podniky
Správní řád	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

ÚVOD

Ověřování splnění podmínek pro přiznání sociálních dávek, nábor nových zaměstnanců na pozici úředníka, vyřizování žádostí o dotace či tvorba podkladů v rámci místního šetření – to vše a mnoho dalších činností dnes v některých zemích zajišťují algoritmy nebo systémy umělé inteligence. Automatizace rozhodování se tak stává nedílnou součástí modernizace veřejné správy, a to nejen v evropských, ale i mimoevropských státech.

Zavádění automatizace do veřejné správy přináší potenciál výrazného zvýšení efektivity a rychlosti rozhodovacích procesů. Zároveň však klade nové nároky na právní, etické či technické zajištění těchto procesů. Veřejná správa tak v současnosti čelí zásadní výzvě – jak využívat automatizované rozhodování, a to nejen ke svému prospěchu, ale především ve prospěch občanů.

Tématem této diplomové práce je právě automatizace rozhodování ve veřejné správě. Cílem práce je analyzovat a komparovat přístupy České republiky a vybraných zahraničních států k využívání automatizovaného rozhodování, identifikovat slabá místa v české veřejné správě a na jejich základě formulovat doporučení pro její zlepšení.

Pro účely komparace byly vybrány čtyři země – Estonsko a Švédsko jako progresivní členské státy Evropské unie, a dále Velká Británie a Spojené státy americké jako země stojící mimo EU a mající odlišné právní zázemí.

Automatizace s sebou přináší nejen řadu výhod, ale také rizika, která nelze přehlížet. Je proto nutné zhodnotit obě tyto stránky a zvážit, ve kterých konkrétních rozhodovacích procesech je její zavedení skutečně vhodné a přínosné. Automatizace totiž není univerzálním řešením a v některých případech by mohla napáchat více škody než užitku.

Diplomová práce se proto zabývá také otázkami odpovědnosti a právní ochrany občanů. Co se stane, když správní orgán vydá automatizované rozhodnutí a dotčená osoba se bude domnívat, že tím došlo k porušení jejích práv? Jaké má možnosti obrany? Zvláštní pozornost je věnována transparentnosti a přezkoumatelnosti automatizovaných rozhodnutí. Podle nařízení EU známého jako AI Akt, musí být takové systémy pod dohledem člověka, a to jak v soukromém, tak i veřejném sektoru.

Tato práce přispívá k lepšímu porozumění výzvám a příležitostem spojeným s využíváním umělé inteligence ve veřejné správě. Analýza zahraničních přístupů poskytuje významné

poznatky v oblasti umělé inteligence, které mohou být využity pro zefektivnění veřejné správy v České republice.

V praktické části budou pomocí metod komparace a případových studií identifikovány nedostatky české veřejné správy v oblasti automatizace a umělé inteligence. Analýza národních strategií a orgánů zaměřených na umělou inteligenci v každé z vybraných zemí poskytne přehled o přístupech k této problematice. Zvláštní důraz bude kladen na konkrétní příklady využití umělé inteligence ve veřejné správě.

Závěrečná komparace je rozdělena do pěti částí. Nejprve bude provedeno základní srovnání vybraných zemí z hlediska jejich postavení v oblasti umělé inteligence. Následuje rozbor legislativního rámce, a to jak na úrovni EU a USA, tak i na národní úrovni ve vybraných evropských zemích. Další část se zaměří na výši investic do AI a úroveň digitalizace – tedy jak se strategie a alokace finančních prostředků promítají do praxe.

V úplném závěru budou shrnuty hlavní nedostatky české veřejné správy v oblasti automatizace a umělé inteligence. Budou rovněž poskytnuty doporučení, jak učinit veřejnou správu v České republice efektivnější, dostupnější a modernější díky bezpečnému a širokému využívání systémů umělé inteligence.

1 Automatizace rozhodování ve veřejné správě

Automatizace rozhodování se v posledních letech stává jedním z klíčových témat veřejných správ po celé Evropě. Umělá inteligence, kterou automatizace využívá, se každým dnem rozvíjí, a i přes to, že nachází uplatnění především v soukromém sektoru, hovoří se i o jejím potenciálu ve veřejné správě, a to konkrétně ve spojitosti s jejími rozhodovacími procesy. Zavedení automatizace by přineslo mnoho výhod pro veřejnou správu, kterými jsou především zefektivnění, odstranění lidských chyb nebo zrychlení rozhodovacích procesů.

Přesto však automatizace přináší i mnoho výzev a problémů. Aby fungovala efektivně, je nutné splnit řadu předpokladů. Velmi důležitou podmínkou je existence právního rámce, ve kterém jsou stanoveny postupy a pravidla využívání automatizace a umělé inteligence. Dále je nezbytné, aby byla zajištěna dostatečná kvalita trénovacích dat, a to z toho důvodu, aby systém dokázal přesně a jasně zpracovávat údaje. Existují další předpoklady, o kterých bude pojednáno níže.

Z výše uvedeného vyplývá, že automatizace přináší jak výhody, tak i problémy, a proto je nezbytné tyto dvě strany zhodnotit a zároveň posoudit, v jakých konkrétních rozhodovacích procesech může být zavedení automatizace skutečně vhodné a přínosné. Automatizace rozhodovacích procesů ve veřejné správě rozhodně není vhodná pro každý typ rozhodování a její zavedení tedy nebude žádoucí v situacích, ve kterých přinese více problémů než užitku.

1.1 Automatizace rozhodování

Podle ustanovení § 9 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen „správní řád“) se rozhodnutím v určité věci zakládají, mění nebo ruší práva nebo povinnosti určené osoby nebo jímž se v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má nebo nemá. Toto rozhodnutí vydává správní orgán, kterým je podle ustanovení § 1 odst. 1 správního řádu orgán moci výkonné, orgán územních samosprávných celků a jiných orgánů a právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy.

Rozhodnutí správního orgánu musí obsahovat podle ustanovení § 68 správního řádu tři hlavní náležitosti. První náležitostí je výrok nebo více výroků, ve kterých se uvádí předmět řízení, právní ustanovení, podle kterých bylo rozhodováno a označení účastníků, kterými mohou být jak fyzické, tak právnické osoby. Dále tato část obsahuje výrok o vyloučení odkladného účinku odvolání. Pokud je účastníkovi uložena povinnost, tak tato část obsahuje i lhůtu ke splnění ukládané povinnosti.

Druhou náležitostí je odůvodnění výroků rozhodnutí. Část obsahuje podklady pro vydání rozhodnutí, úvahy, kterými se správní orgán řídil a způsob, jakým se vypořádal s návrhy a námitkami účastníků. Existuje i výjimka, kdy rozhodnutí nemusí obsahovat odůvodnění, a to třeba v situaci, kdy správní orgán prvního stupně vyhoví všem účastníkům v plném rozsahu.

Třetí náležitostí je poučení účastníků o možnosti podat odvolání proti danému rozhodnutí. Poučení obsahuje lhůtu pro podání, informaci o tom, ke kterému správnímu orgánu odvolání podat a který správní orgán o odvolání rozhoduje.

Co ale znamená automatizované rozhodnutí? Automatizované rozhodnutí je takové rozhodnutí, které se realizuje na základě algoritmů. Jedná se o takový typ rozhodnutí, které realizuje specifický software výpočetního systému – program a počítač – a to na základě předem naprogramovaného autonomního programu a na základě dat, ke kterým má tento program přístup. Znamená to tedy, že člověk se z větší části na vydání rozhodnutí nepodílí. Tato skutečnost vyvolává otázky týkající se hodnocení konkrétních skutkových stavů, včetně právní argumentace a kvalitního odůvodnění podstaty svých rozhodnutí (FIALOVÁ et. al, 2020, s. 13).

Automatizovaný proces rozhodnutí je založen na softwaru, který automatizuje, urychluje a rozšiřuje analýzu dat. Data získaná z rozsáhlých databází se používají k výpočtu pravděpodobností, které identifikují možné výsledky. Tento proces zahrnuje jak algoritmy, tak i umělou inteligenci (HERWIG, 2024, s. 2).

Evropský Právní Institut navrhuje ve své inovační zprávě z roku 2022 následující definici pro automatizaci rozhodování. Automatizace rozhodování je proces, který využívá výpočetní techniku a umělou inteligenci, a který pomocí vstupů a dat dokáže vytvářet výstupy různého druhu, a to v souladu s předem stanovenými cíli. Výstupem může být mimo rozhodnutí i hodnocení, doporučení nebo předpovědi.

Automatické rozhodnutí může být založeno na různých typech dat. Jedním typem mohou být data poskytnutá přímo dotčenými jednotlivci, například odpovědi na dotazník. Dalším typem mohou být data získaná při pozorování jednotlivců, tím jsou například data o poloze jednotlivce získaná skrz aplikaci.

Třetím typem mohou být odvozená nebo předpokládaná data, jako je profil jednotlivce, který už byl vytvořen. Tím může být v oblasti financí a bankovníctví například kreditní skóre, které

předpovídá úvěrové chování jednotlivce nebo pravděpodobnost skutečnosti, že jednotlivec splatí půjčku včas, a to na základě předchozích platebních záznamech (EVROPSKÁ KOMISE, 2018, s. 8).

Jakými způsoby tedy může být automatizace využita v oblasti správního rozhodování? Prvním způsobem je automatické zpracování údajů, které poskytne vstupní informace sloužící jako jeden z podkladů pro vydání správního rozhodnutí. Druhou možností je, že systém sám vytvoří rozhodnutí, jehož kontrolu následně provede člověk, který má možnost rozhodnutí změnit či zrušit. Třetí možností je zcela automatizované rozhodnutí, které nevyžaduje žádný zásah ze strany člověka (HUBKOVÁ, 2024, s. 4).

Podle článku 22 odst. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), z anglického General Data Protection Regulation (dále jen „GDPR“) by ale fyzické osoby neměly být předmětem rozhodnutí, které je založené výhradně na automatizovaném zpracování.

Toto ustanovení se ale nepoužije v případech, kdy rozhodnutí:

- a) je nutné pro uzavření nebo plnění smlouvy mezi subjektem a správcem údajů;
- b) je povoleno právem Unie nebo členského státu, které se na správce vztahuje a které stanoví vhodná opatření zajišťující ochranu práv a svobod a oprávněných zájmů subjektu údajů; nebo
- c) dotčená fyzická osoba výslovně souhlasí s rozhodnutím, které je založeno na algoritmu.

V případech a) a c) podle článku 22 odst. 3 GDPR provede správce údajů vhodná opatření na ochranu práv a svobod a oprávněných zájmů subjektu údajů, alespoň práva na lidský zásah ze strany správce, práva vyjádřit svůj názor a práva napadnout rozhodnutí.

S automatizací mohou být spojeny i problémy, jedním z nich je určení nositele odpovědnosti. Rozhodovací autoritou je v tomto případě autonomní systém, který nemá právní osobnost a za svá rozhodnutí tak nenesení odpovědnost. To ale neznamená, že odpovědnost přechází jednoznačně na člověka, i přes to, že v některých fázích procesu vystupuje. Osoba totiž nemá přímou kontrolu nad rozhodovacím procesem prováděným autonomním systémem, a proto není spravedlivé požadovat, aby odpovědnost za jeho rozhodnutí nesl člověk (FIALOVÁ et.

al, 2020, s. 13). Tímto problémem se podrobněji zabývá kapitola 2.2 Překážky a rizika zavedení automatizace.

1.2 Nástroje používané k automatizaci rozhodování

Proces automatizace využívá především algoritmičké rozhodování a umělou inteligenci, přičemž tyto nástroje umožňují rychlé zpracování velkého množství dat a přispívají k zefektivnění činnosti veřejné správy. Umělá inteligence usnadňuje a ovlivňuje naše každodenní životy, aniž bychom si to uvědomovali a existuje předpoklad, že právě tato inteligence ovlivní nejen všechny oblasti našeho života, ale i ekonomiky.

1.2.1 Algoritmičké rozhodování

Slovo algoritmus pochází už z 9. století a je odvozené od jména slavného matematika Al-Chorezmího, který pocházel z Perské říše. Algoritmus je tedy pojmem s dlouhou historií, který má i v současné době velký význam.

Existuje mnoho definicí podle různých zdrojů. Podle Českého etymologického slovníku se jedná o „účelně volený postup výpočtu“. Stejná definice je obsažena i ve Slovníku spisovného jazyka českého. Podle Slovníku cizích slov je algoritmus „posloupnost konečného počtu elementárních kroků vedoucí k vyřešení úlohy“.

Algoritmus tedy můžeme chápat jako určitý postup, který nám říká, jak vyřešit úlohu a podle LOBOTKY (2019, s. 4) musí mít pět následujících charakteristik, kterými jsou:

- konečnost, kdy algoritmus po konečném počtu kroků skončí;
- určitost, kdy postup práce je jasně definován a prováděné operace jsou popsány přesně a jednoznačně;
- vstup, kdy algoritmus může mít jeden nebo více vstupů. Vstupy jsou veličiny, které se zadávají do algoritmu před jeho započítím nebo které jsou do algoritmu načteny v průběhu;
- výstup, kdy algoritmus má alespoň jeden výstup, který má daný vztah ke vstupům; a
- efektivita, kdy všechny prováděné operace algoritmu musí být jednoduché. Algoritmus by měl při své práci využívat co nejmenší množství paměti a dokončit ji co nejrychleji.

Na druhou stranu podle KOLAŘÍKOVÉ a HORÁKA (2020, s. 14) je algoritmus pracovní postup, který splňuje pouze čtyři vlastnosti, kterými jsou:

- rezultativnost, kdy algoritmus vždy vydá nějaký výsledek;
- konečnost;
- jednoduchost popisu, kdy je algoritmus definován konečným množstvím základních instrukcí, které jsou srozumitelné a jejich provedení je jednoznačné bez možnosti individuální interpretace ze strany vykonavatele; a
- jednoznačnost, kdy postup je jasně definovaný a závisí pouze na popisu algoritmu a jeho vstupu. Svobodná vůle vykonavatele a náhoda nemají vůbec žádný vliv na to, jak algoritmus probíhá.

Znovu se vrátíme k jedné vlastnosti algoritmu, kterou je podle LOBOTKY (2019, s. 4) efektivita. Tedy že by algoritmus měl dokončit svou práci co nejrychleji, a to při nejmenším množství využívání paměti. Kdy je tedy algoritmus neefektivní? Algoritmus je neefektivní v situaci, kdy by člověk došel k výsledku rychleji než samotný algoritmus. V tomto případě není žádný důvod, proč by algoritmus měl existovat.

Další důležitou vlastností algoritmu je jeho výstup, který může představovat zároveň vstup pro další rozhodování jiného algoritmu nebo rozhodování člověka. Může ale být konečným rozhodnutím, které již nevyžaduje žádný další lidský zásah nebo zásah algoritmu. Výstup také často má přímý vliv na práva, svobody nebo povinnosti člověka (LOBOTKA, 2019, s. 6). Algoritmické rozhodování se čím dál více stává součástí našich každodenních životů. Používá se v mnoha odvětvích, jako je například zdravotnictví, poskytování bankovních úvěrů nebo v trestním soudnictví (TOLAN, 2018, s. 3).

Podle (BREIDBACH, 2024, s. 2) je algoritmické rozhodování takové rozhodování, které zahrnuje využívání výpočetních metod, které umožňují strojům automaticky vykonávat úkoly nebo činit rozhodnutí.

Algoritmické rozhodování tedy můžeme chápat jako použití algoritmů k dosažení rozhodnutí. Jedná se o proces, který je buďto prováděn zcela automaticky, tedy bez zásahu člověka, anebo částečně automaticky, tedy s lidským zásahem (KOLAŘÍKOVÁ a HORÁK, 2020, S. 14).

Tento typ rozhodování pomáhá mimo jiné s vyhledáváním informací nebo s řešením právních problémů anebo může vyhledávat v odborných publikacích. Pod algoritmické rozhodování můžeme podřadit rozhodování pomocí systémů umělé inteligence (LOBOTKA, s. 12).

1.2.2 Umělá inteligence

Samotný pojem inteligence je definován podle Stanfordské univerzity jako schopnost učit se a používat vhodné techniky k řešení problémů a dosahování cílů, přizpůsobené danému kontextu v nejistém a neustále se měnícím světě.

Umělá inteligence, z anglického jazyka artificial intelligence (zkratka „AI“), je více než půl století starý termín. Přišel s ním v roce 1955 John McCarthy, profesor na Stanfordské univerzitě, který umělou inteligenci popsal jako vědu a inženýrství zaměřené na tvorbu inteligentních strojů.

I přesto, že pojem pochází z padesátých let 20. století, skutečný rozmach byl zaznamenán až v 90. letech 20. století. Právě v tomto období vznikaly první snahy o vytvoření inteligentního programu, který bude schopen porazit v šachu svého protihráče – člověka. To se povedlo v roce 1997, kdy počítač firmy IBM, pojmenovaný Deep Blue, porazil šachového velmistra Garriho Kasparova.

Za významný milník v oblasti umělé inteligence je považován tzv. Turingův test. Test je pojmenován po britském matematikovi, logikovi a zakladateli moderní informatiky Alanu Turingovi. Tento test byl zaměřen na zjištění, zda dokáže chatbot přesvědčit člověka o tom, že je 13letým chlapcem pocházejícím z Ukrajiny. Test byl uskutečněn v roce 2014 a výsledkem bylo, že stroj přesvědčil 33 % lidských posuzovatelů o tom, že není strojem. Alan Turing ve své práci pocházející z roku 1950 předpokládal, že o padesát let později, tedy v roce 2000, budou počítače po pětiminutové konverzaci s člověkem schopny oklamat 30 % lidí (KOLAŘÍKOVÁ a HORÁK, 2020). I když byl test proveden o 14 let později, než Turing doufal, výsledek dokázal téměř přesně předpovědět.

Podle Alana Turinga se dá o umělé inteligenci mluvit až v případě, kdy osoba testující určitý systém, nedokáže poznat, zda v daném okamžiku komunikuje s člověkem nebo skutečně se strojem. V jeho testu je tedy klíčové, aby umělá inteligence byla schopna jednat lidsky, tedy způsobem nerozeznatelným od lidského chování (LOBOTKA, 2019, s. 6).

Pojem umělá inteligence podle LOBOTKY (2019, s. 6) se nemůže od pojmu algoritmus oddělovat. Systémy, které se označují jako umělá inteligence totiž využívají algoritmy.

Znamená to, že „pokud mluvíme o rozhodování umělou inteligencí, tak pořád máme na mysli algoritmické rozhodování, jenom systém, který algoritmické rozhodování provádí se dá považovat za sofistikovanější.“

Evropský parlament definuje umělou inteligenci jako schopnost strojů napodobovat schopnosti lidí, jako je učení se, plánování, uvažování nebo kreativita.

Definice umělé inteligence podle Evropské komise (2018, s. 1) zní následovně: „*Za umělou inteligenci se považují systémy vykazující inteligentní chování v podobě vyhodnocování svého okolí a následného rozhodování či vykonávání kroků – s určitou mírou samostatnosti – k dosažení konkrétních cílů. Systémy využívající technologii umělé inteligence mohou být čistě softwarové, které působí jen ve virtuálním světě (např. hlasoví asistenti, program na analýzu snímků, vyhledávače, systémy rozpoznávání hlasu a obličeje), nebo mohou být zabudovány do technického vybavení (např. pokročilé roboty, autonomní vozidla a drony).*“

Na druhou stranu podle OECD je umělá inteligence „*systém založený na mechanickém fungování, který na základě cílů zadaných člověkem produkuje predikce, doporučení nebo rozhodnutí, která ovlivňují reálné nebo virtuální prostředí*“.

Umělá inteligence má několik různých schopností. Hlavními schopnostmi umělé inteligence jsou podle expertní skupiny Evropské komise pro umělou inteligenci:

- **vnímání svého okolí**, čehož dosahuje AI prostřednictvím kamer, mikrofonů, klávesnic, webových stránek nebo dalších senzorů fyzikálních kvalit prostředí (např. teplota, tlak, vzdálenost a síla);
- **zpracování informací o svém okolí a uvažování o nejvhodnější akci**, kdy systém interpretuje získaná data ze senzorů a vyhodnocuje, jak by se měl systém AI zachovat; a
- **vykonání akce**, což systém AI provádí prostřednictvím zařízení, které má k dispozici.

Tyto tři kroky neboli schopnosti umělé inteligence budou představeny na konkrétním příkladě. Vysavač (robot) obsahuje kameru, která pozoruje čistotu podlahy. Zpracuje informace o svém okolí, tedy rozezná z obrazu podlahy, zda je podlaha čistá nebo špinavá a uvažuje, jaký bude následující krok. Umyje podlahu či nikoli? Na základě této úvahy se rozhodne, že podlaha je špinavá a podlahu umyje – vykoná tak danou akci (ČECH, 2019).

Umělá inteligence usnadňuje a ovlivňuje naše každodenní životy, aniž bychom si to uvědomovali. Následující část pojednává o odlišných oblastech využívajících umělou inteligenci.

Umělá inteligence se využívá např. při vyhledávání na internetu, kdy se vyhledávače učí na základě dat, která získávají díky vyhodnocování lidského chování na internetu. Data se poté využívají k tomu, aby byly uživatelům poskytnuty relevantní výsledky vyhledávání. Existuje i software pro překládání psaného, ale i mluveného textu, který využívá AI. Díky tomu existují automatické titulky.

Umělá inteligence pomáhá také v boji proti dezinformacím, kdy některé aplikace rozpoznají tzv. fakenews neboli úmyslně šířící dezinformace. Tyto aplikace sbírají na sociálních sítích data a jsou schopné určit, kterým zdrojům nelze věřit nebo naopak, které zdroje jsou věrohodné.

Umělou inteligenci je možné využívat i v oblasti zemědělství, např. při zajištění udržitelné výroby potravin, minimalizaci používání pesticidů a hnojiv, což by mělo za výsledek snížení dopadu na životní prostředí. V Evropské Unii se umělá inteligence využívá především ke sledování pohybu, teploty a spotřeby krmiva zvířat.

Umělá inteligence pomáhá firmám, jejichž hlavní činností je výroba, zvýšit svoji efektivitu, a to například prostřednictvím využití robotů v továrnách, optimalizací prodeje nebo včasným předpovídáním údržby a poruch (EVROPSKÝ PARLAMENT, 2020).

1.2.3 Další nástroje

Existují ještě další nástroje určené pro automatické rozhodování nebo automatické zpracování údajů. V této kapitole jsou rozebrány pouze dva, a to nástroje založené na rozhodovacím stromu nebo systémy, které využívají strojové učení.

Rozhodovací stromy fungují na algoritnickém přístupu, který rozděluje datovou sadu na menší části. Tento proces se opakuje, dokud nejsou menší části rozděleny do jednotlivých entit, které jsou poté klasifikovány (NELSON, 2020).

Strojové učení je forma umělé inteligence. Podle OSIČKY (2021, s. 133) metody strojového učení *„umožňují počítačovým programům zlepšovat se ve své činnosti s tím, jak získávají zkušenosti.“* To je vhodné hlavně v situacích, *„kdy je obtížné pro danou úlohu najít přesný algoritmus, který by spolehlivě fungoval“.*

Základní rozdíl mezi těmito dvěma nástroji spočívá v tom, že u rozhodovacího stromu se nástroj řídí podle předem stanovených pravidel. Na druhou stranu, u umělé inteligence nejsou tato pravidla předem určená. Místo toho systém využívá trénovací data, ze kterých si pravidla sama odvozuje (HUBKOVÁ, 2024, s.4).

1.3 Předpoklady pro zavedení automatizace

Aby mohla být zavedena automatizace u určitých rozhodovacích procesů ve veřejné správě, je potřeba, aby byly splněny určité předpoklady. Po splnění předpokladů uvedených v této kapitole se zavedení automatizace stane vhodnou a efektivní.

Jedním z předpokladů pro zavedení automatizace rozhodování ve veřejné správě je existence právního základu. Tento předpoklad vyplývá z principu legality, který je ukotven v článku 2 odst. 3 Ústavy ČR, který tvrdí, že *„státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“* Z tohoto tedy vyplývá, že automatizace rozhodovacích procesů ve veřejné správě musí mít svůj právní základ (JAKAB, 2024, s. 149–150). Nejefektivnější využití automatizace tedy nastává tam, kde jsou postupy nebo kritéria jasně vymezená zákonem, což umožňuje algoritmu postupy převzít a rozhodovat podle předem stanovených norem. Naopak v případech, kde je potřeba uplatnit správní uvážení, a tedy posoudit okolnosti v jednotlivých případech, je zavedení automatizace nevhodné. Také je potřeba, aby byla zákonem chráněna práva a zájmy osob, které jsou automatizovanými rozhodnutími dotčeny (HUBKOVÁ, 2024, s. 7-8).

V této souvislosti je důležité zohlednit i širší právní rámec regulace umělé inteligence, a to na Evropské úrovni. Klíčovým dokumentem v této oblasti je AI Act, česky Akt o umělé inteligenci (Nařízení EU 2024/1689, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci), který byl navržen Evropskou Komisí v dubnu 2021 a vstoupil v platnost dne 1. srpna 2024. Tento akt je prvním komplexním právním rámcem pro umělou inteligenci na světě, který se zabývá riziky tohoto nástroje. Nařízení stanovuje provozovatelům umělé inteligence konkrétní požadavky a povinnosti týkající se různých způsobů využití tohoto nástroje.

Hlavním cílem aktu je podpora důvěry umělé inteligence nejen v Evropě, ale i mimo ni, a to skrz zajištění vysoké úrovně ochrany zdraví, základních práv a bezpečnosti. Nařízení má napomoci snížení administrativní a finanční zátěže, a to především malých a středních podniků (EUROPEAN COMMISSION, 2024).

Dalším významným předpokladem pro efektivní zavedení automatizace je pravidelnost nebo standardizace procesů. Pro její úspěšné zavedení je však nutné mít k dispozici dostatečné množství relevantních údajů, které jsou digitalizovány, což je další nutností. Ke zpracování digitalizovaných údajů musí orgán veřejné správy použít vhodný nástroj nebo algoritmus (HUBKOVÁ, 2024, s. 3).

Podle HUBKOVÉ (2024, s. 10) je důležitým předpokladem kvalita údajů. Aby byly zpracované údaje přesné a správné, je nutné nejprve zajistit dostatečnou kvalitu trénovacích dat. Kvalita těchto dat hraje zásadní roli, protože právě na nich se systém učí. Po zajištění kvality trénovacích dat je systém schopen zpracovávat údaje přesně a kvalitně.

Dále je nutné zajistit, aby automatizované procesy přinášely obecný prospěch, nezpůsobovaly škodu a zůstávaly spravedlivé. Procesy by tedy neměly omezovat svobodu jednání dotčených osob. Proto je potřeba, aby algoritmy ve veřejné správě byly používány pouze za podmínky, že jsou účinně monitorovány a splňují přísné požadavky. To však představuje určitý problém, jelikož automatizovaná rozhodnutí jsou často netransparentní, a to jak pro veřejnou správu, tak i pro celou společnost. Dalším předpokladem je tedy transparentnost, která umožňuje dotčeným osobám aktivně se bránit proti automatizovanému rozhodnutí. Transparentnost je také jednou z mnoha zásad veřejné správy (VIETH-DITLMANN, 2024).

2 Přínosy a rizika zavedení automatizace

Automatizace rozhodovacích procesů ve veřejné správě představuje jeden z trendů modernizace veřejné správy. Umělá inteligence má obrovský potenciál a její využití přináší veřejné správě řadu výhod. S využitím algoritmů a umělé inteligence lze dosáhnout vyšší efektivity, snížení administrativní zátěže a objektivnějšího rozhodování.

Zavedení automatizovaných rozhodovacích systémů však přináší nejen příležitosti, ale také mnoho výzev a rizik. Mezi hlavní překážky patří právní otázky související s ochranou osobních údajů, riziko tzv. automation bias, kdy uživatelé slepě důvěřují rozhodnutím algoritmů, nebo nebezpečí diskriminace způsobené špatně nebo nedostatečně nastavenými pravidly systému. Dalším problémem je nedostatečné určení odpovědnosti za automatizovaná rozhodnutí a netransparentní automatizované procesy, což může vést ke snížení důvěry občanů ve veřejnou správu.

Tato kapitola se proto zaměřuje na přínosy a rizika spojená s automatizací rozhodovacích procesů.

2.1 Přínosy zavedení automatizace

Jedním z hlavních problémů veřejné správy je její neefektivita, která vyplývá mimo jiné z omezené motivace k úsporám. Veřejný sektor není orientován na zisk, což může vést k nehospodárnému využívání zdrojů a nízké produktivitě (STEJSKAL et al., 2023, s. 206-207). Automatizace však přináší způsob, jak tyto problémy zmírnit.

Zkušenosti ze zahraničí, například z Estonska, ukazují, že zavedení automatizace do veřejné správy vede ke zvýšení efektivity (HAMER, 2024). Automatizace je tedy nejen prostředkem k modernizaci veřejného sektoru, ale také klíčem k efektivitě.

Další výhodou je vyšší objektivita při rozhodování. Umělá inteligence se rozhoduje na základě objektivních dat a pracuje s predikcemi, což vede k vytváření kvalitnějších a lépe podložených rozhodnutí (ROEHL, 2023, s. 3).

Dále automatizace umožňuje snížení administrativní zátěže úředníků. Průměrný úředník stráví až třetinu svého času rutinními úkoly a implementace automatizovaných systémů dokáže tyto činnosti urychlit, což šetří nejen čas a finanční prostředky, ale také to umožňuje úředníkům věnovat se složitějším a důležitějším úkolům (OECD, 2019, s. 77).

2.1.1 Zefektivnění veřejné správy

Efektivnost hodnotí vztah mezi vstupy a výstupy, tedy mezi vloženými zdroji nebo výrobními faktory a dosaženými výstupy. Existuje určitý požadavek, kterým je podle STEJSKALA et al. (2023, s. 203) „dosažení co nejvyššího výstupu při co nejmenším objemu vložených vstupů“. Strategické dokumenty v ČR často mluví o tomto pojmu ve spojitosti s využíváním umělé inteligence a automatizace ve veřejné správě.

Veřejný sektor na rozdíl od soukromého tíhne k neefektivnosti. Existuje několik příčin, proč tomu tak je. Jednou z nich je skutečnost, že ve veřejném sektoru nejsou subjekty závislé na dosahování zisku, ale jsou financovány z veřejných financí. Často tedy nevytváří úspory a v situaci, kdy je veřejný subjekt v předlužení mu nehrozí bankrot, jelikož jsou jeho schodky zafinancovány pomocí veřejných rozpočtů. Další příčinou, která ztěžuje veřejnému sektoru být efektivnější je, že výstupy jsou obtížně měřitelné a obtížně vyčíslitelné ve stejných kvantitativních jednotkách jako vstupy. Ve veřejném sektoru také bohužel místo toho, aby docházelo k maximalizaci výstupů při použití minimálních vstupních zdrojů, dochází k maximalizaci vstupů a minimalizaci výstupů, tedy k zmíněné neefektivnosti (STEJSKAL et al., 2023, s. 206-207).

Právě zefektivnění veřejné správy je jednou z klíčových priorit vlády České republiky. Tato priorita je opakovaně zmiňována v mnoha strategických dokumentech, mezi které patří například Strategický rámec Česká republika 2030, Reforma veřejné správy, Programové prohlášení vlády nebo Koncepce Klientsky orientovaná veřejná správa 2030. V posledně uvedeném dokumentu je konkrétním strategickým cílem dosažení efektivně fungující veřejné správy a institucí, které jsou její součástí (OECD, 2023, s. 26).

Mnoho vlád již pracuje na projektech, které využívají umělou inteligenci za účelem zefektivnění fungování veřejné správy, a to jak v procesu rozhodování, tak i k posilování dobrých vztahů s veřejností a podnikateli (MINISTERSTVO VNITRA, 2023, s. 14). O projektech, které se zabývají automatizací bude pojednáno v kapitole 4.

Je skutečně pravda, že využití umělé inteligence vede k zefektivnění veřejné správy? Podle MINISTERSTVA VNITRA (2023, s. 28) je umělá inteligence nástroj, který může potenciálně přispět k rozvoji celé společnosti a zefektivnit veřejnou správu.

Také STRAKOŠ (2024, s. 458) uvádí, že umělá inteligence je předurčena k tomu, aby rozhodovala rychleji, a především efektivněji než lidé už jen z toho důvodu, že stroje dokážou minimalizovat chyby při analýze velkého množství dat, kdežto člověk se může během

provedení stejně objemné analýzy dopustit mnoho chyb, a to ať už kvůli únavě nebo jiným faktorům ovlivňující činnost člověka.

Stejně tak HUBKOVÁ (2024, s. 2) tvrdí, že automatizace rozhodování přispívá nejen k efektivnějšímu fungování veřejné správy, ale existuje také možnost, že nahrazení člověka algoritmem či jiným nástrojem povede k tomu, že správní rozhodnutí budou objektivnější a přesnější. Správní rozhodování by se tedy celkově mohlo stát předvídatelnějším, což by posílilo princip právní jistoty.

Určitý druh umělé inteligence, tzv. slabá umělá inteligence, také představuje významné přínosy pro veřejnou správu. Tento druh umělé inteligence je založen na zpracování statistických nebo jiných typů dat a jejím využíváním může dojít k zefektivnění činnosti úřadů a zkvalitnění veřejné správy ve prospěch občanů (MINISTERSTVO VNITRA, 2023, s. 6 a 9).

Prvky umělé inteligence ale nemusí být využity pouze v rozhodovacích procesech. Podle MINISTERSTVA VNITRA (2023, s. 28) mohou sloužit i pro usnadnění komunikace mezi státem a občany nebo při analýze dat a tvorbě obsahu pro nové strategické dokumenty.

Zefektivnění veřejné správy za předpokladu vhodného využití umělé inteligence vyplývá i z praxe jiných států. Představíme si konkrétní příklad na Estonsku. Estonsko je považováno za vůdce v oblasti digitalizace veřejné správy. V minulosti estonská vláda čelila výzvám při poskytování služeb občanům. Tradiční metody zpracování dat a rozhodování byly často neefektivní, což vedlo ke zpoždění poskytnutí služeb a zvýšení administrativní zátěže.

Vláda proto zavedla prvky umělé inteligence, aby zvýšila efektivitu a spolupracovala při tom s technologickými a výzkumnými institucemi na řešení pomocí umělé inteligence v různých oblastech, včetně veřejné správy. V oblasti komunikace mezi veřejnou správou a občany zavedla vláda tzv. chatboty, které poskytují občanům okamžité odpovědi na jejich běžné otázky. Toto snižuje zátěž státních zaměstnanců. Algoritmy jsou využívány i v rozhodovacích procesech týkajících se alokace zdrojů.

Díky zavedení umělé inteligence a automatizace do veřejné správy Estonska, se stala veřejná správa efektivnější a začala poskytovat kvalitnější a lepší služby svým občanům. Estonsko nadále pokračuje v zavádění inovací, a slouží tak jako model pro ostatní země, které se snaží využít umělou inteligenci ve veřejné správě (HAMER, 2024).

Závěrem lze uvést, že zavedení automatizace a umělé inteligence do veřejné správy představuje příležitosti pro její zefektivnění. Automatizace umožňuje změnit způsob, jakým pracovníci vykonávají svou práci, a umožňuje rychlejší a efektivnější rozhodovací procesy. Umělá inteligence navíc přispívá k předvídatelnějšímu a téměř bezchybnému správnímu rozhodování.

2.1.2 Snížení nákladů a administrativní zátěže

Dokument *Hello World: Artificial intelligence and its use in the public sector* uvádí, že průměrný úředník stráví až 30 % svého času administrativními úkoly. Zautomatizováním těchto rutinních úkolů by tak mohly vlády ušetřit enormní množství financí a zaměstnanci by se zaměřili na důležitější a komplexnější úkoly, což by vedlo k smysluplnějšímu využití náplně práce a snížení administrativní zátěže úředníků (OECD, 2019, s. 77).

Náklady se sníží i vlivem toho, že stroje nepotřebují kanceláře, parkovací místa apod., a dochází tak ke snížení nákladů souvisejících s řízením, činností a obsluhou úřadů (MURRAY, 2024).

2.1.3 Objektivita

Umělá inteligence může poskytovat objektivnější rozhodnutí než člověk, což vede ke zkvalitnění služeb veřejné správy a zároveň minimalizuje prostor pro vznik korupce (KOHOUT a DOHNAL, s. 13).

Další významnou výhodou v souvislosti s objektivitou je, že automatizované rozhodování zajišťuje jednotný přístup k podobným případům, čímž odstraňuje lidskou zaujatost a vliv nepodstatných faktorů konkrétního případu. Tímto způsobem podporuje princip rovného zacházení a zajišťuje soulad s právními předpisy (ROEHL, 2023, s. 3).

Automatizované rozhodování nevytváří žádné subjektivní chyby a omyly. Každé rozhodnutí založené na algoritmu sleduje stejný logický vzorec a povede ke stejnému výsledku. Takový stroj nebude ovlivněn faktory, jako jsou emoce nebo osobní zkušenosti. Na druhou stranu existuje podle MURRAY (2024) možnost, že si automatizované systémy osvojí diskriminační chování, o tom ale pojednává kapitola následující.

2.1.3 Ostatní přínosy

Jelikož se neustále zvyšuje množství dostupných dat, může to vládám komplikovat data efektivně využít, což v důsledku povede k informačnímu přetížení. Umělá inteligence však nabízí řešení. Pomáhá vládám zpracovávat a analyzovat **obrovské množství dat**, odhalovat

nové poznatky nebo předpovídat budoucí trendy, které mohou umožnit efektivnější plánování veřejných výdajů a zlepšit rozhodovací procesy ve veřejné správě (OECD, 2019, s. 77).

Automatizace rozhodovacích procesů ve veřejné správě přispívá ke zrychlení administrativních postupů. Díky využití umělé inteligence lze zpracovávat a analyzovat velké objemy dat mnohem **rychleji**, než by dokázali jednotliví úředníci. Příklady ze Spojeného království a Hongkongu ukazují, že automatizace urychluje procesy, jako je schvalování víz nebo identifikace dětí vyžadující specializovanou sociální péči (OECD, 2019, s. 51).

2.2 Překážky a rizika zavedení automatizace

Automatizace rozhodovacích procesů přináší nejen výhody, ale také významná rizika a překážky. Umělá inteligence totiž na rozdíl od člověka nerozhoduje na základě emocí a často si nedokáže propojit zdánlivě nesouvisející informace. Zatímco to může být v některých případech přínosné, v jiných situacích může takový přístup vést k omezenému pohledu na komplexní problémy.

Jedním z hlavních rizik spojených se zaváděním automatizace je možnost porušení GDPR. Tento právní předpis se zaměřuje na automatizované zpracování osobních údajů a stanovuje pravidla, na základě kterých mají být tyto údaje zpracovány, aniž by došlo k diskriminaci jednotlivců.

Přesto se ale může stát, že systémy budou obsahovat předsudky, které mohou vést k nespravedlivému rozhodování. Automatizované systémy jsou navíc náchylné k chybám, což může mít dopady na občany a celou společnost. Chybovost takových systémů se může podle KOLAŘÍKOVÉ a HORÁKA (2020, s. 106) přenést do diskriminace určitých skupin, což je v rozporu s Listinou základních práv a svobod.

Dalším zásadní překážkou při zavádění automatizace je otázka odpovědnosti. Pokud dojde k selhání systému, vyvstává otázka, kdo za vzniklou škodu nese odpovědnost. Zatím neexistuje jednotný právní předpis, který by jednoznačně určoval odpovědnost za rozhodnutí učiněná systémy umělé inteligence (ŠTĚDRŮŇ et al., 2020, s. 41). Nařízení AI Akt sice stanovuje požadavky na vývoj a zavedení systému, bohužel ale neřeší konkrétní odpovědnost za škody způsobené automatizovaným rozhodnutím. Většinou se tedy odpovědnost řeší kombinací obecných právních předpisů jako je občanský zákoník nebo GDPR. Otázka, zda je odpovědnost rozdělena mezi všechny aktéry zapojené do rozhodovacího procesu, nebo zda ji nese konkrétní úředník, který rozhodnutí schválí, tedy zůstává otevřená.

Z těchto důvodů je nezbytné, aby byly algoritmické systémy a systémy umělé inteligence navrhovány a monitorovány takovým způsobem, aby fungovaly spravedlivě, odpovědně a transparentně. Takový přístup je nezbytný pro ochranu práv jednotlivců a pro udržení důvěry veřejnosti ve veřejnou správu.

2.2.1 GDPR

Podle LOBOTKY (2019, s. 46) může právní předpis upravující zpracování a ochranu osobních údajů pomoci odhalit, že dochází k diskriminaci při automatizovaném rozhodování. GDPR tedy může pomoci zjistit osobě, která byla obětí diskriminace, na základě jakých osobních údajů se algoritmus rozhodoval. Takové systémy také pomáhají odhalit diskriminaci přímo provozovateli umělé inteligence či algoritmu. Ve velkém množství případů totiž ani sám provozovatel netuší, že se nějaké diskriminace dopouští.

Nařízení se podle článku 2 odst. 1 GDPR vztahuje na zcela nebo částečně automatizované zpracování osobních údajů a na neautomatizované zpracování těch osobních údajů, které jsou obsaženy v evidenci nebo do ní mají být zařazeny.

Podle článku 2 odst. 2 písmene d) GDPR se toto nařízení nevztahuje na zpracování osobních údajů prováděné příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování nebo odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, včetně ochrany před hrozbami pro veřejnou bezpečnost a jejich předcházení. Pokud je algoritmické rozhodování prováděno bezpečnostními složkami, GDPR se na takové rozhodování vztahovat nebude.

Nařízení obsahuje ustanovení, které míří speciálně na situace, kdy o právech či povinnostech subjektů údajů rozhoduje výlučně algoritmus a umělá inteligence. Tímto ustanovením je článek 22 GDPR, který stanovuje, že fyzické osoby mají právo nebýt předmětem rozhodnutí založeného výhradně na automatizovaném zpracování, pokud tato rozhodnutí mají právní účinky nebo se jí významně dotýkají. Cílem je chránit jednotlivce před procesy, které nejsou transparentní, spravedlivé a nelze určit odpovědnost.

Aby mohl být článek 22 odstavec 1 GDPR aplikován, musí být splněny tři podmínky. První podmínkou je, že se musí jednat o automatizované zpracování osobních údajů, včetně profilování. Dalšími podmínkami je, že rozhodování musí probíhat bez zásahu člověka a musí mít pro subjekt údajů právní účinky.

Existují ale i výjimky, kdy podle článku 22 odst. 2 GDPR předchozí odstavec neplatí. Neplatí například v situaci, kdy je rozhodnutí povoleno právem členského státu a jsou stanovena

opatření, která zajišťují ochranu práv a svobod a oprávněných zájmů subjektů údajů nebo pokud subjekt výslovně s takovýmto typem rozhodnutí souhlasí. Třetí možností je situace, kdy je rozhodnutí nutné k uzavření nebo plnění smlouvy mezi subjektem a správcem údajů.

Závěrem lze uvést, že GDPR představuje důležitý nástroj pro ochranu jednotlivců před negativními důsledky automatizovaného rozhodování. Upravuje možnosti obrany proti diskriminačním jednáním. I přesto, že se nevztahuje na všechny oblasti, poskytuje rámec pro spravedlivé nakládání s osobními údaji. Díky tomu mohou jednotlivci a provozovatelé algoritmů identifikovat a řešit případy diskriminace, čímž se přispívá k ochraně základních práv a svobod.

2.2.2 Automation bias a diskriminace

Jedním z hlavních problémů systémů umělé inteligence je tzv. automation bias, česky automatizační zkreslení. Tento termín představuje „*lidskou tendenci (slepě) důvěřovat automatickým systémům a jimi předkládaným výsledkům*“ (KOLAŘÍKOVÁ a HORÁK, 2020, s. 7).

I když by se na první pohled mohlo zdát, že bude algoritmické rozhodování objektivní a spravedlivé, protože postrádá emoce a nemůže být zaujaté vůči některým skupinám ve společnosti, ve skutečnosti tomu tak není (LOBOTKA, 2019, s. 15). Často se sice uvádí jako jedna z výhod automatizovaného rozhodování snížení až odstranění lidské zaujatosti díky minimální až nulové účasti člověka na procesu (ROEHL, 2023, s. 3), může se však stát, že samotný systém se naopak stane zaujatým vůči určitým skupinám, což vede k prohlubování nespravedlnosti a nerovnosti ve společnosti.

Jak je ale možné, že stroj v některých případech diskriminuje určité skupiny lidí? Existuje několik možných příčin. Jednou z nich jsou zaujatá tréninková data. Tato data mohou obsahovat předsudky, které algoritmus převezme a začne se chovat diskriminačně. Další příčinou může být způsob sběru těchto dat, kdy se některé skupiny dostanou do vzorku častěji než jiné (KOLAŘÍKOVÁ a HORÁK, 2020, s. 107-109).

Pokud chceme, aby algoritmus učinil rozhodnutí, je nutné určit, jaké vlastnosti či kritéria bude při rozhodování zohledňovat. Diskriminace může podle LOBOTKY (2019, s. 16-17) vzniknout nevhodným výběrem těchto vlastností, kdy určité atributy (například jméno) mohou být použity jako ukazatele rizikovitosti.

V některých případech se také může jednat o záměrnou diskriminaci, kdy je systém přímo navržen s cílem znevýhodnit určitou skupinu. Může se dokonce stát, že subjekt využívající algoritmus zjistí, že jeho rozhodování je diskriminační, a přesto se rozhodne problém ignorovat a algoritmus využívat i nadále (LOBOTKA, 2019, s. 17-18).

Příkladem diskriminace způsobené algoritmem je skandál s přídávky na děti, který se stal v Nizozemsku v roce 2022. Nizozemská daňová a celní správa využívala automatizované systémy k sestavování rizikových profilů žadatelů o dětské přídávky. Algoritmy však nespravedlivě znevýhodňovaly určité etnické skupiny. Například za indikátory možného podvodu byla považována cize znějící jména. Na základě algoritmů bylo z podvodu neprávem obviněno tisíce rodin s nízkými a středními příjmy. Tyto rodiny byly donuceny vrátit přiznané dávky i přesto, že na ně měly nárok.

Dopady selhání automatizovaného systému byly enormní. Tisíce rodin se ocitlo v dlužích, někteří dokonce upadli do chudoby. Obvinění přicházeli o domovy i zaměstnání a více než tisíc dětí bylo z těchto rodin odebráno a umístěno do státní péče. Kvůli tomuto skandálu musela nizozemská vláda rezignovat a postiženým rodinám bylo slíbeno odškodnění. Kvůli složitosti případu a jeho rozsahu však většina z nich žádné odškodnění neobdržela (EVROPSKÝ PARLAMENT, 2022).

K oblastem, které jsou nejvíce ohrožené diskriminačním chováním umělé inteligence patří podle KOLAŘÍKOVÉ a HORÁKA (2020, s. 109) prevence kriminality, justice a činnost policie obecně. Dalším konkrétním příkladem týkající se prevence kriminality je systém COMPAS, který je využíván americkými soudy k předvídání budoucích potencionálních zločinů. Tento systém vytváří rizikové skóre pro každého odsouzeného na škále od 1 do 10 (ANGWIN, et al.,2016).

V roce 2015 byla provedena analýza, která prokázala, že systém je zaujatý vůči lidem tmavší pleti. Analýza se zaměřila na 18letou dívku tmavé pleti, která ukradla koloběžku a dětské kolo. Rok před ní byl zatčen 41letý muž bílé pleti za krádež náradí ve stejné hodnotě jako krádež dívky. Přestože měl za sebou muž vážnější trestní minulost, algoritmus předpověděl, že u dívky hrozí vyšší riziko spáchání dalšího trestného činu (skóre 8) než u muže (skóre 3). O dva roky později se ukázalo, že algoritmus se mýlil – dívka nespáchala žádný další trestný čin, zatímco muž byl odsouzen na osm let za vloupání a krádež (ANGWIN, et al.,2016).

Tyto dva uvedené případy ukazují, že je nutné, aby byla prováděna důkladná kontrola automatizovaných systémů. Právě bez ní si mohou tyto systémy vytvářet diskriminační chování, což je v rozporu s Listinou základních práv a svobod.

2.2.3 Netransparentnost

Na předchozí problém, tedy vymezení odpovědnosti za činnost autonomních systémů, navazuje další riziko, kterým je netransparentnost automatizovaných či algoritmických procesů rozhodování.

Mnoho zdrojů uvádí, že systémy umělé inteligence často nedokáží vysvětlit, jakým způsobem bylo dosaženo výsledného rozhodnutí, což činí celý proces nedostatečně transparentním. Tento problém je označován jako tzv. černá skříňka (anglicky *blackbox*), kdy jsou do systému vloženy vstupní údaje a na základě vnitřních procesů vznikne výsledek, aniž by bylo možné sledovat cestu, jak byl daný výstup vygenerován (KOLAŘÍKOVÁ a HORÁK, 2020, s. 107).

Vzhledem k tomu, že systémy umělé inteligence provádějí mnoho vnitřních postupů a operací a neustále se zlepšují, vzniká problém netransparentnosti. Aby byla transparentnost zajištěna, je nezbytné, aby byly tyto procesy srozumitelné a vysvětlitelné pro zúčastněné strany s různou úrovní odborných znalostí, to znamená jak pro odborníky a vývojáře, tak pro laiky (EVROPSKÁ KOMISE, 2019, s. 18).

Příručka *Administration and You* z roku 2024 stanovuje požadavky pro zavádění automatizovaných rozhodovacích procesů. Jedním z nich je právě transparentnost, která v sobě zahrnuje dvě podmínky. Zaprvé, že adresáti musí být o použití těchto nástrojů předem informováni. Druhou podmínkou je, že procesy musí být logicky vysvětlitelné a umožňovat efektivní přezkum. Tato příručka obecně vysvětluje hmotněprávní a procesní zásady správního práva. Jedná se o třetí vydání příručky, které se mimo jiné zabývá systémy umělé inteligence a automatizace rozhodování ve veřejné správě.

Jak lze transparentnost algoritmických systémů zajistit? Podle australského úřadu COMMONWEALTH OMBUDSMAN (2019, s. 25) by měly být automatizované systémy navrženy takovým způsobem, aby byly jasné tři věci. Kdo rozhodnutí učinil, na základě jaké pravomoci a jakým způsobem bylo rozhodnutí dosaženo. V některých případech je sice možné vysledovat, jak systém k rozhodnutí došel, je ale nutné, aby byl tento proces vysvětlitelný i jiným než technickým způsobem. Pouze za těchto tří podmínek je možné zajistit transparentnost systému.

Transparentnost, jak ji definuje bod 27 Nařízení o AI, znamená, že „*systemy AI jsou vyvíjeny a používány takovým způsobem, aby umožňovaly odpovídající sledovatelnost a vysvětlitelnost*“. Jak uvádí HUBKOVÁ (2024, s. 9) klíčové je, kdo tyto dvě vlastnosti posuzuje. Zatímco odborníci na umělou inteligenci mohou systém považovat za transparentní, běžným uživatelům se může jevit tento nástroj jako netransparentní a obtížně pochopitelný. Pokud by se však jednalo o pokročilejší systémy AI, může nastat situace, kdy ani specialisté či vývojáři nebudou schopni přesně vysvětlit proces, jakým byl výstup systému vytvořen. Nedostatečná transparentnost pak může znamenat, že systém nebude moci vytvořit zákonné rozhodnutí.

Podle Soudního dvora EU je pro zákonnost výstupu z automatizovaného zpracování údajů nutné, aby algoritmus vycházel z jasně definovaných a spolehlivých vzorců, které zajistí dosažení požadovaného výsledku. Tento algoritmus musí být také pravidelně kontrolován a v případě potřeby aktualizován (HUBKOVÁ, 2024, s. 9).

Na základě výše uvedených skutečností lze konstatovat, že transparentnost automatizovaných systémů představuje zásadní předpoklad pro jejich zákonnost a důvěryhodnost. Je nezbytné, aby u těchto systémů existovala možnost dohledat či sledovat postupy, jakými bylo daného rozhodnutí dosaženo. Pokud takové postupy sledovat nelze, rozhodnutí se stanou netransparentními, což je v rozporu s principy veřejné správy. V této situaci je těžké určit, kdo za systém odpovídá a lidé v něj přestávají mít důvěru. U složitějších systémů se tento problém prohlubuje a kontrola celého procesu se stává téměř nemožnou.

2.2.4 Odpovědnost za rozhodnutí

V předchozí kapitole bylo uvedeno, že automatizované systémy mohou vykazovat diskriminační chování, k čemuž vede řada příčin. Klíčovou otázkou tedy zůstává, kdo nese odpovědnost za selhání těchto systémů? V oblasti automatizovaného rozhodování vystupuje mnoho aktérů, včetně veřejné správy, úřadu, jednotlivých úředníků nebo vývojářů algoritmů. Kdo z nich za selhání odpovídá a proč je určení odpovědnosti důležité?

Odborná skupina na vysoké úrovni pro umělou inteligenci vydala v dubnu 2019 dokument s názvem *Etické pokyny pro zajištění důvěryhodnosti UI*. Tento dokument definuje koncept tzv. důvěryhodné AI, což jsou takové systémy, které jsou vyvinuty a provozovány v souladu s právními předpisy a jsou bezpečné jak po technické, tak po společenské stránce. Jedním ze sedmi klíčových požadavků důvěryhodné AI je právě odpovědnost, která musí být zajištěna před i po implementaci systému (EVROPSKÁ KOMISE, 2019).

U automatizovaného rozhodování je rozhodovací autoritou autonomní systém, který však nemůže být z pohledu své neexistující právní osobnosti odpovědný za své činy. Podle FIALOVÉ et al. (2020, s. 13) však není spravedlivé požadovat odpovědnost po osobě, která nad rozhodovacím procesem nemá přímou kontrolu, přesto že by teoreticky odpovědnost nést mohla. Podobně ŠTĚDRONĚ et al. (2020, s. 42) uvádějí, že odpovědná bude vždy osoba, jejíž odpovědnost je dána schopností předvídat, ovlivnit nebo zabránit protiprávnímu jednání nebo škodlivému následku.

Také třetí vydání již zmíněné příručky *Administration and You* definuje deset klíčových požadavků pro zavádění automatizace ve veřejné správě. Mimo jiné je jedním požadavkem právě zajištění odpovědnosti. Uvádí, že automatizací procesů není stát zbaven své odpovědnosti za škody, které byly způsobeny špatným postupem či nezákonným rozhodnutím. Naopak stát za škody, které byly jednotlivcům způsobeny kvůli vadnému algoritmickému procesu, odpovídá, a to dokonce v plném rozsahu (HANDRLICA, 2024, s. 423).

Další možností určení odpovědnosti je aplikace ustanovení zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku. Pokud by se algoritmus považoval za výrobek, odpovědnost za škodu by podle § 2939 odst. 1 občanského zákoníku nesl jeho výrobce. Problémem však zůstává určení příčinné souvislosti mezi vytvořenou původní verzí systému a vzniklou škodou, neboť systémy umělé inteligence se samostatně vyvíjejí a zlepšují, a to nezávisle na svém tvůrci. U takovýchto systémů tedy nelze zjistit z dat či posloupnosti vnitřních příkazů systému, zda je konkrétní následek možné přičíst původní verzi systému vytvořeného člověkem, tudíž je až nemožné jednoznačně určit odpovědnost za systém (ŠTĚDRONĚ et al., 2020, s. 42-43).

Automatizovaný systém může být také považován za věc. Podle ustanovení § 489 občanského zákoníku je věcí „vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí“. Pokud škodu způsobí věc, nahradí podle ustanovení § 2937 odst. 1 občanského zákoníku škodu ten, kdo měl mít nad věcí kontrolu. Pokud takovou osobu nelze určit, tak jí je vlastník věci. Pokud taková osoba prokáže, že dohled nad věcí nezanedbala, bude zproštěna povinnosti k náhradě.

Další možností je posuzování automatizovaného rozhodnutí jako škody způsobené informací nebo radou podle ustanovení § 2950 občanského. Jak bylo řečeno, automatizované procesy rozhodování můžou generovat výstupy, které budou sloužit jako podklad pro rozhodnutí člověka. Ustanovení tvrdí, že odborník, v tomto případě systém, by měl za škodu nést

odpovědnost. Jelikož však systém není odborníkem ve smyslu fyzické osoby, není schopen vzniklou škodu uhradit.

Z výše uvedeného vyplývá, že otázka odpovědnosti za automatizované rozhodování zůstává nevyřešená. Současné právní rámce nejsou plně přizpůsobeny autonomním systémům, které se učí a vyvíjejí nezávisle na svých tvůrcích. Složitost vymezení odpovědnosti se prolíná s často netransparentním rozhodováním systémů, kdy nelze jednoznačně určit, jak algoritmus k danému výstupu došel, a tím pádem ani stanovit jasnou příčinnou souvislost.

Každý právní systém přitom může přistupovat k otázce odpovědnosti odlišně a vytvářet různé formy diskriminační chování. V České republice existuje několik možných řešení, avšak zatím není zřejmé, které je to správné. Hlavní výzvou proto zůstává vytvoření jasného právního rámce, který určí odpovědnost za algoritmičká rozhodnutí a zajistí dostatečnou ochranu jednotlivců.

3 Přezkum automatizovaného rozhodnutí a ochrana práv dotčených osob

Co se stane, když správní orgán vydá automatizované rozhodnutí a dotčená osoba se bude domnívat, že toto rozhodnutí její práva porušilo? Jak se může bránit?

Jednotlivci, kteří se domnívají, že jim bylo zasaženo do jejich práv, se mohou bránit u správních soudů a využít své zaručené právo na spravedlivý proces. To platí i v případě automatizovaných rozhodnutí, která musí obsahovat kromě náležitostí stanovených správním řádem také náležitosti stanovené nařízením GDPR. Pokud automatické rozhodnutí takovéto náležitosti obsahuje, je dále potřeba zajistit podmínky pro řádný přezkum.

Aby soud mohl automatizované rozhodnutí přezkoumat, je nezbytné, aby bylo možné dohledat postup, kterým bylo rozhodnutí dosaženo. Automatizovaný systém by měl být pod lidským dohledem, který by dokázal identifikovat potenciální chyby systému. Dalším předpokladem je pochopení systému ze strany soudů, k čemuž je vhodné, aby soudy úzce spolupracovaly s odborníky na algoritmy a technologie.

S přezkumem automatizovaného rozhodnutí mohou být také spojeny určité problémy. Jeden z problémů, je již zmíněné automatizační zkreslení (automation bias), kdy lidé věří tomu, že stroje jsou bezchybné a racionální, což může vést k menší ochotě taková rozhodnutí přezkoumávat oproti rozhodnutím, které učiní lidé.

3.1 Náležitosti automatizovaného rozhodnutí

Správní rozhodnutí musí podle správního řádu obsahovat tři klíčové náležitosti. Mezi tyto náležitosti patří výrok, odůvodnění a poučení. Tato kapitola se bude nejvíce věnovat dvěma prvkům odůvodnění. Prvním prvkem je odůvodnění výroku, ze kterého plyne zjištění, proč bylo rozhodnuto tak, jak bylo rozhodnuto. V tomto odůvodnění jsou zahrnuty mimo jiné úvahy soudu. Druhým prvkem odůvodnění, který je nutnou součástí automatizovaného rozhodnutí, je odůvodnění toho, jak funguje systém, který dané rozhodnutí učinil.

3.1.1 Obecné náležitosti rozhodnutí

Aby mohlo být rozhodnutí přezkoumáno, je nutné, aby bylo dostatečně odůvodněno. Pokud rozhodnutí neobsahuje dostatek důvodů, stává se nepřezkoumatelným, což vede k jeho zrušení podle ustanovení § 76 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb. soudního řádu správního.

Podle článku 41 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) mají správní orgány povinnost odůvodňovat svá rozhodnutí. Tento princip je dále rozvinut v článku 47 Listiny, který zaručuje každému právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces. Podle tohoto článku má každý právo, aby byla jeho věc „*spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem*“. Právo na právní ochranu je také zakotveno v českém právu, konkrétně v článku 36 odst. 2 LZPS, který stanovuje, že každý, kdo byl zkrácen na svých právech, má nárok na to, aby bylo rozhodnutí přezkoumáno soudem.

LOBOTKA (2019, s. 119) uvádí, že by měl „*každé přezkoumání provádět někdo, kdo má příslušné oprávnění a způsobilost rozporované rozhodnutí změnit*.“ Osoba, která takovými pravomocemi disponuje, by měla podle MALGIERI (2019, s. 15) důkladně posoudit všechna data, která jsou k danému rozhodnutí relevantní.

Proč je odůvodnění tak důležitou součástí správního rozhodnutí? Správní rozhodnutí je nezbytné dostatečně odůvodnit kvůli tomu, aby adresát pochopil důvody, které k rozhodnutí vedly, a měl tak možnost se potenciálně bránit před soudem. Je to také důležité pro to, aby potenciaální adresáti rozhodnutí mohli předvídat, jak bude v jejich případě rozhodnuto (HUBKOVÁ, 2024, s. 13-14).

Podle LOBOTKY (s. 64-64) není potřeba, aby byl adresátům rozhodnutí poskytnut složitý výklad toho, jaké algoritmy byly použity nebo aby byl rovnou zveřejněn celý algoritmus. Je však nutné srozumitelně a jasně vysvětlit dotčeným osobám, jak automatizovaný systém funguje, a jaké důvody ho k danému rozhodnutí vedly.

Podle HUBKOVÉ (2024, s. 14) však odůvodnění není zásadní pouze pro pochopení rozhodnutí adresáty, ale i pro soud, aby mohl dané rozhodnutí přezkoumat. Soud musí porozumět krokům, které k rozhodnutí vedly a přezkum je tedy možný pouze za předpokladu, že odůvodnění je jasné a logické.

Mimo výrok a odůvodnění musí rozhodnutí obsahovat i poučení o opravných prostředcích. To v případě automatizovaného rozhodnutí stanovuje článek 22 odst. 3 GDPR, podle kterého je nutné informovat subjekt údajů o vhodných opatřeních na ochranu jeho práv a svobod a oprávněných zájmů.

3.1.2 Zvláštní náležitosti automatizovaného rozhodnutí

Mimo klasické odůvodnění správního rozhodnutí podle správního řádu, musí rozhodnutí v případě automatizace obsahovat také další zvláštní náležitosti. Tyto náležitosti vyplývají z nařízení GDPR.

Co vše musí automatizované rozhodnutí obsahovat, aby bylo možné se proti němu účinně bránit? Podle HUBKOVÉ (2024, s. 14) je nezbytné, aby rozhodnutí, kterému předcházelo automatizované zpracování údajů, obsahovalo několik důležitých údajů.

Prvním z nich je informace o tom, že k učinění rozhodnutí byl použit automatizovaný systém. V rámci této informace musí být specifikována fáze, ve které byla automatizace použita. Rozhodnutí musí dále obsahovat vysvětlení toho, jak algoritmus či jiný nástroj funguje. Vedle těchto dvou náležitostí musí rozhodnutí obsahovat klasické odůvodnění, ze kterého bude jasné, jaké úvahy byly při rozhodování použity a jak podporují výrok rozhodnutí.

HUBKOVÁ (2024, s. 14) uvádí, že „*požadavky na právní odůvodnění správního rozhodnutí jsou vyšší než požadavky na vysvětlení funkcionalit použitého algoritmu nebo systému.*“ To znamená, že při rozhodování je sice důležité vysvětlit, jak algoritmus funguje, ale tato informace má spíše doplňkový charakter. Mnohem důležitější je právní odůvodnění výroku, které představuje základ pro přezkum správního rozhodnutí. Nestačí tedy pouze transparentnost systému, důležité je pochopení důvodů konkrétního rozhodnutí.

Dvě zmíněné náležitosti vycházejí z článku 15 písm. h) GDPR, podle kterého mají osoby právo být informovány o tom, že dochází k automatizovanému rozhodování, a rovněž mají právo získat informace o postupech, které byly při rozhodování použity.

GDPR chrání dotčené osoby před situací, kdy jim správce údajů neposkytne výše uvedené informace automaticky. V tomto případě o ně může subjekt údajů požádat na základě článku 15 GDPR.

Právo na informace o tom, že bylo použito automatizované zpracování a na vysvětlení fungování systému mají však adresáti pouze v případě, že automatizované rozhodování zpracovává osobní údaje. Pokud osobní údaje nejsou automaticky zpracovávány, podobná právní ochrana jako GDPR bohužel zatím neexistuje (COBBE, 2018, s. 9).

A v jakých případech dochází ke zpracování osobních údajů? Pro lepší představivost uvedu příklady oblastí, ve kterých ke zpracování osobních údajů dochází. Může se jednat o systémy umělé inteligence či algoritmické rozhodování, které rozhoduje v oblasti soudních sporů,

nebo systém, který kontroluje, zda zemědělci plní podmínky dotací či systém, který hledá uchazeči o zaměstnání vhodnou práci (LOBOTKA, 2019, s. 57). U všech těchto systémů jsou zpracovávány osobní údaje, a proto se použijí ustanovení nařízení GDPR.

Naopak, pokud by šlo o systémy, které osobní údaje nezpracovávají, GDPR se nepoužije. Může se například jednat o systémy, které překládají texty nebo které slouží k vyhledávání odborných publikací. Takové systémy nerozhodují o právech a povinnostech uživatelů, a proto nepotřebují jejich osobní údaje (LOBOTKA, 2019, s. 57).

3.2 Způsoby obrany podle GDPR

Pokud dochází podle článku 22 odst. 2 písm. c) GDPR k automatizovanému individuálnímu rozhodování s právními účinky nebo jinými významnými účinky, tak má správce údajů povinnost zavést vhodná opatření pro zajištění práv a svobod a oprávněných zájmů subjektu údajů. Pokud se tedy adresát rozhodnutí domnívá, že rozhodnutí bylo diskriminační, může se bránit několika způsoby.

Podle článku 22 odst. 3 GDPR se subjekt údajů může bránit tím, že:

- se obrátí na správce s požadavkem na lidský zásah;
- k danému rozhodnutí vyjádří svůj názor; a/nebo
- rozhodnutí napadne.

Pokud adresát rozhodnutí uplatní některé ze tří uvedených práv na svou obranu, musí správní orgán informovat adresáta o přijatých opatřeních, a to podle článku 12 GDPR. Tyto informace mu poskytne bez zbytečných průtahů, a to do jednoho měsíce od obdržení žádosti. Tato lhůta může být správním orgánem prodloužena o další dva měsíce (LOBOTKA, 2019, s. 119).

Mezi další opatření k zaručení práv, svobod a oprávněných zájmů by mělo patřit konkrétní informování subjektu údajů a právo na získání vysvětlení důvodů rozhodnutí (LOBOTKA, 2019, s. 119).

Pokud má adresát rozhodnutí za to, že došlo ke zpracování jeho osobních údajů v rozporu s GDPR, ochranu poskytuje i článek 79 odst. 1 GDPR. Dotčená osoba může podat žalobu u soudu na zdržení se dalšího zpracovávání svých osobních údajů nebo má právo na náhradu újmy. Podle LOBOTKY (2019, s. 19) se však toto právo uplatňuje v praxi velmi zřídka. Mnohem častěji adresát podá stížnost Úřadu pro ochranu osobních údajů. LOBOTKA (2019, s. 19) však očekává, že v budoucnu bude více poškozených uplatňovat své právo na podání

žaloby na náhradu újmy nebo na žalobu na zdržení se dalšího zpracování svých osobních údajů.

Mimo uvedené prostředky soudní ochrany může subjekt údajů využít správní či mimosoudní prostředky, které umožňuje právo Evropské unie či právo členského státu. Mezi tyto prostředky patří právo podat stížnost u dozorového úřadu podle článku 77 GDPR.

3.3 Předpoklady pro řádný přezkum

Systémy automatizovaného rozhodování by měly být navrženy takovým způsobem, aby bylo možné dohledat kroky, které k rozhodnutí vedly. Podle EUROPEAN LAW INSTITUTE (2022, s. 17-18) by to však vedlo k vyšším nákladům a zabralo by to více času. Proto by detailní analýza rozhodnutí měla být prováděna pouze pro účely auditů, interní potřeby nebo na žádost dotčené osoby.

Aby však bylo možné zajistit dohledání příčin rozhodnutí, je nezbytné zavést určitá podpůrná opatření, jako je protokolování a uchovávání záznamů o událostech. Automatizované systémy musí mít tyto funkce už před uvedením na trh a provozovatel musí garantovat jejich sledovatelnost EUROPEAN LAW INSTITUTE (2022, s. 17-18).

Nutnost zaznamenávat určité události stanovuje také článek 12 AI Act. Mezi tyto události patří mimo jiné záznam trvání použití systému nebo identifikaci fyzických osob, které se podílejí na ověřování výsledků.

Podle článku 13 AI Aktu musí být vysoce rizikové systémy umělé inteligence opatřeny návodem k použití, který je srozumitelný a správný. Návod by měl zahrnovat například identifikaci poskytovatele, zamýšlený účel systému, jeho schopnosti, omezení nebo přesnost a spolehlivost systému. O vysoce rizikových systémech bude více pojednáno v kapitole 4.

Pokud vysoce rizikový systém poskytuje doporučení nebo informace, na základě kterých člověk učiní definitivní rozhodnutí, měli by lidé vykonávající dohled nad takovým systémem porozumět jeho funkcím a omezením, což jim umožní včas odhalit případné problémy. Podle článku 14 AI Aktu by mělo být součástí dohledu i povědomí o riziku automatizačního zkreslení, které může vést k chybným rozhodnutím. Osoby vykonávající dohled by proto měly být vybaveny potřebnými dovednostmi a nástroji pro efektivní sledování chování systému a správnou interpretaci jeho výstupů.

S principem pochopení fungování automatizace souvisí příručka, která byla vydána v květnu 2020 ve spolupráci Britského úřadu pro ochranu osobních údajů a The Alan Turing Institute.

Tato příručka slouží k tomu, aby byli správci údajů schopni vysvětlit procesy rozhodování umělé inteligence dotčeným osobám. Příručka s názvem *Explaining Decisions Made with AI*, slouží pro soukromé, ale i veřejné sektory po celém světě. Dokument reaguje na mezery ve vysvětlitelnosti umělé inteligence, které vznikají kvůli tomu, že lidé nemyslí jako stroje a nedokáží tedy pochopit jak a proč systém rozhoduje určitým způsobem. Pokud budou systémy navrhovány transparentně a bude možné vysvětlit jejich fungování, stanou se spolehlivými a bezpečnými. Příručka tedy poskytuje přehled nástrojů a principů, které napomáhají vysvětlení systémů v praxi a snaží se zvyšovat povědomí o umělé inteligenci a jejím fungování (THE ALAN TURING INSTITUTE).

Pokud by bylo vydání rozhodnutí plně automatizované, je potřeba, aby byl zajištěn lidský dohled nad fungováním celého automatizovaného systému. Podle EUROPEAN LAW INSTITUTE (2022, s. 22-23) musí provozovatel nástroje využívající automatizované zpracování zajistit přiměřený lidský dohled nad fungováním systému, při kterém by měla být zajištěna rovnováha mezi výhodami plné automatizace, minimalizací lidské intervence a ochranou práv a zájmů jednotlivců. Lidský dohled by neměl spočívat v tom, že člověk bude kontrolovat každé rozhodnutí učiněné automatizovaným systémem individuálně, ale v tom, že bude dohlížet na správnost fungování systému. Schopnost dohlížející osoby efektivně monitorovat fungování systému stanovuje také článek 14 AI Act.

Podle GAUDEUL et al. (2024, s. 1068) lze lidský dohled rozdělit na ex-ante a ex-post. Lidský dohled typu ex-ante spočívá v zjištění, že systém umělé inteligence byl správně navržen. Druhý typ dohledu se zabývá přezkumem rozhodnutí v případě, že se proti němu dotčená osoba odvolá a využije tedy své právo obrátit se na soud zaručené článkem 36 odst. 2 LZPS.

S lidským dohledem ex-ante souvisí odůvodnění 73 AI Act, které uvádí, že je důležité zajistit, aby samotné systémy obsahovaly mechanismy, které dohlížející osobě poskytují potřebné informace, které ji umožňují rozhodnout, zda, kdy a jak zasáhnout. To lze zajistit právě ve fázi navrhování systému.

Studie zpracovaná GAUDEUL et al. (2024, s. 1073) zároveň došla k závěru, že zajištění lidského dohledu nemusí v každém případě zabránit chybám systému, jako je například osvojení si diskriminačního chování. Osoby, které vykonávají dohled nad těmito systémy, by proto měly být dostatečně školeny, aby dokázaly správně a efektivně reagovat.

V rámci přezkumu automatizovaného rozhodnutí by rovněž bylo podle GONTARZ (2023, s. 159) vhodné, aby soudy spolupracovaly s odborníky, kteří rozumí algoritmům a automatizovaným systémům. Tito odborníci by pomohli identifikovat problémy, kterými může být diskriminace nebo zaujatost systému. Experti by tak pomáhali soudům v posuzování složitých otázek týkajících se technologické stránky automatizovaného rozhodování.

3.4 Problémy přezkumu automatizovaného rozhodnutí

Bylo již zmíněno riziko automatizace rozhodování, které spočívá v tom, že lidé slepě důvěřují stroji, a to více než rozhodnutí učiněným člověkem. To může být problém právě při přezkumu automatizovaného rozhodnutí. Toto zkreslení může podle COBBE (2018, s. 10-11) vést k menší ochotě rozhodnutí přezkoumat, jelikož se obecně věří tomu, že stroj funguje bezchybně a rozhoduje racionálně. Lidé si ale už neuvědomují, že tyto stroje či systémy musí někdo navrhnout, trénovat a řídit.

Článek 14 odst. 4 písm. b) AI Act navíc stanovuje, že osoby vykonávající dohled nad vysoce rizikovými systémy, musí být schopny rozpoznat riziko automatizačního zkreslení.

Dohlížející osoba proto musí posoudit, zda jsou výstupy systému spravedlivé, a to nejen podle kritérií poskytovatelů AI, ale také s ohledem na právní předpisy EU týkající se diskriminace. Poskytovatelé a legislativa tedy mají odlišná kritéria pro posuzování spravedlnosti (LAUX a RUSCHEMEIER, 2025, s. 11). Tento rozdíl může lidský dohled nad systémy komplikovat.

Prokázání toho, že konkrétní rozhodnutí bylo ovlivněno automatizačním zkreslením, je však komplikované a vyžaduje podrobnou analýzu. Jak uvádí LAUX a RUSCHEMEIER (2025, s. 11), momentálně lze přítomnost automatizačního zkreslení doložit pouze prostřednictvím odborného svědectví.

Studie zpracovaná GAUDEUL et al. (2024, s. 1067) však ukázala, že k automatizačnímu zkreslení nedochází vždy. Existuje i opačný jev, který se nazývá algoritmická averze. Jedná se o situaci, kdy člověk automatizovanému výstupu nevěří a odmítá ho. Dohlížející osoby tak mohou být buďto ovlivněny výstupy umělé inteligence nebo je mohou ignorovat.

Automatizované systémy mohou obsahovat skryté chyby, které mohou vést k iracionálním rozhodnutím, které by mohla učinit i osoba. Proto by se měla připustit možnost, že i automatizované systémy nejsou bezchybné a automatizované rozhodnutí by tak mělo podléhat přezkumu. Při přezkumu tohoto typu rozhodnutí je tedy nezbytné uplatňovat stejnou úroveň přezkumu a kontroly jako u rozhodnutí učiněnými lidmi (COBBE, 2018, s. 11).

Dalším problémem je již uvedené riziko omezení výhod automatizace. Podle EUROPEAN LAW INSTITUTE (2022, s. 17-18) by dohledání postupu k vydání rozhodnutí vedlo k vyšším nákladům a zabralo by to více času, tím pádem by se snižovaly hlavní výhody automatizovaného rozhodování. Přesto, že by měl být automatizovaný systém kontrolován, lidský dohled by neměl zmíněné výhody ohrožovat.

Vyvstává také otázka transparentnosti při použití pokročilejších systémů umělé inteligence. Pokud rozhodnutí učiní takový systém, mohlo by být ohroženo právo na vysvětlení, jelikož postup, kterým systém došel k rozhodnutí, nemusí být dostatečně transparentní. Použití těchto systémů by podle HUBKOVÉ (2024, s. 15) mohlo ohrozit právo na účinnou právní ochranu subjektů a spravedlivý proces, které je zaručeno článkem 47 Listiny.

Z výše uvedeného vyplývá, že automatizované rozhodování přináší určitá rizika, a to především v oblasti důvěry v algoritmy, která může vést k zanedbání řádného přezkumu rozhodnutí. Přesto je nezbytné, aby byl přezkum automatizovaných rozhodnutí prováděn na stejné úrovni jako u rozhodnutí učiněných člověkem. K tomu by měl být kladen důraz na dostatečné školení dohlížejících osob, které by měly dokázat rozpoznat, zda jsou výstupy systému diskriminační a ve vhodnou chvíli zasáhly.

4 Metodologie

4.1 Cíl výzkumu

Cílem praktické části je analyzovat a komparovat české a zahraniční přístupy k automatizaci ve veřejné správě se záměrem identifikovat potenciálně aplikovatelné strategie pro Českou republiku. Praktická část se zaměří na detailní zkoumání zavádění automatizace rozhodování v české i zahraniční správní praxi a na podmínky pro možné využití zahraničních přístupů v české veřejné správě, včetně potřebných změn de lege ferenda.

Pomocí metod komparace a případových studií budou identifikovány nedostatky v české veřejné správě v oblasti automatizace a umělé inteligence. Byly zvoleny čtyři země, které budou srovnávány s Českou republikou. Jsou jimi Estonsko, Švédsko, USA a Velká Británie. Komparace ČR s těmito zeměmi umožní identifikovat podobnosti, rozdíly a výzvy pro veřejnou správu. U každé země budou zkoumány následující témata:

- přijaté strategie – národní strategie pro rozvoj a implementaci AI;
- specializované orgány zaměřené na umělou inteligenci – instituce a agentury zodpovědné za AI a její využití ve veřejné správě; a
- praktické příklady – konkrétní příklady využití umělé inteligence a automatizace ve veřejné správě.

V rámci Evropské unie a Spojených států amerických bude navíc analyzována právní úprava v oblasti umělé inteligence, tedy AI Act v EU a Algorithmic Accountability Act v USA.

Po analýze zahraničních přístupů bude následovat analýza situace v České republice. Tato část se zaměří na:

- strategické dokumenty definující směřování státu v oblasti AI; a
- praktické příklady – konkrétní příklady využití umělé inteligence a automatizace ve veřejné správě, včetně digitalizace v rámci státní správy i samosprávy.

Na závěr bude provedena analýza nedostatků České republiky v oblasti AI a automatizace, včetně zkoumání podmínek pro její efektivnější využití ve veřejné správě.

4.2 Výzkumné otázky

V rámci zkoumaného problému byly stanoveny následující výzkumné otázky:

1. Jak se vyvíjí právní rámec pro automatizované rozhodování a umělou inteligenci v evropském a mezinárodním kontextu?
 - H1: Právní rámec pro automatizované rozhodování a umělou inteligenci v Evropské unii je přísnější oproti regulaci v zemích mimo EU.
 - H2: Země mimo EU mají flexibilnější právní rámec pro umělou inteligenci, což umožňuje širší zavedení této technologie do veřejné správy.
2. Jaké překážky brání efektivnímu využití automatizovaného rozhodování v české veřejné správě?
 - H1: Nedostatek legislativy je hlavní překážkou efektivního využití automatizovaného rozhodování v české veřejné správě.
 - H2: Nízká úroveň digitalizace a zastaralé informační systémy zpomalují nasazení automatizace ve větší míře.
 - H3: Nedostatek investic do moderních technologií výrazně brání širšímu využití automatizovaného rozhodování v české veřejné správě.

Výzkum je strukturován takovým způsobem, aby na tyto dvě výzkumné otázky odpověděl.

4.3 Metody výzkumu

K dosažení cíle a zodpovězení výzkumných otázek byly využity tři metody, kterými jsou práce se sekundárními daty, případové studie a komparativní analýza.

Práce se sekundárními daty

Sekundární data zahrnují dokumenty osobní záznamy, úřední dokumenty, archivované údaje, výstupy médií nebo virtuální data (ZHÁNĚL et al., 2014, s. 30). Podle KOZLA et al. (2011, s. 84) představuje práce s těmito daty jednodušší a rychlejší formu získávání informací. Tento způsob získávání informací je vhodný pro základní seznámení se s daným výzkumem.

Národní dokumenty slouží jako podklad pro analýzu právních rámců a strategií s cílem zjistit přístup jednotlivých zemí k umělé inteligenci ve veřejné správě.

Případová studie

Případová studie neboli case study se zaměřuje na popis a analýzu jednoho či více případů. Cílem je sesbírat data od daného případu, popsat vztahy a zachytit složitost daného případu.

Pokud je provedena podrobná analýza jednoho případu, předpokládá se, že porozumíme dalším podobným případům (HENDL, 2005, s. 102).

Výzkum prostřednictvím případové studie probíhá tak, že se nejprve vymezí výzkumné otázky a zkoumané aspekty případu. Po sběru dat následuje jejich analýza. Konečnou fází je interpretace výsledků výzkumu (HENDL, 2005, s. 104).

Tato metoda je v rámci této práce vhodná ke zkoumání konkrétních aplikací umělé inteligence v jednotlivých zemích a jejich pozitivních dopadů na veřejnou správu.

Komparativní metoda

Metoda komparace neboli srovnání patří podle OCHRANY (2009, s. 19) do obecně teoretických vědních metod, které se používají ve vědeckém výzkumu.

V rámci metody komparace analyzujeme podobnosti a odlišnosti mezi dvěma a více zkoumanými jevy. Při této metodě je zásadní určit, co mezi sebou budeme porovnávat a na základě toho stanovíme výzkumné cíle. Poté je nutné formulovat kritéria srovnávání, ze kterých může být pro lepší přehlednost vytvořena tabulka. Hodnocení kritérií může být založeno na binární soustavě, tzn. zda sledovaná vlastnost je přítomna (binární kód 1) či není (binární kód 0), nebo může být sledováno, jak je daná vlastnost naplněna (v procentech) a další způsoby. Závěrečnou fází je interpretace výsledků, ke kterým se v rámci výzkumu došlo (OCHRANA, 2009, s. 26-27).

Tato metoda bude použita pro srovnání přístupů k umělé inteligenci a automatizaci ve čtyřech vybraných státech, se kterými bude Česká republika porovnána. Dva z nich, Estonsko a Švédsko, jsou stejně jako ČR členy Evropské unie. Obě tyto země mají v oblasti automatizace více zkušeností a jsou pokročilejší než Česko. Přesto se podle globálního indexu AI umísťují v žebříčku poblíž něj (do 10 míst nad ním). ČR by se tak mohla inspirovat jejich přístupem, vzhledem k tomu, že nejsou o tolik napřed, aby jejich zkušenosti nemohly být přenositelné.

Dalšími dvěma státy jsou Spojené státy americké a Velká Británie. Tyto státy na rozdíl od předchozích nejsou členy Evropské unie a patří mezi světové lídry v oblasti automatizace a umělé inteligence. Byly vybrány, protože jejich zkušenosti mohou poskytnout cennou inspiraci pro Česko, vzhledem k ambici ČR stát se v této oblasti rovněž lídrem.

Jelikož se na USA a Velkou Británii nevztahuje AI Akt, bude toto nařízení porovnáno s americkou právní úpravou s cílem identifikovat rozdílnosti či podobnosti a výhody každé

z úprav. Analýza právních úprav může ukázat, který přístup je efektivnější a více podporuje rozvoj AI, což by mohlo vést k úvahám o případné úpravě regulace AI v Evropské unii, což by ovlivnilo i Českou republiku.

Cílem této komparace je tedy nejen identifikovat podobnosti a rozdíly mezi vybranými státy, ale také určit překážky a výzvy české veřejné správy v oblasti automatizace a umělé inteligence.

Tento rozšířený přístup umožňuje komplexně zkoumat problematiku regulace a využití umělé inteligence ve veřejné správě na národní i mezinárodní úrovni.

4.4 Význam výzkumu

Tato práce přispívá k lepšímu porozumění výzvám a příležitostem spojeným s využitím umělé inteligence ve veřejné správě. Analýza zahraničních přístupů poskytuje významné poznatky v oblasti umělé inteligence, které mohou být využity pro zlepšení situace a zefektivnění veřejné správy v České republice.

Výsledkem této analýzy jsou rovněž návrhy legislativních změn *de lege ferenda*, které by mohly přispět k rozvoji a efektivnějšímu využití AI v české veřejné správě.

5 Přístupy k automatizaci

Vzhledem k rychlému rozvoji umělé inteligence je potřeba, aby na tuto skutečnost byly státy připraveny, a ještě lépe, aby ji přijaly a začaly využívat ve veřejném sektoru ke zrychlení procesů, snížení nákladů a zefektivnění jeho fungování. Zároveň však, jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, AI přináší určitá rizika. Proto je důležité, aby státy vytvářely strategie, standardy a legislativu pro odpovědné a bezpečné využití umělé inteligence a automatizace.

V rámci Evropské unie vstoupí roce 2026 v plnou platnost AI Akt, a právě jemu se podrobněji věnuje tato kapitola. Zaměřuje se především na úroveň rizik, která může AI přinést, ale také na strategie, regulační rámce a orgány, které vznikly na základě AI Aktu nebo iniciativou Evropské komise.

Tím hlavním cílem kapitoly je však analyzovat přístupy čtyř zemí k regulaci a využívání umělé inteligence ve veřejné správě. Dvě z nich, Estonsko a Švédsko, jsou členy Evropské unie, zatímco Velká Británie a USA stojí mimo ni. Nejprve je u každé země zkoumán právní rámec, přijaté strategie a orgány specializující se na umělou inteligenci. Následuje část, která se zaměřuje na praktické příklady využití AI ve veřejné správě.

Co se týče analyzovaných států, zatímco USA, Švédsko i Estonsko vytvořily nové orgány, které se specializují na umělou inteligenci, ať už je to úřad pro AI nebo expertní skupiny, Velká Británie zvolila jiný přístup, a to takový, že AI regulují již existující orgány. Tomu odpovídá i název britské strategie, kterým je Proinovační přístup k regulaci umělé inteligence.

Pro srovnání přístupů k umělé inteligenci a jejím využíváním mezi státy slouží Global Artificial Intelligence Index, který hodnotí 83 zemí podle jejich výkonnosti v oblasti AI. Státy jsou umístovány na základě 122 různých ukazatelů, které jsou rozděleny do sedmi kategorií v rámci tří hlavních oblastí, kterými jsou implementace, inovace a investice. Dva ze zkoumaných států se nachází na předních příčkách – USA a Velká Británie, kdežto další dva, Estonsko a Švédsko, se nachází kolem pozice České republiky.

Po přečtení této kapitoly bude zřejmé, jak jednotlivé státy, ať už v rámci EU či mimo ni, přistupují k automatizaci a využívání algoritmů či umělé inteligence ve veřejném sektoru.

5.1 Přístupy k automatizaci v EU

Problematice umělé inteligence se v rámci EU věnuje Evropská komise, Evropský parlament nebo Komise zřízené expertní skupiny. Hlavními tématy, kterým se dokumenty těchto subjektů věnují v rámci AI jsou především transparentnost, ochrana základních lidských práv

nebo kybernetická bezpečnost, a to především v oblasti zdravotnictví, vzdělávání, zaměstnanost, justice nebo finanční sektor (ŠTĚDRONĚ et al., 2020, s. 147).

Evropská unie přistupuje k umělé inteligenci s důrazem na excelenci a důvěru. Jejím cílem je posílit výzkum a průmysl, zajistit bezpečnost a chránit základní práva. Podpora excelence by měla zvýšit konkurenceschopnost Evropy na globální úrovni. Toho chce EU dosáhnout například tím, že umožní vývoj a zavádění AI v EU a zajistí, aby AI fungovala ve prospěch lidí. Klíčovým prvkem excelence AI je maximalizace zdrojů a koordinace investic. Programy jako je Horizont Evropa nebo Digitální Evropa investují do umělé inteligence 1 miliardu EUR ročně a v průběhu digitální dekády chce EU dosáhnout investic ve výši 20 miliard EUR ročně (EUROPEAN COMMISSION, 2025).

V roce 2020 vydala Komise dokument s názvem „*Bílá kniha o umělé inteligenci – evropský přístup k excelenci a důvěře*“, která stanovila několik opatření na podporu AI, mezi které patří podpora partnerství mezi soukromým a veřejným sektorem, spolupráce s členskými státy nebo podpora zavádění AI ve veřejném sektoru. Důležitým prvkem je zajištění souladu s pravidly EU, včetně pravidel na ochranu základních práv, a to především u vysoce rizikových systémů AI (EVROPSKÁ KOMISE, 2020, s. 3-8).

Zmíněné budování důvěry v umělou inteligenci vytvoří bezpečné prostředí, které bude příznivé pro inovace pro uživatele, vývojáře nebo provozovatele. K vytvoření důvěryhodné AI navrhla Komise mimo rámec občanskoprávní odpovědnosti i evropský právní rámec pro umělou inteligenci, tedy AI Akt (EUROPEAN COMMISSION, 2025).

AI Akt, neboli Akt o umělé inteligenci, je prvním komplexním právním rámcem pro umělou inteligenci na světě, který se zabývá riziky spojenými se systémy umělé inteligence. Akt je součástí širšího balíčku opatření na podporu rozvoje důvěryhodné AI. Balíček zahrnuje i iniciativy zaměřené na inovace v oblasti AI, zahájení továren na výrobu AI a koordinovaný plán pro AI. Tato opatření společně zajišťují bezpečnost a základní práva, zároveň podporují zavádění a inovace v oblasti AI v rámci celé Evropské unie (EUROPEAN COMMISSION, 2025).

Balíček, který byl představen v lednu 2024 mimo jiné nastiňuje iniciativu s názvem GenAI4EU, jejíž cílem je podpořit rozvoj otevřených inovačních ekosystémů, které podpoří spolupráci mezi začínajícími podniky a provozovateli AI v soukromém i veřejném sektoru. Dalším z mnoha cílů této iniciativy je využití AI v oblasti veřejného sektoru s cílem zvýšit kvalitu a dostupnost veřejných služeb (EUROPEAN INNOVATION COUNCIL, 2025).

Zmíněný Koordinovaný plán pro umělou inteligenci, zveřejněn v roce 2018, byl vypracován s cílem urychlit investice do AI a implementovat strategie pro rozvoj umělé inteligence. Jedná se o společný závazek Komise, členských států EU, Norska a Švýcarska maximalizovat konkurenceschopnost v oblasti AI (EUROPEAN COMMISSION, 2025).

V další části kapitoly bude věnována větší pozornost AI Aktu. Akt o umělé inteligenci vstoupil v platnost 1. srpna 2024 a bude plně použitelný až v roce 2026. Proto byl vytvořen Pakt o umělé inteligenci, který slouží jako přechodné opatření. Jedná se o iniciativu Komise, která vybízí k včasnému splnění povinností dle AI Aktu. Rozdíl mezi Aktem a Paktem zobrazuje následující tabulka:

Tabulka 1: Rozdíl mezi AI Aktem a AI Paktem

Faktor	AI Akt	AI Pakt
Právní závaznost	Ano	Ne
Cíl	Zajištění regulace, bezpečnosti a transparentnosti a podpora inovací v oblasti AI	Příprava firem na AI Akt
Platnost	Plná platnost až 2. srpna 2026	Běží
Určen pro	Vývojáři a provozovatelé AI v EU	Subjekty, které chtějí včas splnit povinnosti vyplývající z AI Aktu

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION, 2025

Bylo zmíněno, že Akt o umělé inteligenci se podrobně zabývá riziky spojenými se systémy AI. Akt definuje čtyři různé úrovně rizika, na jejichž základě jsou stanovena odlišná pravidla. To znamená, že čím vyšší je riziko poškození společnosti, tím přísnější pravidla je potřeba dodržovat.

Využívání některých systémů AI je z hlediska rizik pro člověka považováno za nepřijatelné, a proto jsou tyto systémy v EU zakázané. Podle článku 5 odst. 1 písm. d) AI Aktu, se například jedná o systémy, které předpovídají pravděpodobnost spáchání trestného činu na základě osobnostních rysů nebo systémy, které rozpoznávají emoce na pracovištích či vzdělávacích institucích a další.

Podle PECHOVÉ a MÁLKA (2025) se může jednat o systém AI využívaný policií, který na základě dat označuje konkrétní etnické skupiny jako více pravděpodobné pachatele

kriminality nebo systém, který lidem na základě jejich rysů obličeje přiřadí pravděpodobné náboženské přesvědčení.

Dalším typem jsou vysoce rizikové systémy, kterým se věnuje článek 6 AI Aktu a následující. Mezi tyto systémy patří podle přílohy III AI Aktu například systém pro posuzování žádostí o víza, řešení AI pro přípravu soudních rozhodnutí nebo hodnocení spolehlivosti důkazů. Vysoce rizikové systémy proto podléhají přísným podmínkám, které musí být splněny před uvedením na trh. Podmínky zahrnují např. zaznamenávání činností, vedení podrobné dokumentace o informacích systému nebo zajištění lidského dohledu.

Mohou existovat i systémy, které představují omezená rizika. Jedná se o systémy, u kterých je potřeba zajistit transparentnost. Pokud by tedy lidé využívali systémy umělé inteligence, jako jsou chatboti, měli být obeznámeni s tím, že komunikují se strojem. Poslední úrovní rizika, je riziko minimální nebo žádné. AI Akt pro tyto typy systémů nezavádí žádná pravidla. Do této skupiny patří většina systémů AI, které se v Evropské unii využívají. Jedná se např. o videohry s podporou umělé inteligence nebo spamové filtry (EUROPEAN COMMISSION, 2025).

A kdo je tím hlavním odborníkem na umělou inteligenci v rámci EU? Je jím Evropský úřad pro umělou inteligenci, který byl zřízen na začátku roku 2024 jako součást Generálního ředitelství pro komunikační sítě, obsah a technologie Komise. Úkol tohoto úřadu spočívá v prosazování pravidel pro AI, usnadňování výměny informací, zvyšování povědomí o umělé inteligenci a podpoře inovací v této oblasti a hodnocení schopnosti systémů AI. Slouží především jako centrální orgán pro AI v EU a spolupracuje s dalšími odděleními Komise, orgány EU, členskými státy a expertními skupinami. Do té doby, dokud nevstoupí AI Akt plně v platnost, dohlíží na AI Pakt (ČESKÁ ASOCIACE UMĚLÉ INTELIGENCE, 2024).

AI Akt zřizuje několik orgánů, jejichž úkolem je zajistit prosazování stanovených pravidel. Těmito orgány jsou již zmíněný Evropský úřad pro AI, dále vědecká komise nezávislých odborníků, rada pro umělou inteligenci, která je složená ze zástupců členských států a poradní sbor, který poskytuje technické znalosti radě pro umělou inteligenci a Komisi. Co se týče orgánů jednotlivých členských států, každý stát musí do 2. srpna 2025 určit orgány dozoru, které budou prosazovat a dohlížet na pravidla týkající se systémů AI (EVROPSKÁ KOMISE, 2025).

Evropská komise jmenovala skupinu odborníků na vysoké úrovni pro umělou inteligenci. Tato skupina poskytuje poradenství Komisi ohledně strategie umělé inteligence. Jejich

výstupy zahrnují etické pokyny pro důvěryhodnou AI, politická doporučení pro udržitelnost AI nebo hodnotící seznam pro důvěryhodnou AI. Práce této skupiny měla zásadní význam pro rozvoj přístupu Komise k umělé inteligenci (EVROPSKÁ KOMISE, 2024).

Druhou expertní skupinou je skupina pro odpovědnost a nové technologie. Tato skupina vypracovala dokument Odpovědnost za umělou inteligenci a další objevující se digitální technologie v roce 2019. Tento dokument obsahuje doporučení pro v té době budoucí právní úpravu odpovědnosti v EU. Doporučení se týkalo například toho, že provozovatel technologie, která představuje zvýšené riziko pro okolí by měl nést objektivní odpovědnost nebo další doporučení, že technologie by měly zahrnovat systém protokolování (EUROPEAN COMMISSION, 2019, s. 3-4).

5.1.1 Estonsko

Estonsko poskytuje 99 % veřejných služeb online, a to 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. Právě kvůli tomu je považováno za průkopníka digitalizace veřejné správy a Evropská komise umístila Estonsko na první pozici v oblasti digitální výkonnosti v roce 2022. Díky digitalizaci dosáhla veřejná správa bezprecedentní úrovně transparentnosti, což přineslo velkou důvěru občanů ve veřejnou správu. Digitalizace ušetří tolik pracovních hodin, kolik by odpovídalo 1 400 letům práce (DIGIEXPO).

Již 99 % veřejných služeb bylo zdigitalizováno od roku 2008, tedy za poměrně krátkou dobu a vláda se i nadále snaží neustále vylepšovat nebo automatizovat procesy ve veřejné správě (JEŽDÍK, 2022).

Významným politickým závazkem, a to nejen pro Estonsko je přijetí Seversko-Baltické deklarace o umělé inteligenci, která byla přijata v roce 2018. Cílem této deklarace je podpora používání a vývoje umělé inteligence tak, aby lépe sloužila lidem. Estonsko, ale také třeba Dánsko, Finsko, Island, Norsko nebo Lotyšsko, se zavázaly ke spolupráci například na vytvoření právního rámce pro AI, širší využívání AI úřady a firmami nebo na zajištění toho, aby se AI dostala na přední místa v rámci evropských diskusí. Podle těchto zemí by AI mohla pomoci vyřešit zásadní společenské výzvy a poskytnout výhody v různých oblastech (NORDIC CO-OPERATION, 2018).

Vytváření národních strategií má v Estonsku za úkol expertní skupina AI Task Force, která v současné době pracuje na národní strategii AI na období 2024 až 2026. Expertní skupina vznikla v roce 2018 pod vedením Ministerstva hospodářství a komunikací a Úřadem vlády (KRATID).

V roce 2019 přijala estonská vláda Národní strategii umělé inteligence na období 2019 až 2021 zvanou KrattAI, která se snažila podpořit zavádění AI v soukromém i veřejném sektoru. V tomto období investovala vláda přes 10 milionů EUR do implementace 50 řešení AI (MINISTERSTVO VNITRA, 2023, s. 26).

KrattAI měl za cíl vytvořit právní rámec pro umělou inteligenci v Estonsku. Než mohl být tento návrh implementován, Evropská unie se začala zaměřovat na vytvoření jednotného právního rámce pro celou EU. Estonsko tak změnilo svůj přístup a začalo se zaměřovat na specifické problémy, které vyžadují regulaci nezávisle na legislativě EU ((MINISTRY OF ECONOMIC AFFAIRS AND COMMUNICATIONS, 2021, s. 3).

Zatímco v době přípravy této strategie byl rozvoj AI pomalý a veřejný sektor teprve začínal realizovat své první projekty, v roce 2021 bylo dokončeno přes 80 AI projektů a zapojeno bylo přes 40 veřejných a soukromých organizací. Především veřejný sektor byl podporován při vývoji AI řešení a byla realizována školení v oblasti AI. V soukromém sektoru téměř žádné AI aktivity neprobíhaly (MINISTRY OF ECONOMIC AFFAIRS AND COMMUNICATIONS, 2021, s. 3).

V rozhovoru pro Forbes, hlavní ředitel pro data v estonské vládě zmínil, že v Estonsku je veřejný sektor v oblasti využívání umělé inteligence napřed oproti soukromému sektoru. Přesto spolu tyto dva sektory spolupracují (SERIKULY, 2019).

Tvrzení, že je veřejný sektor napřed oproti soukromému však nepotvrzuje AI Global Index, který umísťuje Estonsko na celkovou 32. pozici z 83 zemí. Umístění země zhoršuje především kategorie infrastruktura a vývoj, přičemž infrastruktura hodnotí spolehlivost a rozsah infrastruktury, a to od elektřiny a internetu až po kvalitu a dostupnost počítačových systémů. Vývoj hodnotí, jak dobře jsou vyvinuty algoritmy, které slouží jako základ pro tvorbu inovativních projektů v oblasti AI. Na druhou stranu v kategorii soukromý sektor se Estonsko nachází podstatně výš, a to na 16. místě. Tato kategorie se zaměřuje na úroveň startupových aktivit a množství nových produktů či služeb v oblasti AI (WHITE a CESAREO, 2024). Na základě toho lze shrnout, že Estonsko spíše vyniká v soukromém sektoru než v sektoru veřejném a zobrazuje to i následující obrázek.

Obrázek 1: Estonsko v oblasti AI v rámci různých kategorií

Zdroj: WHITE a CESAREO, 2024

Proč je zrovna Estonsko považováno za lídra v digitalizaci? Kdy se myšlenkou digitalizace začalo zabývat? Estonská vláda se digitalizací zabývá více než 30 let. Jen pár let po rozpadnutí Sovětského svazu vydala estonská vláda zásady pro digitální vládnutí. Stát neměl peníze na vybudování systému založeném na papíru a počítače byly na rozkvětu. Politici viděli potenciál, a tak se digitalizací začali zabývat. První fází bylo naučit občany používat webové prohlížeče nebo e-mail. Celá společnost tak začala nové technologie přijímat a využívat, což vedlo k partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem. Banky a telekomunikační firmy totiž zaplatili vzdělávání v oblasti technologií téměř každému pátému občanovi (JEŽDÍK, 2022).

A jak vláda ochrání osobní údaje svých obyvatel při tak velké míře digitalizace? Osobní údaje občanů nejsou uloženy do jednoho systému, ale jsou rozloženy mezi téměř 250 informačních systémů a databází. Pokud by se někdo chtěl k těmto osobním údajům dostat, musel by napadnout všechny informační systémy najednou (JEŽDÍK, 2022).

V rámci ochrany osobních údajů mohou také občané na vládním portálu zjistit kdy a jaká ministerstva či informační systémy přistoupily k jejich osobním údajům a z jakého důvodu. Občané dokonce mohou odebrat různým institucím, např. poskytovatelům zdravotní péče právo na přístup k těmto údajům (SERIKULY, 2019).

K polovině roku 2022 byla umělá inteligence ve veřejném sektoru využita ve 120 různých případech. Příkladem může být oblast zemědělství. Stát získává prostředky z Evropské unie

na to, aby byly udržovány zemědělské pozemky v dobrém stavu a pečovali o něj ekologickým způsobem. V minulosti musel dostatečnou péči o půdu zkontrolovat inspektor, a to osobně. Po splnění kritérií mohla být poskytnuta podpora. Estonská vláda však přišla na efektivnější způsob. V současné době jsou pro kontrolu pořizovány satelitní snímky a umělá inteligence. Zavedení tohoto systému stálo 200 000 EUR, přičemž v prvním roce využívání systému ušetřilo třikrát tolik, 600 000 EUR (JEŽDÍK, 2022).

Co se týče využívání umělé inteligence či algoritmů v oblasti sociální podpory, to v Estonsku zatím zavedené není, a to i přesto, že Kaevats tvrdí, že estonský systém takovými technologiemi disponuje. Sociální podpora by podle něj mohla být poskytnuta na základě údajů o obyvatelích. Její implementace však závisí na politických rozhodnutích, jelikož je obtížné nastavit přesná kritéria. V minulosti byla přijata opatření, která však byla aplikována plošně. Efektivnější by údajně bylo zaměřit se pouze na zranitelné skupiny občanů (JEŽDÍK, 2022).

Další využití automatizace je v oblasti nezaměstnanosti. Evropský fond pojištění v nezaměstnanost používá systém založený na umělé inteligenci, který předpovídá, jaká je pravděpodobnost, že nezaměstnaní občané najdou práci, a na základě toho přizpůsobí výši podpory (KRIISA, 2025).

V roce 2019 se diskutovalo o tom, že si Ministerstvo spravedlnosti objednalo vytvoření AI soudce, který by měl analyzovat právní dokumenty drobnějších sporů a na základě toho dospět k rozsudku. V menších případech by tak měl zcela nahradit soudce (FABRI, 2024).

Hlavní estonský ředitel pro data na tyto fake news reagoval, a v článku pro Forbes tvrdí, že ve skutečnosti šlo pouze o snahu implementovat plnou automatizaci procesu vydání platebního rozkazu, který udává informaci o částce, jakou adresát rozkazu dluží. Uvádí, že na konci procesu by vystupoval soudce, který rozkaz podepíše a pokud by adresát s rozhodnutím nesouhlasil, mohl by se odvolat (SERIKULY, 2019).

Jak automatizaci vnímají obyvatelé Estonska? Studie, kterou provedli (KAUN et al., 2023, s. 326-327) došla k závěru, že Estonci patří mezi největší nadšence automatizovaných procesů ve veřejné správě v porovnání s obyvateli Německa a Švédska. Na druhou stranu však ze zmíněných tří zemí vykazují druhou nejnižší důvěru v sociální instituce a automatizované procesy, přičemž vnímají i rizika automatizace. Nižší důvěra v sociální instituce je důsledkem rychlých sociálních změn, např. po rozpadu Sovětského svazu. Pozitivní vnímání automatizovaného rozhodování může být naopak vysvětleno tím, že používání algoritmů ve

veřejné správě hraje důležitou roli při budování národní identity a zviditelnění země. Výsledky studie naznačují, že by automatizované rozhodování mohlo v Estonsku přispět k obnově důvěry ve veřejnou správu, neboť je vnímáno jako spravedlivé.

V Estonsku se automatizované systémy využívají také k přidělování míst pro uprchlíky (KAUN et al., 2023, s. 315). Další studie se zaměřuje právě na syrské uprchlíky v Estonsku a Turecku. Autoři identifikovali čtyři typy algoritmů, kterým jsou uprchlíci vystaveni. Jsou jimi například realokační algoritmy, které jsou využívány při přerozdělování uprchlíků do různých oblastí nebo algoritmy pro policejní hodnocení rizik. Cílem studie bylo analyzovat tyto algoritmy z hlediska možných hrozeb a zjistit, jak je uprchlíci vnímají. (KASAPOGLU, 2021, s. 1-2)

Výsledky ukazují, že uprchlíci nejsou zásadně proti využívání algoritmů při rozhodování o jejich umístění, ale zdůrazňují potřebu lidského dohledu. Upozorňují, že algoritmy nezohledňují jejich individuální potřeby a uplatňují nad nimi moc. Autoři studie proto doporučují, aby algoritmy umožňovaly uprchlíkům na přijatá rozhodnutí reagovat (KASAPOGLU et al., 2021, s. 8).

Digitalizace a automatizace procesů přinesly Estonsku mnoho nových příležitostí. Na základě předešlých textů je patrné, že země tyto příležitosti využila v pravý čas, díky čemuž je v současnosti považována za digitálního lídra. Přesto se podle globálního AI indexu umísťuje až na 32. místě.

5.1.2 Švédsko

Švédská vláda identifikovala potřebu vytvořit pravidla, standardy a etické principy pro využívání umělé inteligence. Za účelem vytvoření etických pokynů, které zajistí transparentnost, vysvětlitelnost a nediskriminaci, zřídila vláda v srpnu 2018 Výbor pro technologické inovace a etiku. V zájmu výboru je také automatizace (EUROPEAN COMMISSION, 2021).

Švédská vláda vydala v květnu 2018 strategii s názvem Národní přístup k umělé inteligenci, která má za cíl posílit konkurenceschopnost země. Strategie se zaměřuje především na vzdělávání a školení, výzkum, inovace a právní rámec AI a zdůrazňuje potřebu dostatečné digitální a IT infrastruktury pro využití příležitostí, které umělá inteligence nabízí. Zlepšováním těchto dvou infrastruktur se zabývá program AI Sweden a to například tím, že zlepšuje kvalitu dat a jejich dostupnost (EUROPEAN COMMISSION, 2021).

Než byla strategie vydána, zveřejnila švédská inovační agentura zprávu, která zahrnuje analýzu příležitostí a výzev AI. V této zprávě jsou uvedeny také příklady využití ve Švédsku a jedná se např. o použití AI ve zdravotnictví při analýze lékařských snímků (VINNOVA, 2018, s. 23).

Zavádění AI do veřejného sektoru podporuje především Švédská agentura pro digitální vládu, která v roce 2020 poukázala na to, že díky AI by mohl veřejný sektor vykazovat velké zisky. Tato zpráva mimo jiné předkládá návrhy, jak umělou inteligenci stále více využívat (EUROPEAN COMMISSION, 2021).

Podle švédského národního centra pro umělou inteligenci byla země na začátku roku 2024 připravena využít AI. Zájem o umělou inteligenci rostl a stále roste, a to nejen v soukromém sektoru, ale i ve veřejném. Podle centra pro AI je však potřeba zvýšit investice do této oblasti. Bohužel švédská vláda během posledních pár let žádné nové investice do AI neučinila (AI SWEDEN).

Podle AI indexu se Švédsko umístilo na 25. místě z 83 zemí, což poukazuje na celkem silnou pozici země v oblasti AI. Jeho pozici negativně ovlivnila kategorie vládní strategie, ve které se země umístila na 57. místě. Švédsko tedy zaostává především v rozvoji národní strategie pro AI, a proto je pro něj důležité, aby takovou strategii vytvořilo, což by jeho celkovou pozici vylepšilo. Naopak pozici Švédska v celkovém hodnocení vylepšuje kategorie operační prostředí, které se zaměřuje na veřejné mínění o AI a umístilo Švédsko na 5. místo (WHITE a CESAREO, 2024).

Následující obrázek zobrazuje hodnocení Švédska v jednotlivých kategoriích, které odhalují silné a slabé stránky této země v oblasti AI.

Obrázek 2: Švédsko v oblasti AI v rámci různých kategorií

Zdroj: WHITE a CESAREO, 2024

Zbytek kapitoly se věnuje příkladům využití umělé inteligence ve veřejném sektoru. V menším městě s 30 tisíci obyvateli s názvem Trelleborg se AI používá k rozhodnutí o sociální pomoci. Tento proces byl zautomatizován již v roce 2016. Systém dokáže zpracovat žádost o domácí péči, nemocenské dávky, dávky v nezaměstnanosti nebo daně a nasazením AI byl proces rozhodování o finanční pomoci urychlen. Dříve žadatelé čekali na rozhodnutí 8 dní, v některých případech až 20 dní. Dnes jsou však rozhodnutí vydávána do 24 hodin od podání žádosti. K tomu, aby mohl být proces zautomatizován musel být splněn jeden předpoklad, kterým je podávání žádostí online (MINISTERSTVO VNITRA, 2023, s. 59).

Dalším příkladem je využívání umělé inteligence v oblasti nábora nových zaměstnanců. V půlce roku 2019 začal magistrát města Upplands-Bro používat robota při nábore svých zaměstnanců. Robot se jménem Tengai byl navržen tak, aby nevnímal věk, pohlaví, oblečení nebo původ žadatele o zaměstnání. Robot provádí s uchazeči pohovory, dokáže klást doplňující otázky a na základě toho vybírá vhodné kandidáty. Není to však celé na něm. Konečný rozhovor absolvuje uchazeč se zaměstnanci magistrátu (MINISTERSTVO VNITRA, 2023, s. 60).

V současné době společnost Tengai svou online verzi robota prodává a pořídit si ji může každá společnost. Tengai dokáže prověřovat životopisy a je v souladu s GDPR i AI Aktem (TENGAJ).

Jak celý proces probíhá? I přesto, že má Tengai připravené otázky, náboroví pracovníci si mohou vytvářet i své, dle vlastní potřeby. Poté pracovníci zvolí, jaké osobnostní charakteristiky jsou pro danou funkci nejdůležitější. Pohovor probíhá online, trvá kolem 20 minut a uchazeči s avatarem Tengai hovoří buďto verbálně, nebo vybírají odpověď či do kolonky napíší krátký text. Jakmile nastane konec pohovoru, Tengai uchazeče ohodnotí na základě předem nastavených kritérií a seřadí do žebříčku. Náboroví pracovníci si poté mohou zobrazit odpovědi každého kandidáta anebo se spolehnou na přehled vytvořený Tengaiem (TENGAI).

Přesto, že jsou severské státy podle UNITED NATIONS (2024) považovány za velmi pokročilé v oblasti e-Governmentu, IT infrastruktury a technologií, na základě předchozích textů je zřejmé, že v oblasti umělé inteligence, která s těmito oblastmi souvisí, Švédsko poněkud zaostává. Je pozadu s vytvářením strategií věnujícím se AI, ale přesto se ji nebojí využívat. Příkladem z menšího města Trelleborg by se však mohlo inspirovat i zbytek země, což by výrazně urychlilo zpracování žádostí o finanční pomoc v rámci celého Švédska.

5.2 Přístupy k automatizaci v zemích mimo EU

Tato kapitola se zaměřuje na právní rámec a praktické využívání umělé inteligence ve veřejné správě Velké Británie a USA, tedy v zemích mimo Evropskou unii.

Ve Velké Británii zatím neexistuje komplexní rámec pro regulaci AI, Spojené království však v roce 2023 učinilo první krok, kdy vytvořilo právní rámec pro odpovědný vývoj a používání umělé inteligence.

V USA dosud také neexistuje jednotný právní rámec pro automatizaci a umělou inteligenci, který by byl závazný pro všechny státy. Z celkových 50 států zatím pouze tři přijaly zákon týkající se automatizovaného rozhodování.

Velká Británie i USA vedou seznam veřejných organizací, které využívají umělou inteligenci při své činnosti. Britský seznam je však mnohem detailnější než ten americký.

5.2.1 Velká Británie

V současné době ve Velké Británii dosud neexistuje komplexní právní rámec pro regulaci AI. Na začátku roku 2023 však Spojené království vydalo bílou knihu s názvem „Proinovační přístup k regulaci umělé inteligence“, která je právním rámcem pro odpovědný vývoj a využívání umělé inteligence (BRIONE a GAJJAR, 2024).

Bílá kniha klade důraz na bezpečnost, transparentnost, spravedlnost, odpovědnost AI a ochranu práv a svobod. Z dokumentu vyplývá, že Velká Británie se zaměřuje především na podporu inovací a neplánuje v blízké době zavádět striktnější legislativu pro AI, aby nebyly zatěžovány firmy a utlumeny inovace. Velká Británie tak volí odlišný přístup oproti Evropské unii. Dalším rozdílem mezi Velkou Británií a EU je, že zatímco EU vytvořila nový úřad či expertní skupiny pro AI, ve Velké Británii budou mít dohled nad AI již existující orgány v jednotlivých sektorech místo centrálního úřadu (GOV.UK, 2023).

V roce 2018 publikovala Velká Británie tzv. *Artificial Intelligence Sector Deal*, ve kterém se vláda zavázala ke zvýšení výdajů na výzkum a vývoj z 1,7 % HDP na 2,4 % HDP, a to do roku 2027. Toto navýšení by mělo napomoci rozvoji umělé inteligence (MINISTERSTVO VNITRA, 2023, s. 20).

V roce 2021 zveřejnila Velká Británie *Národní strategii pro umělou inteligenci*, jejíž cílem je posílit pozici země na dalších 10 let a učinit z Velké Británie nejlepší místo pro zahájení a růst podnikání a posílit její pozici globálního lídra v oblasti AI. Strategie se zaměřuje zejména na investice do dlouhodobých potřeb ekosystémů AI, zajištění přínosu AI pro všechna odvětví a regiony a její efektivní řízení (GOV.UK, 2022).

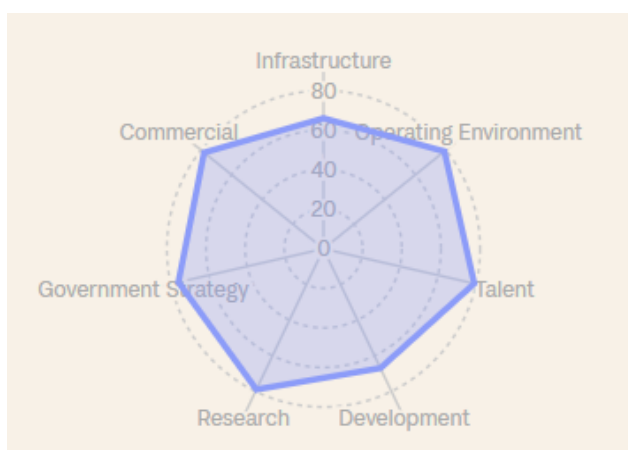
Také byl zřízen Úřad pro umělou inteligenci, anglicky *Office for Artificial Intelligence*, který poskytuje podporu a konzultace při budování a používání umělé inteligence. Úřad také informuje o tom, jak lze efektivně využít umělou inteligenci ve veřejném sektoru a jak ji využívat spravedlivě a bezpečně. Úřad se zaměřuje rovněž na praktické využití AI ve veřejném sektoru a v roce 2019 vydal čtyři návody, který mi jsou:

- Porozumění umělé inteligenci,
- Posouzení, zda je umělá inteligence správným řešením,
- Plánování a příprava na implementaci umělé inteligence,
- Správa vašeho projektu umělé inteligence.

Cílem druhého návodu je pomoci úředníkům vyhodnotit, zda je pro ně umělá inteligence či automatizace vhodným řešením. Obsahuje tedy informace o tom, co vše musí úředník zvážit před zavedením AI. Musí například vyhodnotit, jestli úřad disponuje dostatkem relevantních dat, zda AI pomůže k vyřešení jejich problému nebo jestli je použití AI etické. Při úvaze, zda je vhodné použít AI ve veřejné správě je rovněž důležitá spolupráce mezi úředníky a datovými experty (MINISTERSTVO VNITRA, 2023, s. 20-21).

A na jaké pozici se Velká Británie umístila na základě Global AI Indexu? Velká Británie se nachází na předních příčkách, a to konkrétně na 4. místě. Její umístění vylepšuje především oblast talent, ale také výzkum a provozní prostředí. Kategorie talent se zaměřuje na dostupnost kvalifikovaných odborníků v oblasti AI, výzkum se zaměřuje mimo jiné na počet publikací v akademických časopisech a provozní prostředí na veřejné mínění o AI. Na druhou stranu země zaostává především v infrastruktuře, která hodnotí spolehlivost a rozsah infrastruktury, a to od elektřiny a internetu až po kvalitu a dostupnost technologií. Podle této kategorie se země umísťuje až na 17. místě. U kategorie vývoj, která hodnotí, jak dobře jsou algoritmy vyvinuty, je Velká Británie až na 16. místě (WHITE a CESAREO, 2024). To shrnuje následující obrázek.

Obrázek 3: Velká Británie v oblasti AI v rámci různých kategorií

Zdroj: WHITE a CESAREO, 2024

Ministerstvo pro vědu, inovace a technologie, začalo od začátku roku 2024 požadovat, aby všechny veřejné organizace zveřejnily informace o tom, jaké algoritmy při rozhodování používají, jak fungují, a v jaké fázi vystupuje lidský pracovník. Tyto informace jsou zveřejněny na webové stránce Algorithmic Transparency Recording Standards, dále jen „ATRS“ (CHAGGAR, 2025).

Dosud bylo na ATRS zveřejněno 55 záznamů, z toho přes polovinu bylo zveřejněno až v roce 2025 (GOV.UK). Následující část kapitoly se věnuje pár záznamům, ze kterých bylo zjištěno, v jaké fázi automatizaci veřejné instituce využívají.

Záznam Ministerstva práce a důchodů odhaluje, že jsou využívány algoritmy k ovlivňování rozhodnutí o tom, kteří žadatelé mají nárok na Employment and Support Allowance (ESA),

což je dávka, o kterou může požádat osoba, která má zdravotní postižení či zdravotní stav, který ovlivňuje možnost žadatele pracovat (GOV.UK, 2025).

Jak proces probíhá a jak v něm vystupuje algoritmus? Žadatel o dávku vyplní online formulář, ve kterém uvede svůj zdravotní stav. Algoritmus přiřadí zdravotní stav uvedený žadatelem k těm, které jsou uznávané Ministerstvem práce a důchodů. Tento algoritmus od roku 2020 zpracoval přes 780 000 případů, ušetřil 42 500 hodin práce a je přesný na 87 %. Algoritmus tedy zkracuje čas, který pracovník stráví čtením dokumentace, aby získal dostatečné informace k učinění rozhodnutí. Poté, co algoritmus nabídne odpovídající profil, pracovník provede přezkoumání rozhodnutí algoritmu, aby nakonec rozhodl, zda by měl být nárok na ESA uznán či nikoli. Pokud adresát rozhodnutí s rozhodnutím nesouhlasí, bude postupovat podle obvyklého odvolacího procesu (GOV.UK, 2025).

Dalším příkladem využití automatizace je přidělování finančních prostředků pro poskytovatele vysokoškolského vzdělávání v Anglii. Ministerstvo školství zveřejnilo záznam využívání algoritmu v tomto procesu na konci února 2025 na ATRS. Kancelář pro studenty, Office for Students, dále OfS, používá algoritmus, na základě kterého přiděluje 350 poskytovatelům vysokoškolského vzdělávání odpovídající finanční prostředky na každý akademický rok (GOV.UK, 2025).

Rozhodnutí o přidělení finančních prostředků jsou učiněna na základě údajů stanovených OfS, kterými je počet studentů a sazby financování na studenta. Tyto informace algoritmus využije a vypočítá výši finančních prostředků pro každého poskytovatele. Člověk v tomto procesu vystupuje, a to ve fázi, kdy kontroluje vstupy a ověřuje a schvaluje výstupy algoritmu (GOV.UK, 2025).

Velká Británie využívá algoritmus i v oblasti probace. Tento algoritmus spadá pod Ministerstvo spravedlnosti a napomáhá probačním úředníkům při složitých rozhodnutích. Probační úředníci předkládají návrhy, které soudu pomáhají určit vhodný trest, který má být vyneseno. Algoritmus připraví předběžný návrh zprávy nebo návrh podmínek pro propuštění na základě rizikového profilu osoby, její potřeby a legislativních požadavků. Jedná se o rozhodovací nástroj, ve kterém vystupuje člověk, a to jak na začátku, kde tvoří pravidla, tak na konci, kde činí definitivní rozhodnutí (GOV.UK, 2025).

Na základě předchozího textu je patrné, že Velká Británie, ač je to možná překvapením, využívá umělou inteligenci ve veřejném sektoru ve velké míře, čímž výrazně přispívá k efektivnějšímu fungování veřejné správy.

5.2.2 USA

Spojené státy americké se snaží zajistit, aby byla umělá inteligence vyvíjena zodpovědně a používána jako prospěšný a dobrý nástroj, s cílem zajistit bezpečí občanů USA a lidí po celém světě (US DEPARTMENT OF STATE).

V USA byla v roce 2016 vydána zpráva s názvem *Příprava na budoucnost umělé inteligence* a s tím související *Národní strategický plán výzkumu a vývoje umělé inteligence*. Tato strategie byla podepsána prezidentem Trumpem v roce 2019 (KOLAŘÍKOVÁ a HORÁK, 2020, s. 49-50).

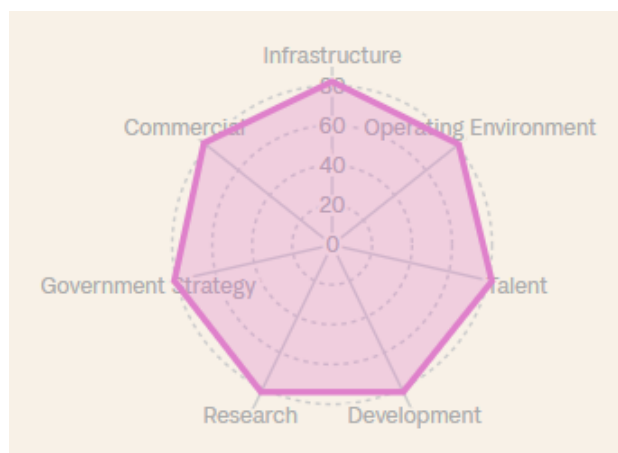
V roce 2023 byl v USA představen návrh zákona o odpovědnosti za algoritmy, anglicky *Algorithmic Accountability Act*. Tento zákon ukládá firmám povinnost posuzovat dopady systémů umělé inteligence, které používají a prodávají. Zákon dále zajišťuje větší transparentnost a posiluje práva spotřebitelů, aby mohli činit informovaná rozhodnutí při interakci se systémy AI. Tento zákon reaguje na problémy, které vznikají kvůli automatizovaným systémům. V minulosti se například stalo, že systém nesprávně započítával léky proti bolesti předepsané domácím mazlíčkům jako léky jejich majitelů, což vedlo k odmítnutí předepsání léků pacientům trpícím silnou bolestí. Podle tohoto návrhu by bylo škody možné zmírnit, pokud by firmy řádně posoudily dopady automatizace v rozhodovacích procesech (WYDEN, 2023).

Tento návrh zákona zřizuje technologický úřad, který bude kontrolovat dodržování tohoto právního předpisu a podporovat Federální obchodní komisi v technických otázkách. Zákon také ukládá komisi povinnost vytvořit regulační rámec s pokyny pro hodnocení dopadů a podávání zpráv (WYDEN, 2023).

Dokument zkoumá potenciál umělé inteligence při zvyšování veřejné bezpečnosti a v trestním soudnictví. Zmiňuje, že by AI mohlo být využito při prediktivní analýze. Tento proces využívá velké objemy dat a je časově náročný a náchylný k chybám či zaujatosti, jelikož ho vykonávají hlavně policisté nebo probační úředníci, tedy lidé. Výzkumníci z Research Triangle Institute spolu s policejním oddělením v Durhamu a úřadem šerifa okresu v Marylandu pracují na automatizovaném systému, který určuje pravděpodobnost opětovného páchaní trestné činnosti v případě nesplnění soudního rozkazu. Nástroj umožní zaměřit se na nejrizikovější pachatele a pomůže efektivněji rozdělovat policejní zdroje (RIGANO, 2019, s. 8).

A na jaké pozici se umísťují Spojené státy americké na základě Global AI Indexu? USA je v oblasti umělé inteligence světovou jedničkou, a to už od počátku měření, přičemž poslední měření bylo již páté v pořadí. Zajímavostí také je, že ve srovnání s Čínou, která se nachází na druhém místě, dosahuje USA dvojnásobného skóre, tedy 100 ku 53. USA vyniká téměř ve všech sedmi kategoriích, které určují celkovou pozici země v AI. Výjimkami jsou pouze kategorie veřejné mínění a vládní strategie, ve kterých se země nachází až na druhém místě (WHITE a CESAREO, 2024). Následující obrázek znázorňuje skóre USA v jednotlivých kategoriích.

Obrázek 4: USA v oblasti AI v rámci různých kategorií

Zdroj: WHITE a CESAREO, 2024

Na úrovni jednotlivých států USA je jedním z nejprogresivnějších států v oblasti umělé inteligence Kalifornie, která jako první zakázala používání nástrojů, které rozpoznávají obličej. Stát rovněž přijal zákon, podle kterého je nezbytné, aby organizace informovali své zákazníky o tom, že s nimi komunikuje chatbot. Ve stejné době přijal stát zákon o ochraně osobních údajů (KOLAŘÍKOVÁ a HORÁK, 2020, s. 49-50).

V současné době však pouze Colorado, Illinois a New York City přijaly zákony, které regulují automatizované rozhodování. První komplexní legislativou AI v USA je Colorado AI Act, který vstoupí v platnost 1. února 2026. Zákon se vztahuje na soukromý i veřejný sektor a mimo jiné z něj vyplývá, že pokud organizace zavádějí vysoce rizikové systémy AI, musejí každý rok hodnotit dopady těchto systémů (Anderson, 2025).

Stejně jako Velká Británie i USA vede seznam použití AI ve veřejné správě. Inventář vytvořený Ministerstvem zahraničí v současnosti obsahuje 51 případů použití AI. Na základě inventáře lze shrnout, že se AI využívá především k automatizaci administrativních úkolů,

analýze dokumentů nebo zlepšení kvality textů. Americký inventář však oproti britskému neobsahuje detailnější popis využití AI (US DEPARTMENT OF STATE, 2024).

V USA se začalo přemýšlet nad tím, jak zjednodušit a urychlit imigrační proces. USA každoročně obdrží miliony žádostí o víza, zelené karty nebo občanství, což vede k dlouhým čekacím dobám a způsobuje frustraci a nejistotu pro žadatele. V roce 2024 byla provedena studie, která uvádí několik způsobů, jak lze proces získávání víz a zelených karet zautomatizovat (RAMALINGAM, 2024, s. 1).

Podle RAMALINGAM (2024, s. 1) by umělá inteligence dokázala zautomatizovat některé rutinní činnosti, např. revizi dokumentů, čímž by vytvořila prostor pracovníkům pro složitější úkoly. Žádosti by byly rychleji zpracovány a byla by zvýšena efektivita a sníženy náklady. AI by také dokázala zvýšit přesnost a snížil by se tak počet chyb a míra zaujatosti. Na druhou stranu studie uvádí, že zaujatost může být i výzvou v případě, že jsou systémy trénovány na zaujatých datech.

Již na začátku roku 2025 vydalo Ministerstvo pro vnitřní bezpečnost příručku pro nasazení umělé inteligence ve veřejném sektoru, která popisuje, jak AI modernizuje imigrační proces v USA. AI nyní dokáže kontrolovat dokument a zpracovávat jednoduché případy rychleji než dříve. Podle příručky by umělá inteligence měla imigrační proces zlepšit, nikoli nahradit, a proto činí konečná rozhodnutí lidé (MODINE, 2025).

Umělá inteligence se v USA využívá i v oblasti detekce podvodů. Ministerstvo financí využívá AI od konce roku 2022 a v roce 2023 uvedlo, že díky AI v této oblasti získalo 375 milionů dolarů zpět, což je vůbec poprvé, kdy ministerstvo veřejně přiznalo, že umělou inteligenci používá. AI analyzuje vzorce transakcí a dokáže identifikovat neobvyklé a podezřelé transakce. V některých případech tak použití AI vedlo až k zatčení osob zapojených do podvodů (EGAN, 2024).

Co Ministerstvo financí vedlo k nasazení AI? Počet podvodů výrazně vzrostl během pandemie Covid-19. V letech 2020 a 2021 byli úředníci pod velkým tlakem, aby rychle rozhodovali a poskytovali pomoc zasaženým rodinám a podnikům, čehož podvodníci využili. Článek uvádí, že bylo pravděpodobně vyplaceno až 135 miliard dolarů v rámci podvodných žádostech o podporu v nezaměstnanosti. V roce 2022 se počet hlášení o podezřelé činnosti ze strany finančních institucí téměř zdvojnásobil, což vedlo ministerstvo k nasazení umělé inteligence pro efektivnější detekci podvodů (EGAN, 2024).

Na závěr této kapitoly lze shrnout, že Spojené státy americké využívají umělou inteligenci ve veřejném sektoru ve velké míře a mnoho států by se mohlo USA inspirovat. Na druhou stranu, občané by mohli mít lepší přístup k informacím o použitých algoritmech při rozhodování o jejich životech.

6 Automatizace ve veřejné správě ČR

Zavádění umělé inteligence do české veřejné správy je stále v počáteční fázi a její připravenost na využívání této technologie je zatím nízká. Mezi hlavní překážky patří nedostatečné finanční prostředky, administrativní procesy založené na papírové dokumentaci a nízká motivace k inovacím. Tyto faktory zpomalují digitalizaci, která je základem pro automatizaci procesů ve veřejné správě.

Navzdory těmto překážkám začala Česká republika v posledních letech podnikat konkrétní kroky, které vedly k zavádění umělé inteligence s cílem automatizovat některé agendy a zvýšit efektivitu veřejné správy. Umělá inteligence se již využívá v různých oblastech, například v bezpečnosti, kde Policie ČR využívá digitálního asistenta vyšetřovatele, který dokáže dohledat odcizené finanční prostředky a odhalit organizované kybernetické zločiny. Další příklady zahrnují nasazení asistentů v úřadech, kteří usnadňují komunikaci mezi úřady a občany nebo technologie, která dokáže vytvořit protokol na základě poznámek pracovníků.

Česká republika je jedna z prvních zemí, která vytvořila Národní strategii umělé inteligence. Cílem této strategie je podpořit vývoj a využívání umělé inteligence, a to nejen ve veřejné správě. Rozšíření využití AI by mohlo přispět jak k efektivnější veřejné správě, tak i k ekonomickému růstu či posílení konkurenceschopnosti země.

Samotné vytvoření této strategie však nestačí. Umělá inteligence se vyvíjí velmi rychle, a proto je nutné neustále strategii aktualizovat a analyzovat nové možnosti a oblasti, ve kterých by umělá inteligence měla vhodné využití. Významnou roli v rámci zavádění AI hraje také vzdělávání a školení pracovníků veřejné správy, kteří s ní přichází do kontaktu.

Pokud se České republice podaří identifikovat současné překážky a nedostatky a zaujme inovativní přístup k využití umělé inteligence, mohla by se stát modelovou zemí v oblasti využívání AI, což byl právě její cíl stanovený v Národní strategii umělé inteligence z roku 2019.

Česko by však nemělo příliš dlouho váhat. Pokud začne AI využívat už nyní, HDP by mohlo vzrůst až o 16 miliard eur. Naopak, pokud by širší zavedení odložilo o pět let, růst HDP by dosáhl pouze 3 miliard eur. Toto váhání by tak ČR stálo 13 miliard eur a promarněnou šanci na posílení pozice ČR v umělé inteligenci.

6.1 Strategické dokumenty a orgány působící v oblasti umělé inteligence

Umělé inteligenci se začaly v České republice věnovat strategické dokumenty již v roce 2018. Prvním dokumentem byla koncepce Digitální Česko, která byla schválena usnesením vlády v říjnu 2018. Dalšími dokumenty jsou Inovační strategie České republiky 2019-2030 z února 2019 a Národní strategie umělé inteligence České republiky také z roku 2019.

Přesto, že se zdá, že ČR přijalo Národní strategii umělé inteligence pozdě, byla jedna z prvních zemí v Evropské unii. Cílem strategie bylo učinit z Česka modelovou zemí pro celou Evropu v oblasti umělé inteligence. Plánem ČR bylo stát se centrem spolupráce těch nejlepších vědců a vývojářů s ambicí zapojit se do evropské cesty vývoje AI. Za tímto účelem byla strategie rozdělena do sedmi oblastí, kterými jsou například podpora vědy, výzkumu a vývoje, AI v průmyslu, službách a veřejné správě, právní aspekty AI, etické principy nebo mezinárodní spolupráce. V rámci zmíněných klíčových aktivit byly definovány tři typy cílů podle časového horizontu – cíle krátkodobé do roku 2021, střednědobé do roku 2027 a dlouhodobé do roku 2035 (MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, s. 10).

V roce 2024 byla vydána Národní strategie umělé inteligence 2030, schválena usnesením vlády č. 520 dne 24. července 2024, která mimo jiné vyhodnocuje, jak byla plněna strategie z roku 2019. Na hodnocení, které proběhlo mezi lety 2022 a 2023, spolupracovalo Ministerstvo průmyslu a obchodu s dalšími institucemi a ukázalo se, že kolem 50 % cílů stanovených v roce 2019 bylo stále ve fázi realizace. Z krátkodobých cílů, které měly být v tomto období již splněny, bylo dosaženo pouze 43 %, a to především v oblasti dopadů AI na trh práce a sociální systém a v oblasti lidského kapitálu a vzdělávání. Další 42 % krátkodobých cílů bylo stále v procesu realizace a ostatním cílům zatím nebyla věnována žádná pozornost. Nerealizované cíle se týkaly především průmyslu, služeb, veřejné správy, výzkumu, vývoje a právních či etických aspektů AI. (MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2024, s. 10).

Strategie 2030 však nebyla vytvořena pouze ke zhodnocení strategie 2019, ale byla také její aktualizací, která byla potřebná vzhledem k rychlému technologickému vývoji, který ovlivňuje ekonomiku a společnost. Dalším důvodem aktualizace bylo zvýšení počtu mezinárodních iniciativ v oblasti AI, kdy se například pracovalo na tvorbě AI Aktu. V rámci aktualizace strategie proběhl v únoru 2024 online kulatý stůl, kterého se zúčastnili experti zemí, které smýšlejí podobně jako ČR. Experti pocházeli z USA, Velké Británie, Kanady

a Nizozemska a v rámci tohoto setkání si vyměnili znalosti a příklady dobré praxe (MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2024, s. 11).

Strategie se věnuje sedmi klíčovým oblastem, přičemž ta poslední se zabývá AI ve veřejné správě a veřejných službách. Za naplňování cílů této oblasti je odpovědné Ministerstvo vnitra. Podle MINISTERSTVA PRŮMYSLU A OBCHODU (2024, s. 57) by mohlo být hlavním přínosem zavedení AI do veřejné správy zvýšení efektivity, podpora rozhodování a snížení chybovosti. Než bude umělá inteligence zavedena do jednotlivých agend, je nezbytné vyhodnotit její přínosy a rizika. Zároveň je důležité motivovat instituce veřejné správy k využívání AI tam, kde může snižovat administrativní nebo personální zátěž a urychlit plnění úkolů.

Předpokladem toho, aby mohla být umělá inteligence ve veřejné správě plně využívána, je zajištění kvalitní datové základny a moderní technologické infrastruktury, což souvisí s digitalizací veřejné správy. Proto byla na začátku kapitoly zmíněna koncepce Digitální Česko v souvislosti se strategiemi umělé inteligence v ČR. Dalším dílčím cílem této oblasti je zaškolení zaměstnanců veřejné správy s cílem zvýšit povědomí o možnostech a omezeních umělé inteligence. Další cíle se věnují tomu, aby systémy AI splňovaly bezpečnostní a etické standardy a byly transparentní (MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2024, s. 57-60).

Poslední dílčím cílem v rámci této oblasti je rozšíření využití AI ve veřejné správě. Přesto, že v některých případech lze zavádět umělou inteligenci bez legislativních změn, v některých případech právní předpisy tomuto zavedení brání. Jak by tedy mohlo být využívání AI rozšířeno? Podle MINISTERSTVA PRŮMYSLU A OBCHODU (2024, s. 61-62) by mělo docházet ke sdílení dobré praxe a k finančním pobídkám, což by podpořilo aktivity v této oblasti. Měly by být analyzovány zahraniční právní úpravy, vyměňovány znalosti se zahraničními partnery a analyzovány agendy vhodné pro využívání AI.

A jakým dalším klíčovým oblastem se kromě využívání AI ve veřejné správě věnuje Národní strategie AI z roku 2024? Těmito oblastmi jsou AI ve výzkumu, vývoji a inovacích, vzdělávání a expertíza, AI dovednosti a dopady AI na trh práce, právní a etické aspekty, bezpečnostní aspekty a AI v průmyslu a podnikání (MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2024, s. 30-31).

Národní strategii doplňují akční plány, které zahrnují informace o jednotlivých iniciativách jako jsou například nové dotační programy v oblasti umělé inteligence, návody pro podniky,

rekvalifikační kurzy nebo nové využití AI. Akční plány připravuje Ministerstvo průmyslu a obchodu s gestory jednotlivých sedmi oblastí a jsou součástí Implementačních plánů Digitálního Česka (HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČR, 2024).

Za účelem rozšíření využití a vývoje umělé inteligence v Česku byly vytvořeny konkrétní programy. V květnu roku 2019 byl schválen program s názvem *The Country for the Future*, jehož cílem bylo podpořit inovace. Program byl zaměřen na tři okruhy, kterými jsou „*vznik inovativních firem, budování inovační infrastruktury s důrazem na digitální služby a umělou inteligenci a zavádění inovací do praxe*“. Program byl navržen na období 2020 až 2027 a celkové předpokládané výdaje činí kolem 9 miliard Kč (MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2023).

The Country for the Future byl v roce 2024 nahrazen programem TWIST, jehož cílem je posílit transfer znalostí, výzkum, vývoj a inovace ve strategických technologiích, kterými se mimo jiných technologií myslí právě umělá inteligence. Program je navržen na období 2025 až 2031 a podpoří především projekty realizované malými a středními podniky ve spolupráci s vysokými školami a výzkumnými institucemi. Na toto období byl stanoven rozpočet ve výši 5 mld. Kč (SRNKA, 2024).

První veřejná soutěž v rámci programu TWIST byla Ministerstvem průmyslu a obchodu vyhlášena v prosinci 2024 a je zaměřena přímo na využití a rozvoj umělé inteligence, přičemž plánovaná alokace je 700 mil. Kč (MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2024).

V souvislosti s Národní strategií z roku 2019 vznikl Výbor pro umělou inteligenci, který zabezpečuje její implementaci. Tento výbor zřídil další pracovní skupiny, kdy každá z nich se zaměřuje na jednu ze sedmi klíčových oblastí (MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2024, s. 63). Výbor má dále za úkol analyzovat vývoj umělé inteligence v mezinárodním kontextu a navrhnout stanoviska k dokumentům ČR a EU týkající se AI (MINISTERSTVO VNITRA, 2023, s. 50).

Byla také vytvořena Expertní platforma a fórum pro monitorování právních a etických pravidel pro umělou inteligenci, jejímž cílem je identifikovat bariéry při využívání, ale i vývoji a výzkumu AI. Tato platforma má za úkol vytvářet návrhy na odstranění takových bariér. Platforma monitoruje trendy a vývoj právních a etických pravidel v ČR i v zahraničí a shromažďuje informace z podnikatelské, akademické i státní sféry (MINISTERSTVO VNITRA, 2023, s. 30, 51).

Jako jeden ze tří dokumentů, které se zabývají umělou inteligencí, byla zmíněna Inovační strategie. Jejím cílem je podpora vědy, výzkumu a inovací a zaměřuje se na období 2019 až 2030. Cílem strategie je, aby se Česká republika během těchto dvanácti let stala jedním z inovačních lídrů Evropy. Strategie klade důraz na využívání technologických řešení a umělé inteligence, přičemž klíčovou činností je podpora výzkumu a vývoje. To by eventuelně mělo posílit pozici České republiky v oblasti AI a digitalizace veřejné správy (RADA PRO VÝZKUM, VÝVOJ A INOVACE, 2019, s. 16).

V roce 2023 vydalo Ministerstvo vnitra dokument, ve kterém se zabývalo analýzou a zhodnocením potenciálu využití automatizace a umělé inteligence ve veřejné správě. V dokumentu jsou uvedeny činnosti EU a OECD v oblasti AI a další část je věnována příkladům využívání AI v konkrétních zemích v Evropě. Dokument se zaměřuje i na Českou republiku, kde se věnuje legislativě, strategiím a příkladům využití AI v české veřejné správě (MINISTERSTVO VNITRA, 2023).

6.2 Postavení ČR v oblasti umělé inteligence

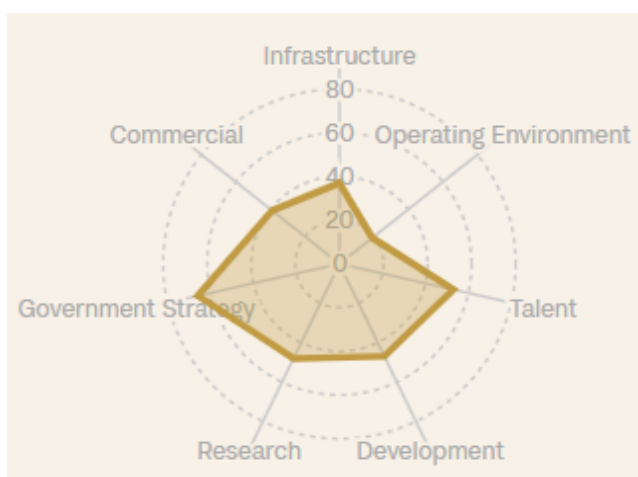
Studie provedená společností Implement Consulting Group došla k závěru, že za předpokladu, že ČR zavede umělou inteligenci ve veřejné správě ve velké míře, mohla by zvýšit HDP až o 14 až 16 miliard eur, tedy o 5 %. Kdežto pokud by Česko oddálilo zavedení AI o pět let, zvýšilo by se HDP o pouhé 1 % (NEJEDLÝ, 2024).

Umělá inteligence by měla podpořit českou ekonomiku zejména tím, že lidé budou s AI spolupracovat a rutinní úkoly budou automatizovány. Tím by se zaměstnancům uvolnil čas, který by mohli využít lepším způsobem (NEJEDLÝ, 2024).

V porovnání s Estonskem či Velkou Británií je veřejná správa České republiky spíše v počátečním stádiu. Co se týče připravenosti země na využívání umělé inteligence, úroveň je spíše malá, a to především kvůli „*nedostatečným finančním prostředkům, chybějící motivaci a přetrvávající rutině papírové agendy, nutnosti realizovat často zdlouhavá výběrová řízení s tlakem na co nejnižší cenu, popřípadě z důvodu nedořešených otázek etiky, odpovědnosti a právního rámce*“ (MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2024, s. 77).

A kde si Česká republika stojí podle indexu umělé inteligence? V roce 2024 se země umístila na 35. místě z 83 zemí a její umístění podle jednotlivých kategorií zobrazuje následující obrázek.

Obrázek 5: ČR v oblasti AI v rámci různých kategorií

Zdroj: WHITE a CESAREO, 2024

Česko zaostává především v kategorii provozní prostředí, která se zaměřuje na regulační rámec a veřejné mínění ohledně umělé inteligence. Podle této kategorie se nachází až na 64. místě. Naopak umístění ČR vylepšuje kategorie vládní strategie, podle kterého se země nachází na 17. místě.

Můžeme také říci, že i přesto, že v ČR existuje konkrétní plán rozvoje a využívání umělé inteligence – Národní strategie umělé inteligence 2030, aktivita v oblasti výzkumu a vývoje AI není dostatečná. Stejně tak ani v soukromém sektoru není oblast AI příliš rozvíjena a není tak využíván potenciál této technologie, což je velká škoda.

6.3 Procesy vhodné k automatizaci

Při jakých činnostech by mohla být využita umělá inteligence? Podle JAREŠE (2025, s. 36) by mohla být umělá inteligence zavedena především v jednoduchých agendách, ve kterých se využívá binární soustava. Tato soustava používá znaky 0 a 1, které vyjadřují stav výroku, např. 0 znamená nesplněno a 1 znamená splněno (PLC AUTOMATIZACE).

Tento přístup k automatizaci jednoduchých agend se odráží i v návrhu novelizace správního řádu, který uvádí, že by měly být automatizovány právě jednoduché a opakující se činnosti. Jedná se například o vyřizování elektronických žádostí, vydávání dokladů nebo výpisů. Pokud by systém dokázal automaticky ověřit, zda žadateli náleží určitá dávka, mohl by být plně automatizován i tento proces (POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, 2025, s. 37).

JAREŠ (2025, s. 36) tvrdí, že by mohla být plně automatizován proces udělování autorizací pro uznávání dalšího vzdělávání, které provádí ústřední správní úřady a Digitální a informační agentura. Při této činnosti se ověřuje splnění několika podmínek, jako je žadatelova právní způsobilost, bezúhonnost, praxe nebo doložené vzdělání. Ověřování těchto údajů je pro úředníky časově náročné a AI by tento proces mohla významně zrychlit. AI by také mohla vytvářet formulářové rozhodnutí. Pokud by však žadatel nesplnil některou z podmínek a osvědčení by nemělo být vystaveno, bylo by potřeba, aby alespoň část odůvodnění vypracoval sám úředník.

Dalším příkladem, ve kterém by mohla být umělá inteligence využita je proces vydávání příkazu k zaplacení pokuty za parkování na modré zóně. Vzhledem k tomu, že se jedná o jednoduchou agendu založenou na binárním rozhodování, není zde potřeba složitějšího lidského posouzení a proces by mohl být plně automatizován (JAREŠ, 2025, s. 36)

Plná automatizace je podle HOJNÉ (2025) vhodná pouze v případech, kdy je rozhodování založené na přesně definovaných pravidlech. Tím je například potvrzení přijetí žádostí nebo vydání osvědčení a jednoduchých povolení. Podle provedené analýzy je kolem 60 až 80 % činností v oblasti financí, lidských zdrojů nebo zadávání veřejných zakázek možné automatizovat.

Podle POSPÍŠILA (2024) by umělá inteligence mohla plně nahradit například „proces zpracování dat pro posouzení přiznání nějaké dávky či dotace a proces zasilání výzev k uhrazení nedoplatků či uložených pokut“. Umělá inteligence by však mohla být využita i v oblasti práva, kdy by mohla být automatizována celá spisová agenda, jelikož čtení spisu ve fyzické podobě, nikoli online, je v současné době velmi omezující. Předpokladem by však bylo umožnit online přístup ke spisům.

KOHOUT a DOHNAL (2023, s. 12) ve své elektronické knize *Nástroje AI ve veřejné správě* zkoumají možnosti využití umělé inteligence ve veřejné správě. AI by mohla být například využita k předpovídání trendů, plánování nebo k analýze textů. Při analýze dokumentů by mohla AI shrnout základní a klíčové informace do stručných bodů, což by úředníkům ušetřilo čas. Zmíněné je také využití AI při rutinních činnostech, jako je zpracování formulářů nebo kontrola shody s regulacemi.

6.4 Současné využití umělé inteligence ve veřejné správě

Ačkoli je využití umělé inteligence a automatizace ve veřejné správě stále v počáteční fázi, některé instituce už podnikly konkrétní kroky k jejímu zavedení. Ukazuje se, že tato řešení mohou přinášet výsledky – zvýšení efektivity, snížení administrativní zátěže nebo urychlení vyřízení úkolů. Následující příklady ukazují, že umělá inteligence může sloužit jako užitečný nástroj, pokud je správně zavedena a využita v oblastech, kde dává smysl.

Od konce roku 2024 využívá Ministerstvo práce a sociálních věcí umělou inteligenci při některých svých činnostech. Například v rámci sociálního šetření, kdy se pracovníci seznamují s prostředím domácnosti, vytvoří umělá inteligence protokol z poznámek, které si pracovníci vypsali. Výsledkem zavedení AI je tedy snížení administrativní zátěže (SVORNÍK, 2024).

Ministerstvo práce a sociálních věcí dále využívá hlasového asistenta, který odpovídá na dotazy v době, kdy není pracovník přítomen a dokáže poradit s otázkami ohledně sociálních podpor nebo zaměstnanosti. Ministerstvo chystá aktualizaci, po které bude asistent moci nahlížet do spisu a informovat žadatele v jaké fázi se jejich žádost nachází nebo zda byly dodány všechny potřebné dokumenty a přílohy (SVORNÍK, 2024).

Určitá míra automatizace je využita i při tvorbě právních norem. Ministerstvo vnitra připravilo interaktivní vzory k obecně závazným vyhláškám ke stanovení místního poplatku ze psů, za komunální odpad, užívání veřejného prostranství nebo k vyhlášce ke stanovení koeficientů daně z nemovitosti. Obce do těchto vzorů vyplňují údaje a následně je jim vygenerován text obecně závazné vyhlášky. Automatizace tedy zjednoduší práci jak obcím, tak i Ministerstvu vnitra, kterému ulehčí dohled nad vydáváním těchto vyhlášek (JAREŠ, 2025, s. 37).

Umělá inteligence hraje rovněž významnou roli v oblasti kybernetických podvodů, kde je klíčová především rychlost. Digitální asistent vyšetřovatele pomáhá Policii ČR urychlit procesy vyšetřování, což zvyšuje šance na zajištění odcizených finančních prostředků. Asistent dokáže analyzovat velký objem dat a identifikovat vzorce chování pachatelů, což pomáhá odhalovat organizované kybernetické zločiny (WEIKERT, 2024).

U každého případu kybernetického podvodu je úkolem policistů zpracovat výpověď, zadat důležité údaje do systému a komunikovat s bankou, od které potřebují získat informace o odcizených finančních prostředcích. Policie se tedy potýká s velkou administrativní zátěží a úkolem digitálního vyšetřovatele je snížit tuto zátěž tím, že automaticky analyzuje data

z případu a automatizuje komunikaci s bankou. Díky asistentovi se mohou policisté soustředit na složitější a kreativnější úkoly (WEIKERT, 2024).

V současnosti využívají digitálního vyšetřovatele policisté ve Středočeském kraji. Náměstek ředitele Krajského ředitelství policie Středočeského kraje od této technologie očekává rychlejší vyřešení případů a vyšší návratnost ukradených peněz. Dalším krokem je rozšíření tohoto systému do dalších okresů a krajů (WEIKERT, 2024).

Policie využívá umělou inteligenci také na letišti Václava Havla, a to v rámci kamerového systému. Toto využití AI je však v rozporu s AI Aktem (SVORNÍK, 2024).

Na Ministerstvu spravedlnosti pomáhá umělá inteligence při každodenních činnostech, a to s analýzou dat, tvorbou prezentací a zjednodušením komunikace s občany. Jde o asistentku Justínu, která pomáhá uživatelům orientovat se ve službách ministerstva a již během prvních pěti měsíců, kdy byla zavedena, pomohla téměř 60 tisícům uživatelům. Podle ministra spravedlnosti Pavla Blažka snižuje AI administrativní zátěž a pomáhá vyřídit žádosti rychleji než dříve (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2025).

V roce 2022 nasadil stavební úřad v Praze hlasovou asistentku Anežku, jejímž cílem bylo zefektivnit komunikaci občanů s úřadem mimo úřední hodiny a snížit zátěž úředníků, kteří byli zahlceni opakujícími se dotazy. Pilotní fáze projektu byla úspěšná, jelikož dotazy Anežka směřovala na správné referenty, úředníci uskutečnili o 15 % hovorů méně a počet odbavených hovorů mimo úřední hodiny vzrostl o 48 % (MINISTERSTVO VNITRA, 2023, 36-37).

Anežka se dále rozvíjí a do budoucna by měla pomáhat se sběrem a analýzou dat, přípravou zpráv pro vedení samospráv, zasíláním informací občanům nebo komunikací s občany v rámci krizových situací (MINISTERSTVO VNITRA, 2023, s. 38).

6.5 Automatizace v samosprávách

A jak se situace vyvíjí na úrovni obcí a krajů? Snaží se samosprávy automatizovat některé procesy, aby usnadnily práci svým úředníkům a zvýšily efektivitu svého úřadu? Odpovědi na tyto otázky přináší následující text, který se zaměřuje na probíhající či dokončené projekty.

V roce 2019 provedlo MINISTERSTVO VNITRA (2023, s. 33) dotazníkové šetření, ze kterého bylo zjištěno, že na trhu existuje mnoho firem, které nabízejí technologická řešení pro digitalizaci interních procesů na různých úrovních veřejné správy. Některé obecní či krajské úřady již zahájily projekty zaměřené na automatizaci a digitalizaci a některým projektům se věnuje tato kapitola.

Jedním z příkladů je projekt *Automatizace a inovace pro město Hustopeče*, jehož cílem je digitalizace plateb a poplatků. Portál občana umožňuje obyvatelům zobrazit přehled poplatků před i po splatnosti a usnadňuje jejich vyřízení. Občané mohou prostřednictvím Portálu nahlásit svého psa, uhradit poplatek z pobytu nebo zaplatit za odpad, a to tak, že občan vyplní připravený formulář a odešle ho jedním kliknutím, aniž by musel osobně navštívit úřad. Projekt tak přispívá k automatizaci a zjednodušení procesů ve městě (HUSTOPEČE, 2023).

V Benešově byl dokončen projekt s názvem *Automatizace služeb městského úřadu Benešov*, jehož výsledkem bylo stejně jako v Hustopečích zavedení Portálu občana. Ten umožňuje občanům sledovat stav svých pohledávek nebo podávat elektronické žádosti z domu. Úřad nyní poskytuje tyto služby 24 hodin denně, bez potřeby osobní přítomnosti na úřadě. V rámci tohoto projektu bylo identifikováno dalších 50 procesů, které mohou jsou vhodné k automatizaci (BENEŠOV, 2023).

V obci Velká Bystřice byl realizován projekt, jehož cílem bylo zvýšit efektivitu veřejné správy pomocí rozvoje automatizace. Očekávanou změnou je úspora času při duplicitním zadávání faktur nebo výpisů z účtu do systému, a to o 50 % a automatické propojení systému spisové služby s účetními programy (CHUMCHALOVA, 2022).

Další podobné projekty probíhaly nebo stále probíhají i v jiných obcích České republiky, kterými jsou například Mělník, Prachatice, Nymburk, Opatovice nad Labem nebo Čáslav (MINISTERSTVO VNITRA, 2023, s. 69–70).

Umělá inteligence pomáhá nejen na úrovni obcí, ale také na úřadech vyšších územních samosprávných celků. Příkladem je Moravskoslezský kraj, ve kterém proběhl projekt zaměřující se na automatizaci procesů na krajském úřadě. Cílem projektu bylo automatizovat vhodné procesy a využít úspory, které z toho vyplynou (EGOVERNMENT).

Díky projektu bylo automatizováno 13 procesů, přičemž jejich počet se nadále zvyšuje. Automatizace pomáhá v činnostech konkrétním odborům úřadu, a to zejména v pravidelných a rutinních činnostech. Software pracuje 24 hodin denně, čímž umožňuje zaměstnancům věnovat se úkolům s vyšší přidanou hodnotou. Hlavními přínosy jsou tedy časové úspory, finanční úspory a zvýšení kvality poskytovaných služeb, jelikož software je údajně bezchybný. Náklady na automatizaci procesů činily 1,3 mil. Kč, které však byly kompenzovány již v prvním roce využívání softwaru (EGOVERNMENT).

Ve stejném kraji byl software nasazen i na vyřizování žádostí o kotlíkové dotace. Automatizovaný systém ověřuje informace poskytnuté žadateli o dotace, zasílá jim e-maily, připravuje dopisy nebo kontroluje v databázích, zda už žadatel žádost o kotlíkovou dotaci pro stejnou nemovitost v minulosti nepodal (OBCEPRO, 2020).

Příklady využití automatizace na úrovni obcí a krajů tedy ukazují, že tato technologie může přinést určité zjednodušení procesů a efektivitu. Zmíněné příklady rovněž mohou sloužit jako inspirace pro zavedení automatizace v jiných samosprávách.

6.6 Novela správního řádu

V současnosti není automatizované rozhodování ve veřejné správě běžnou praxí, protože tomu současná legislativa příliš nenahrává. To by se však mohlo brzy změnit. Připravovaná novela správního řádu má umožnit, aby některé úkony a rozhodnutí mohly být provedeny automatizovaně bez úřední osoby.

Pokud by se umělá inteligence zapojila do správního rozhodování a některá rozhodnutí by byla vydávána plně automatizovaně, bylo by nutné provést úpravy správního řádu. Aktuální návrh novelizace správního řádu ve sněmovním tisku č. 845, navrhuje doplnit ustanovení, ve kterém by bylo možné provést úkon automatizace bez účasti úřední osoby, „*nevyžaduje-li povaha projednávané věci, ochrana práv dotčených osob nebo ochrana veřejného zájmu, aby úkon v řízení provedla úřední osoba*“ (POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, 2025, s. 12)

Jak bylo uvedeno, automatizace nesmí omezovat práva účastníků řízení v porovnání s řízením, kde není použita automatizace. Rovněž nesmí být sníženy požadavky na odůvodnění, kvůli možnosti napadení automatizovaného rozhodnutí. Nedostatečně odůvodněné rozhodnutí by mohlo vést k prodloužení přezkumného procesu, a dokonce vést ke zrušení rozhodnutí z důvodu jeho nepřezkoumatelnosti a z důvodu porušení základního práva na spravedlivý proces (POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, 2025, s. 37).

Mohlo by se zdát, že vydání plně automatizovaného rozhodnutí je v rozporu s GDPR, které stanovuje, že osoby mají právo ne být předmětem plně automatizovaného rozhodnutí, pokud se jich to významně dotýká. To však neplatí, pokud je takové rozhodnutí povoleno právem Unie či členského státu a jsou stanovena opatření, která zajistí ochranu práv a svobod dotčených osob. Takovými opatřeními jsou například zajištění práva na lidský zásah, vyjádření svého názoru nebo možnost napadnout rozhodnutí. Každý by tedy měl mít možnost

zpochybnit automatizovaný úkon a požádat o jeho přezkum úřední osobou. Pokud se dotčená osoba proti automatizovanému rozhodnutí odvolá, o opravném prostředku musí vždy rozhodnout člověk, nikoli daný systém (POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, 2025, s. 37).

Toto ustanovení je doplněno o informaci, že úkon nesmí být proveden automatizovaně v situaci, kdy je potřeba provést správní uvážení, a to například při volbě o druhu a výměry správního trestu za přestupek nebo při rozhodování o odejmutí povolení z důvodu porušení zákonných povinností (POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, 2025, s. 38).

A jak je to s formálními náležitostmi správních aktů či oznámení? Podle ustanovení § 46 SŘ musí oznámení o zahájení řízení z moci úřední obsahovat jméno a příjmení, funkci a podpis oprávněné úřední osoby. Tyto náležitosti musí obsahovat rovněž rozhodnutí v písemné formě podle ustanovení § 67 odst. 2 SŘ.

V případě automatizovaných úkonů však úřední osoba nevystupuje. Jak se to vyřeší? Novela správního řádu navrhuje, aby místo údajů o oprávněné úřední osobě bylo v rozhodnutí uvedeno, že úkon byl proveden automatizovaně bez účasti úřední osoby (POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, 2025, s. 38).

6.7 Příklady využití umělé inteligence ve veřejné správě v budoucnu

V lednu 2025 se konal seminář, který se zaměřil na zapojení umělé inteligence do státní správy. Pořádalo ho Centrum pro regionální rozvoj (CRR), které testuje, jak by umělá inteligence mohla zefektivnit procesy v rámci administrace dotací. Podle ředitele odboru programové podpory a monitoringu CRR Antonína Nešpora, dokáže AI vyhodnotit kritéria v žádostech o dotace několikrát rychleji než zaměstnanec. Zatím co člověk by čtení a vyhodnocování žádosti věnoval několik hodin, AI to zvládne za pár minut. Nešpor předpokládá, že se AI začne využívat při kontrole žádostí o platbu do konce června 2025. V rámci tohoto procesu by systém porovnával údaje mezi fakturami, výpisy z účtu, soupiskou a smlouvou, čímž by byla zvýšena efektivita práce a urychlena administrace dotací (CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY, 2025).

CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY (2025) dodává, že ve fázi testování AI je důležité, aby přesnost výsledků byla vyšší než 90 %, aby tato technologie mohla úřadu skutečně pomoci. Podle ředitele společnosti, která připravuje řešení AI pro CRR

je také klíčové, aby si „*instituce státní správy vybraly vhodné procesy, které chtějí automatizovat*“.

7 Komparace využívání automatizace a umělé inteligence ve veřejné správě ve vybraných státech

V této kapitole bude komparováno několik oblastí v rámci zkoumaných států. Cílem kapitoly je odpovědět na výzkumné otázky, vyhodnotit hypotézy a identifikovat silné a slabé stránky veřejné správy v České republice.

Tato kapitola se v úvodu zaměřuje na komparaci zkoumaných zemí podle AI indexu, který hodnotí státy v kategoriích jako je talent, výzkum, vývoj nebo vládní strategie. Podkapitola tak poskytne základní přehled o postavení zkoumaných zemí v oblasti umělé inteligence.

Následující část se věnuje porovnání americké a evropské legislativy týkající se AI. Cílem této podkapitoly je zodpovědět na otázku, zda je právní úprava v EU přísnější než ta americká, a jaké rozdíly lze mezi oběma právními úpravami pozorovat.

Po této mezinárodní analýze se pozornost přesune na národní právní úpravy ve vybraných státech – České republice, Estonsku a Švédsku. Podkapitola se bude věnovat konkrétním právním předpisům upravujícím automatizované rozhodování ve veřejné správě. Součástí analýzy bude i přehled počtu národních iniciativ a strategií, které napoví, do jaké míry se dané státy této oblasti věnují.

Závěr kapitoly tvoří dvě komparativní analýzy. Nejprve se bude analyzovat výše investic do umělé inteligence ve vybraných evropských zemích, USA, Velké Británii a Evropské unii. Následně bude porovnána úroveň digitalizace, která ukáže, jak se strategie a finanční prostředky promítly do praxe.

7.1 Komparace zkoumaných států za účelem identifikace slabých míst veřejné správy ČR

Cílem této kapitoly je představit jednotlivé zkoumané země z hlediska jejich postavení v oblasti umělé inteligence. Komparace zároveň odhalí silné i slabé stránky jednotlivých států, a to na základě sedmi kategorií, ze kterých vychází celkové postavení země.

Na konci kapitoly bude zřejmé, která ze zemí je jednoznačným lídrem v oblasti AI a které země mají naopak neustále co zlepšovat. Zvláštní pozornost bude věnována České republice s cílem identifikovat její slabá místa a příležitosti pro zlepšení v této oblasti.

Následující tabulka obsahuje sedm kategorií, které jsou rozděleny do tří hlavních oblastí – implementace, inovace a investice. Tyto oblasti jsou v tabulce odděleny silnější čarou.

Do první oblasti, implementace, jsou zahrnuty tři kategorie, kterými jsou:

- *talent*, který hodnotí dostupnost kvalifikovaných odborníků v oblasti umělé inteligence;
- *infrastruktura* se zaměřuje na šíři a dostupnost technického zázemí, od základních služeb jako je elektřina a internet až po pokročilé technologie jako jsou superpočítače;
- *provozní prostředí* zahrnuje regulaci a veřejné mínění o AI. Ačkoliv se může zdát, že regulace a veřejné mínění spolu přímo nesouvisejí, ve skutečnosti jsou úzce propojené. Nedostatečná pravidla a zákony mohou vést k nedůvěře veřejnosti vůči AI, což může zpomalit její využití nebo vytvořit tlak na vytvoření přísnějších regulací.

Další oblastí jsou inovace. Do této oblasti spadají kategorie výzkum a vývoj.

- *Výzkum* je hodnocen například podle počtu publikací a citací v akademických časopisech; a
- *vývoj* se zaměřuje na vytváření nových algoritmů a jiných nástrojů, které jsou základem pro inovativní projekty v oblasti AI.

Třetí oblast tvoří vládní strategie a soukromý sektor.

- *Vládní strategie* hodnotí komplexnost národních AI strategií a rozsah veřejných výdajů; a
- *soukromý sektor* se zaměřuje na rozvoj a činnost startupů a investice v oblasti AI v soukromém sektoru.

Čísla v následující tabulce znázorňují pozici země v dané kategorii, přičemž celkem bylo hodnoceno 83 zemí v rámci celého světa.

Tabulka 2: umístění zkoumaných zemí na základě AI indexu

	Celkové pořadí	Talent	Infrastruktura	Provozní prostředí	Výzkum	Vývoj	Vládní strategie	Soukromý sektor
USA	1	1	1	2	1	1	2	1
Velká Británie	4	4	17	4	4	16	7	5
Švédsko	25	15	21	5	19	30	57	18
Estonsko	32	33	49	42	34	52	44	16
ČR	35	30	46	64	35	36	17	44

Zdroj: WHITE a CESAREO, 2024

Z tabulky je zřejmé, že Spojené státy jsou jednoznačným globálním lídrem v oblasti umělé inteligence. Velká Británie jim však těsně konkuruje a celkově se umístila na čtvrté příčce. I přes silné postavení má však své slabší stránky, zejména v oblastech infrastruktury a vývoje.

Co se týče zemí v Evropské unii, ze tří zkoumaných států si nejlépe vede Švédsko, které vyniká především v kategoriích provozního prostředí a talentu. Lze tedy konstatovat, že Švédsko nemá nouzi o kvalifikované AI odborníky. Na druhou stranu by mohlo více rozvíjet svou vládní strategii, což by mu mohlo pomoci dosáhnout ještě lepšího celkového postavení.

Estonsko se umístilo pouze tři místa před Českou republikou, což může být překvapivé, zvláště když v páté kapitole bylo demonstrováno mnoho příkladů využití AI ve veřejné správě v Estonsku, kdežto v Česku zatím tak rozsáhlé uplatnění AI v této oblasti není. Jak je tedy možné, že ČR dýchá Estonsku na záda? V jakých jiných kategoriích je ČR napřed? Významným faktorem je silná vládní strategie. ČR se v této oblasti umístilo na 17. pozici, zatímco Estonsko skončilo až na 44. a Švédsko dokonce na 57. místě. Estonsko i Švédsko by se tak mohlo inspirovat českou Národní strategií umělé inteligence a posílit svou vlastní pozici.

Česká republika, stejně jako Švédsko a Estonsko, netrpí nedostatkem kvalifikovaných pracovníků, což je důležité pro rozvoj AI systémů a dalších moderních technologií. Dobře si vede i v oblasti výzkumu, a jde tedy vidět, že na akademické scéně existuje mnoho článků a jiných publikací zaměřujících se na umělou inteligenci.

Nedostatky v ČR

V čem Česká republika pokulhává? Jaká jsou její slabá místa v porovnání s ostatními zkoumanými zeměmi? Slabým místem ČR je především slabé provozní prostředí. V této kategorii se umístilo až na 64. místě. Bylo zmíněno, že do této kategorie spadá jak regulace, tak i veřejné mínění o AI. Nízká důvěra veřejnosti a nedostatek osvěty mohou bránit širšímu využívání AI. Je proto potřeba, aby stát kladl důraz na komunikaci s veřejností a vysvětloval nejen přínosy, ale i rizika využívání AI. Zároveň je důležité proškolit zaměstnance veřejné správy, aby byli schopni s AI pracovat a správně reagovat na její výstupy. Co se týče regulace, nedávno přijatý AI Akt by mohl přispět k větší důvěře veřejnosti v AI.

Nízká míra využití AI se netýká pouze veřejného, ale také soukromého sektoru. Česká republika se v této kategorii umístila na 44. místě, což je téměř o 30 příček za Estonskem a Švédskem. Slabá aktivita v soukromém sektoru má přímý dopad i na rozvoj AI ve veřejné správě, jelikož právě soukromé firmy přicházejí s inovacemi, novými technologiemi, znalostmi a infrastrukturou, které by mohly být využity ve veřejném sektoru. Bez soukromého sektoru je tedy zavádění AI ve veřejné správě mnohem složitější.

Závěr

Česká republika se umístila na nejlepší pozici ze tří členských zemí EU v oblasti vládní strategie. ČR, která méně využívá automatizaci a umělou inteligenci ve veřejné správě než Estonsko a Švédsko, má tedy lépe nastavenou či komplexnější vládní strategii. V předchozí kapitole bylo rovněž zjištěno, že počet národních iniciativ je nejnižší v ČR ze všech zkoumaných zemích. Z tohoto vyplývá, že hypotéza, že nedostatek legislativy je hlavní překážkou pro efektivní využití automatizace ve veřejné správě, je vyvrácena.

Které země si stojí lépe v oblasti AI, ty v Evropské unii nebo mimo ni? Na základě komparace bylo zjištěno, že lépe se umístily státy mimo Evropskou unii, a to ve všech sedmi kategoriích, které určují celkové umístění země.

Na základě analýzy byly identifikovány překážky širšího využívání AI ve veřejné správě v ČR. Jednou z nich je právě nízká míra investic a inovací v soukromém sektoru. To následně ovlivňuje i nedostatečnou infrastrukturu a negativní vnímání AI ze strany veřejnosti, která si není vědoma toho, jak moderní technologie mohou skutečně pomáhat, a to nejen firmám a veřejným institucím, ale i jim samotným. Výsledkem je potom rostoucí nedůvěra.

Stát by proto měl podpořit především soukromý sektor, a to například formou investičních pobídek, podpory startupů nebo spolupráce mezi firmami a veřejnou správou. Tyto kroky by mohly přispět k širšímu využívání AI ve veřejné správě a ke zlepšení celkové pozice České republiky v oblasti umělé inteligence

7.2 Komparace regulace umělé inteligence v EU a USA

Cílem této kapitoly je zjistit, zda je možné hypotézu, že *„Právní rámec pro automatizované rozhodování a umělou inteligenci v Evropské unii je přísnější oproti regulaci v zemích mimo EU“*, potvrdit či nikoli.

Za tímto účelem bude porovnána právní úprava umělé inteligence v Evropské unii a ve Spojených státech amerických, konkrétně bude komparováno nařízení AI Akt a návrh zákona o algoritmické odpovědnosti, anglicky Algorithmic Accountability Act (dále jen „AAA“).

Oba tyto právní předpisy byly předloženy v posledních letech v reakci na rychlý rozvoj technologií a snahu vytvořit regulační rámec, který by zajistil bezpečné a odpovědně používání systémů umělé inteligence.

Kapitola se zaměří na hlavní podobnosti a rozdíly mezi oběma právními úpravami, a to nejen z hlediska jejich obsahu, ale i rozsahu působnosti, míry závaznosti, způsobu dohledu nebo ukládání sankcí za porušení pravidel a povinností.

Tabulka 3: Porovnání evropské a americké regulace AI

Kritérium	AAA	AI Akt
Právní závaznost	Nebyl přijat	1.8.2024
Zaměření	Odpovědnost za automatizovaná rozhodnutí	Komplexní regulace založená na úrovni rizik AI systémů
Působnost	Pouze pro velké firmy v USA	Subjekty v EU i mimo ni, pokud poskytují nebo nasazují systém AI na evropský trh
Veřejná správa	Není zřejmé, zda se bude AAA vztahovat na veřejnou správu	Vztahuje se na veřejnou správu
Rozsah	50 stran	144 stran včetně odůvodnění a příloh
Principy	Zajištění odpovědnosti, bezpečnosti, transparentnosti, etiky, nediskriminace	
Snaha omezit automatizaci	Ne	Ne
Definice vysoce rizikových systémů	Otevřená definice	Uzavřená definice
Orgány prosazující dodržování	Federální obchodní komise (FTC)	Evropský úřad pro AI a další orgány v členských státech EU
Sankce za porušení povinností	Není uvedeno, rozhoduje FTC	Až do 35 mil. EUR nebo 7 % celosvětového obratu, podle toho, co je vyšší
Kontrolní mechanismy	Hodnocení dopadů, dokumentace pro FTC, platforma pro algoritmy	Protokolování, dohled fyzických osob, dozor národními a EU orgány

Pozn.: Data z tabulky byla zjištěna z více zdrojů

Zdroj: AI Act; Algorithmic Accountability Act; VRANCKAERT, 2023; WYDEN, 2023;
FIELD, 2022

Právní závaznost a působnost

Zatímco AI Akt se stal k 1. srpnu 2024 platným, u AAA se zatím jedná pouze o návrh zákona. AAA byl poprvé vznesen už v roce 2019, nikdy však nebyl schválen. V roce 2022 přišli dva senátoři s jeho aktualizovanou verzí, která se zaměřuje na menší počet organizací, a to konkrétně na ty s větším ročním obratem (VRANCKAERT, 2023).

Zatímco AI Akt se vztahuje na všechny podniky působící v rámci Evropské unie, AAA se vztahuje pouze na velké společnosti, které buď dosahují ročních tržeb nad 50 milionů USD nebo vlastní, spravují či analyzují data více než jednoho milionu lidí, podle toho, která podmínka je naplněna dříve (FIELD, 2022).

Tento přístup však může být problematický, protože i menší firmy, které nesplňují uvedené podmínky, mohou způsobit stejně závažné škody jako firmy velké.

Co se týče rozsahu jednotlivých právních úprav, AI Akt je výrazně rozsáhlejší než AAA – má téměř o 100 stran více. Tudíž lze dojít k závěru, že evropská legislativa je komplexnější a detailněji propracovanější než AAA.

Veřejná správa

Jelikož AI Akt v článku 2 stanovuje, že se nařízení vztahuje na všechny subjekty, které AI systémy zavádějí a nacházejí se v EU, vztahuje se tedy i na instituce veřejné správy.

Příloha č. 3 rovněž uvádí konkrétní oblasti, ve kterých se systémy AI považují za vysoce rizikové. Těmito oblastmi je například vzdělávání, zaměstnávání, vymáhání práva, migrace nebo správa soudnictví.

Jak je to s americkou úpravou? Vzhledem k tomu, že AAA se zaměřuje na subjekty spadající pod Federální obchodní komisi, anglicky Federal Trade Commission, dále jen „FTC“, není zcela jasné, zda by jeho působnost zahrnovala i veřejné instituce. Na úrovni jednotlivých států a měst však dochází k iniciativám zaměřeným na regulaci AI ve veřejném sektoru. Například město New York podniká kroky k regulaci využívání AI s cílem ochránit své obyvatele před potenciálními negativními dopady této moderní technologie (JOHNSON, 2023).

Společné rysy právních úprav

AAA i AI Akt se zaměřují na významné principy jako je odpovědnost, bezpečnost, transparentnost, nediskriminace a etika. Rovněž se ani jedna právní úprava nesnaží omezit samotný rozvoj automatizovaných systémů, ale spíše zdůraznit jejich bezpečné používání.

Definice systémů

AAA se vztahuje na systémy, které činí „rozhodnutí, která mohou mít právní, materiální nebo podobný dopad na něčí život“, s příklady oblastí včetně vzdělávání, zaměstnanost, bydlení, veřejně prospěšné služby, zdravotnictví, finanční služby nebo služby právní (NAAIA, 2024).

Podle AI Aktu budou vysoce rizikové systémy AI na trhu EU povoleny za podmínek, že před jejich uvedením na trh a během jejich životního cyklu podlehnou přísným požadavkům. Rovněž jsou vyjmenovány oblasti jako např. biometrická identifikace, vzdělávání, vymáhání práva, řízení migrace nebo výkon spravedlnosti a demokratických procesů. Jednotlivé oblasti jsou v AI Aktu podrobněji specifikovány (DIGITÁLNÍ ČESKO).

Definice vysoce rizikových AI systémů v AAA je podobná jako v AI Aktu. Jediný rozdíl je však v tom, že AAA má otevřenou definici, kdežto evropská legislativa uzavřenou (VRANCKAERT, 2023).

Orgány dohledu

V USA má na dodržování pravidel AAA dohlížet FTC. Návrh zákona počítá se zřízením Technologického oddělení, které bude zákon vymáhat a poskytovat FTC odbornou pomoc v technologických otázkách. Jedná se tedy o centralizovaný dohled jedním federálním orgánem (WYDEN, 2023).

Evropská unie na druhou stranu zvolila decentralizovaný přístup. Již bylo zmíněno, že v EU byl zřízen Evropský úřad pro umělou inteligenci a na úrovni členských států budou buď zřízeny nové instituce či úřady nebo bude tato agenda začleněna pod již existující orgány.

Sankce za porušení právního předpisu

Zatímco evropská legislativa uvádí, že pokud nebudou splněny požadavky a povinnosti, které z nařízení plynou, nemohou být uvedeny na trh EU. Pokud i přesto firma takový systém na trh uvede, hrozí jí pokuta, a to až do 35 milionů eur nebo 7 % globálního ročního obratu společnosti, podle toho, která částka je vyšší. Existují i další pokuty, které mohou být uděleny za porušení ostatních povinností nebo za poskytnutí nesprávných informací (DIGITÁLNÍ ČESKO).

U americké právní úpravy nejsou stanoveny konkrétní sankce. Zatím se pouze ví, že udělování pokut bude v gesci FTC (VRANSKAERT, 2023).

Kontrolní mechanismy

V případě AI Aktu musí být systémy navrženy tak, aby bylo možné zpětně dohledat jejich činnost prostřednictvím protokolování událostí. Díky tomu lze monitorovat činnost systému. Na systémy umělé inteligence zároveň dohlíží fyzické osoby (KALABUS).

Monitorování AI systémů by mělo probíhat jak ze strany jejich poskytovatelů, tak ze strany dozorových orgánů na úrovni členských států i na úrovni EU. V případě porušení těchto povinností mohou být ukládány sankce (KALABUS).

AAA ukládá podnikům povinnost hodnotit dopady jejich algoritmů s cílem identifikovat a minimalizovat možné zasažení do práv jednotlivců. Firmy, které algoritmy využívají by zároveň měly transparentně informovat o jejich fungování. Důležitou součástí je také školení zaměstnanců, zaměřené na správné používání těchto technologií a důsledné dodržování pravidel stanovených AAA (NIGHTFALL AI).

Podle AAA bude firma využívající algoritmy odpovědna za posouzení dopadů svých rozhodovacích procesů a bude předkládat dokumentaci hodnocení dopadů FTC, což umožní průběžnou kontrolu fungování těchto systémů (WYDEN, 2023).

AAA rovněž zavádí povinnost pro FTC zřídit platformu, kde bude uvedeno, jaké rozhodovací procesy jsou automatizované a jak je možné se proti nim odvolat (WYDEN, 2023).

Povinnosti a zákazy

AAA se zaměřuje především na posuzování dopadů automatizovaných systémů. Při zavádění nového systému musí firmy popsat základní proces, který bude nahrazen a zamýšlený účel. Firmy jsou dále povinny provádět průběžné testování a hodnotit potenciální rizika. O tomto hodnocení musí firma vést dokumentaci, která bude obsahovat konkrétní kroky k odstranění či zmírnění dopadu.

Firmy mají povinnost upozornit uživatele, že dochází k automatizovanému rozhodování a musí jim umožnit takové rozhodování odmítnout a odvolat se proti němu. Firmy musí dále uživatelům vysvětlit princip fungování automatizovaného systému a informovat je, jak konkrétně systém přispívá k rozhodnutí.

Firmy by dále měli proaktivně zjišťovat, co by mohlo jejich systém nebo hodnocení dopadů neustále zlepšovat, a to především se zaměřením se na spolehlivost a přesnost,

nediskriminaci, transparentnost, ochranu soukromí nebo efektivitu. Firmy mají také povinnost provádět průběžná školení a vzdělávání pro všechny relevantní zaměstnance ohledně negativních dopadů na uživatele.

Pokud některý z výše uvedených povinností nedokáže firma splnit, musí uvést důvody, proč to není možné. Například, že organizaci chybí potřebné technologie, nebo že firma nemá přístup k datům o systému, jelikož ho vytvořil jiný subjekt.

Přesto, že firmy musí splňovat výše uvedené povinnosti, v souhrnné zprávě podané FTC budou obsaženy pouze některé informace. Souhrnná zpráva se týká průběžného testování nebo hodnocení dopadů nových systémů před jejich nasazením a firmy v ní neuvádí citlivé interní údaje či technické detaily, výpočty nebo metody testování.

V AAA je uvedeno, že tento právní předpis stanovuje pouze minimum toho, co firmy musí udělat. Firmy tedy z vlastní iniciativy mohou provádět činnosti navíc za účelem zlepšení kvality systému hodnocení dopadů či zlepšení automatizovaného systému.

Zákon o algoritmické odpovědnosti neobsahuje žádné výslovné zákazy, pouze konstatuje v sec. 3 písm. a), že firmy nesmí porušovat povinnosti stanovené zákonem a že jim v porušování nesmí pomáhat ani jiné subjekty. Zákon stanovuje, že porušení zákona bude považováno za nekalé nebo klamavé jednání.

AI Akt oproti AAA stanovuje v článku 5 zakázané aktivity, respektive zakázané AI systémy. Podle odst. 1, písm. b) se jedná o AI systémy, které zneužívají věk či ekonomické a sociální znevýhodnění uživatele. Podle PECHOVÉ a MÁLKA se jedná například o situaci, kdy AI nabízí půjčky s vysokými úroky lidem v tíživé finanční situaci.

Článek 5 dále zakazuje systémy AI, které provádí sociální skórování, tedy systémy, které hodnotí osoby například podle osobnostních vlastností a následně s nimi systém zachází nepříznivým způsobem. Stejný článek rovněž zakazuje AI systém, který předpovídá pravděpodobnost spáchání trestného činu na základě osobnostních rysů. V případě, že jsou tyto AI systémy firmami či úřady využívány, bude jim uložena sankce.

Co se týče povinností, AI Akt zavádí odlišné povinnosti pro firmy v závislosti na úrovni rizika, kterou AI systémy představují. Systémy s minimálním rizikem nepodléhají zvláštním povinnostem. U systémů s omezeným rizikem zákon stanovuje požadavek transparentnosti, kdy je nutné, aby uživatelé byli informováni o tom, že interagují s AI. U těchto systémů je také povinností označovat obsah, který byl AI generován (DOHNAL, 2025).

Vysoce rizikovým systémům AI je věnováno v AI Aktu nejvíce prostoru. Tyto systémy je možné uvést na trh za předpokladu, že splňují přísné požadavky. Čtvrtým typem AI systému jsou systémy, které představují neakceptovatelné riziko a jsou tak zakázané.

Vrátíme se k vysoce rizikovým systémům. Článek 8 a následující AI Aktu stanovuje požadavky na tyto systémy. Je třeba, aby byl zaveden systém řízení rizik, a to v rámci celého životního cyklu systému. V rámci něj jsou identifikovány známé a potenciální rizika s cílem jejich odstranění či alespoň zmírnění. Stejný článek stanovuje požadavek na testování systému.

Článek 11 až 15 AI Aktu uvádí, že před uvedením takového systému na trh musí být vypracována technická dokumentace, musí se zajistit, že systém bude automaticky zaznamenávat události a zajistit návod k použití, kde jsou identifikovány vlastnosti, schopnosti, přesnost a omezení systému. Nad těmito systémy musí rovněž dohlížet fyzická osoba.

Pro firmy a úřady vyplývají další povinnosti – AI systém musí používat v souladu s návodem podle článku 26 AI Aktu, dále musí monitorovat systém a uchovávat zaznamenávané údaje po dobu alespoň 6 měsíců. Pokud firma zjistí, že byla porušena bezpečnost systému AI, musí tuto skutečnost oznámit příslušným orgánům, které AI Akt rovněž vymezuje.

Podle DOHNALA (2025) by firmy a úřady měly ověřovat, zda poskytovatel splňuje požadavky stanovené AI Aktem, například zda vysoce rizikový AI systém prošel certifikací nebo zda disponuje potřebnou dokumentací.

Stejně jako bylo uvedeno v AAA, i AI Akt ukládá firmám povinnost školit své zaměstnance v oblasti umělé inteligence a zvyšovat tak jejich AI gramotnost.

Závěr

Evropský AI akt je již platným a právně závazným předpisem, který vytváří přísnější a detailnější rámec pro regulaci umělé inteligence. Oproti tomu americký návrh zákona AAA je zatím pouze návrhem s užším zaměřením, který se týká pouze velkých firem.

Zatímco evropská legislativa je komplexnější a přísnější – např. v oblasti vymezení vysoce rizikových systémů nebo v oblasti sankcí při porušení povinností, americký návrh je méně podrobný. Oba však kladou důraz na etické principy, transparentnost, nediskriminaci a odpovědnost při používání AI systémů.

AAA neobsahuje žádné konkrétní zákazy některých typů AI systémů, jako je například predikce spáchání trestného činu na základě osobnostních rysů v případě AI Aktu. Povinnosti však obě právní úpravy stanovují podobné. Jak bylo zmíněno, není příliš jasné, zda se bude AAA vztahovat i na veřejné instituce, AI Akt se na ně však vztahovat bude.

Dalo by se říct, že kontrola na základě evropské právní úpravy je přísnější, jelikož dohled nad systémy zajišťují orgány jak na úrovni EU, tak na úrovni členských států. Oproti tomu v USA se počítá pouze s jedním centrálním orgánem, který bude dohlížet nad systémy v 50 státech USA, což může být méně efektivní.

Jak je to s veřejnou správou? AI Akt se vztahuje i na veřejnou správu, na rozdíl od AAA, kde to není zcela zřejmé. AI Akt výslovně uvádí oblasti, ve kterých je používání systémů umělé inteligence považováno za vysoce rizikové, a to především v oblastech, kde může docházet k zásahům do práv a svobod občanů. Veřejné instituce tedy musí plnit stejně přísné požadavky jako soukromé subjekty. To zahrnuje například povinnost informovat občany o použití AI, zajistit lidský dohled nebo uchovávat záznamy o AI systémech.

Hypotéza, že právní rámec pro automatizované rozhodování a umělou inteligenci v EU je přísnější oproti regulaci v zemích mimo EU, se na základě předchozí komparace potvrzuje. AI Akt je tedy přísnější, protože zakazuje konkrétní systémy, zavádí povinnosti podle míry rizika, stanovuje přímé sankce a vztahuje se na všechny firmy využívající AI systémy. Na další hypotézu, že země mimo EU mají flexibilnější právní rámec pro AI, což umožňuje širší zavedení této technologie do veřejné správy, nelze jednoznačně odpovědět. Americká právní úprava je sice flexibilnější, ale snahou obou právních předpisů není omezit automatizaci. Navíc AAA je pouhým návrhem zákona a AI Akt vstoupil v platnost teprve v srpnu 2024

7.3 Národní iniciativy a legislativy v oblasti umělé inteligence

V této kapitole je komparován počet národních iniciativ v oblasti umělé inteligence v pěti vybraných zemích i v rámci celé Evropské unie. Každá z těchto zemí, stejně jako EU, přijala národní strategii umělé inteligence. Díky komparaci těchto iniciativ lze zjistit, jak jsou jednotlivé země v oblasti umělé inteligence aktivní.

V další části podkapitoly je komparována legislativa v České republice, Estonsku a Švédsku. Cílem je zjistit, zda v těchto zemích existují právní předpisy, které upravují automatizaci či využití umělé inteligence ve veřejné správě. Budou analyzovány správní řády jednotlivých zemí a jiné právní předpisy, které automatizaci upravují.

Cíle kapitoly je potvrdit či vyvrátit hypotézu, že „*Nedostatek legislativy je hlavní překážkou efektivního využití automatizovaného rozhodování v české veřejné správě*“.

V březnu roku 2024 byl proveden výzkum, jehož cílem bylo zjistit, kolik národních iniciativ v oblasti AI v jednotlivých zemích probíhá. Na základě zjištěných údajů byly země seřazeny podle celkového počtu národních iniciativ, což umožnilo porovnat jejich činnost v této oblasti. Aktuální národní iniciativy jsou uloženy v databázi vedené Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) (OECD.AI, 2024).

Podle OECD lze národní iniciativy v oblasti umělé inteligence rozdělit do čtyř kategorií, přičemž jedna iniciativa může spadat do více kategorií současně.

První kategorie politiky řízení (governance policies) v sobě zahrnuje národní strategie, akční plány, veřejné konzultace s odborníky nebo koordinační či monitorovací orgány pro AI. Podle databáze vedené OECD sem v rámci ČR patří strategie Digitální Česko, Národní strategie AI, Inovační strategie, Digitální vzdělávání a Národní strategie otevřeného přístupu k vědeckým informacím

Druhou kategorií jsou příručky a regulace (guidance and regulation policies), kam spadá legislativní rámec, regulační opatření, orgány dohledu, poradenské instituce nebo standardy či certifikace související s vývojem a nasazením AI. V ČR patří do této kategorie AI observatoř a fórum, katalog testovacích oblastí pro autonomní vozidla a rovněž národní strategie.

Další skupinou jsou podpůrné nástroje a další pobídky (AI enablers and other incentive policies). Tato kategorie zahrnuje iniciativy zaměřené na podporu rozvoje AI, například platformy pro spolupráci, výpočetní a výzkumná infrastruktura pro AI nebo kampaně na zvyšování povědomí veřejnosti o umělé inteligenci. Sem patří kromě některých již zmíněných iniciativ také národní superpočítačové centrum IT4Innovations.

Poslední kategorií jsou politiky finanční podpory (financial support policies), kam spadají nástroje finanční podpory, jako jsou granty na veřejný či podnikový výzkum a inovace nebo půjčky a úvěry určené na podporu inovací v podnicích (AIPRM, 2024). Do této skupiny patří v ČR podle databáze OECD pouze národní strategie.

Počet iniciativ v rámci těchto kategorií zobrazuje pro pět zkoumaných zemí a Evropskou unii následující tabulka.

Tabulka 4: Počet národních iniciativ ve zkoumaných státech a EU

Indikátor	USA	EU	Velká Británie	Estonsko	Švédsko	ČR
Pořadí podle počtu národních iniciativ	1	2	3	21	28	37
Politiky řízení	33	24	25	12	7	5
Příručky a regulace	25	21	25	1	2	3
Podpůrné nástroje a další pobídky	14	15	15	7	3	5
Finanční podpora	10	11	9	3	1	1
Celkový počet národních iniciativ	82	63	61	17	13	8
Rozpočet na národní strategii	-	> 500 mil. \$	-	1-5 mil. \$	<1 mil. \$	-

Zdroj: AIPRM (2024)

Z tabulky je patrné, že nejvíce iniciativ v oblasti umělé inteligence probíhá v USA, kde jich bylo zaznamenáno celkem 82. Evropská unie se sice nachází na druhém místě, avšak s téměř o 20 iniciativ méně než Spojené státy. Na svou strategii Coordinated Plan on Artificial Intelligence přitom EU odhaduje roční rozpočet přes 500 milionů USD. Těsně za EU se umístila Velká Británie.

Pokud se podíváme na jednotlivé členské státy EU, nejlépe ze tří zkoumaných zemí se umístilo Estonsko, které se v celkovém žebříčku umístilo na 21. místě. Estonsko navíc každoročně plánuje investovat do plnění své národní strategie částku v rozmezí 1 až 5 milionů USD. Oproti tomu Švédsko, které obsadilo 28. místo, počítá s rozpočtem nižším než 1 milion USD.

Česká republika se v žebříčku umístila na 37. příčce, což vzhledem k celkovému počtu 69 hodnocených zemí není špatný výsledek. Avšak přesto, že má Česká republika aktualizovanou Národní strategii AI a vypadá to, že je v oblasti AI celkem činná, celkový počet iniciativ dosahuje pouze osmi. I tak ČR stojí v žebříčku například před Lucemburskem, Švýcarskem, Lotyšskem, Litvou nebo Polskem, kdy žádná z těchto zemí nepřekročila hranici osmi iniciativ v oblasti umělé inteligence.

Z výše uvedené analýzy vyplývá, že Česká republika má v porovnání s dalšími vybranými zeměmi nejméně národních iniciativ.

Podkapitola se doposud zabývala pouze počtem plánů, návrhů a strategií. Jak je to ale s legislativou v České republice, Estonsku a Švédsku? Potvrdí se hypotéza, že nedostatek legislativy je hlavní překážkou efektivního využití automatizovaného rozhodování v české veřejné správě?

Český správní řád v současnosti neobsahuje žádná ustanovení týkající se umělé inteligence ani automatizovaného rozhodování. To znamená, že není jasné, zda, jakým způsobem a v jakých typech rozhodnutí lze umělou inteligenci ve veřejné správě použít. Jak bylo zmíněno v kapitole 6, poslanecký návrh novely správního řádu se zaměřuje na automatizaci, což naznačuje, že automatizované rozhodování by se mohlo brzy stát běžnou praxí.

Pokud bude tento návrh přijat, bude možné, aby některé úkony či rozhodnutí byly provedeny automatizovaně bez přítomnosti úřední osoby. Návrh novely správního řádu však rovněž stanoví, že AI nesmí být použita v případech, kdy je nezbytné provést správní uvážení. To znamená, že automatizovaně by nemohlo být rozhodováno například o druhu a výměře správního trestu za přestupek nebo o odejmutí povolení za porušení povinností stanovených zákonem.

Toto navrhované ustanovení, tedy zákaz automatizace tam, kde je vyžadováno správní uvážení, by tak mohlo v budoucnu omezovat širší využívání umělé inteligence a její výhody, které by mohla pro veřejnou správu přinést.

Pokud se zaměříme na Estonsko, jeho správní řád, stejně jako český, neobsahuje konkrétní ustanovení týkající se automatizovaného rozhodování. Přesto se automatizace již v praxi aplikuje. Automatizovanému rozhodnutí se však věnují jiné právní předpisy.

Příkladem může být zákon o pojištění pro případ nezaměstnanosti, který upravuje rozhodování o podpoře v nezaměstnanosti. Fond pojištění pro případ nezaměstnanosti má podle ustanovení § 23 odst. 4 zákona o pojištění v nezaměstnanosti právo provádět automatizované rozhodování bez zásahu úřední osoby, pokud to povaha věci dovoluje. Automatizované rozhodnutí je v tomto případě založeno na třech kritériích a algoritmus vyhodnocuje, zda jsou podmínky pro přidělení podpory splněny.

Švédsko ve svém správním řádu zmiňuje možnost automatizovaného rozhodování, avšak bez podrobnějšího vymezení, v jakých konkrétních případech by mohlo být použito. Ustanovení

pouze uvádí, že rozhodnutí může být učiněno úředníkem samostatně, několika úředníky společně nebo automaticky. Automatizované rozhodování je tedy pouze jednou z možností, která může být využita. Z toho tedy vyplývá, že možnost využít umělou inteligenci při rozhodování je ponecháno na jednotlivých úřadech.

Ve Švédsku je však automatizace upravena i v jiných právních předpisech. Je jím například zákon o sociálním pojištění, švédsky Socialförsäkringsbalken. Ustanovení tohoto zákona umožňuje automatizované rozhodování v případech, kdy je možné vynechat odůvodnění rozhodnutí. Možnost provést automatizované rozhodnutí se podle tohoto zákona týká švédského daňového úřadu a švédské penzijní agentury.

Závěr

Legislativa v České republice v současnosti neřeší otázky týkající se využívání AI ve veřejné správě. Pokud však bude poslanecký návrh přijat, může to situaci změnit. Návrh nicméně neumožňuje plnou automatizaci v případě, kdy je třeba provést správní uvážení, což může být překážkou pro širší implementaci umělé inteligence ve veřejné správě.

V porovnání s ČR Estonsko ukazuje, že automatizované rozhodování může být efektivně využíváno i bez konkrétního ustanovení ve správním řádu, a to díky specifickým právním předpisům. Švédsko přistupuje k automatizaci více flexibilně. Jeho správní řád totiž pouze zmiňuje možnost jejího využití, přičemž konkrétní využití automatizace je řešeno v jiných právních předpisech.

Ačkoli automatizované rozhodování a využívání umělé inteligence zatím nejsou v českém právním řádu výslovně upraveny, kapitola 6 zmiňovala příklady, ve kterých některé městské a krajské úřady tyto technologie začaly efektivně využívat.

Jelikož je v Estonsku a Švédsku automatizované rozhodování využíváno více než v ČR a zároveň tento typ rozhodování upravují ve svých právních předpisech, lze dojít k závěru, že nedostatek legislativy je sice významnou překážkou efektivního využití automatizovaného rozhodování v české veřejné správě, nemusí však být tou hlavní překážkou, vzhledem k uvedeným příkladům v šesté kapitole. Hypotéza, že nedostatek legislativy je hlavní překážkou pro efektivní využití automatizovaného rozhodování v české veřejné správě, se tak nepotvrzuje.

I přesto by však měl být vytvořen právní rámec, který by zajistil, že umělá inteligence a automatizace budou využívány úřady bezpečně a efektivně, a to s důrazem na ochranu základních práv občanů.

7.4 Investice do umělé inteligence

Cílem této kapitoly je komparovat výši investic mezi zkoumanými zeměmi a potvrdit či vyvrátit hypotézu, že nedostatek investic do moderních technologií výrazně brání širšímu využití automatizovaného rozhodování v české veřejné správě.

Pro zodpovězení této otázky se kapitola zaměří na komparaci výše investic do umělé inteligence v pěti vybraných zemích. Do úvahy jsou brány investice soukromého i veřejného sektoru.

Nejdříve budou porovnány tři země EU – Česká republika, Estonsko a Švédsko. Další část kapitoly bude komparovat investice v EU, USA a Velkou Británií.

Následující tabulka zobrazuje celkovou a přepočítanou výši investic na obyvatele do AI, a to v roce 2020 a jejich meziroční změnu oproti roku 2019.

Tabulka 5: Investice ve zkoumaných státech

	Investice v mil. eur v roce 2020	Umístění země – celkové investice	Investice na obyvatele v eur v roce 2020	Umístění země – investice na obyvatele	Růst mezi lety 2019 a 2020
Česká republika	240	14	22	15	35 %
Estonsko	45	20	34	10	131 %
Švédsko	614	7	59	4	44 %

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION, 2022, s. 11-12

Na základě údajů z tabulky je zřejmé, že Česká republika investovala v roce 2020 do umělé inteligence téměř o 200 milionů eur více než Estonsko. Přesto že se jedná o několikanásobně vyšší celkovou částku, po přepočtu na obyvatele investovala ČR méně než Estonsko, konkrétně o 12 eur na obyvatele.

V rámci zemí EU se Česká republika v kategorii celková výše investic v roce 2020 umístila na 14. místě z 27 členských států. Po přepočtu na obyvatele klesla na 15. místo. Mezi lety

2019 a 2020 zvýšila ČR investice do umělé inteligence o více než jednu třetinu, avšak tempo růstu bylo nižší než u dalších dvou zkoumaných zemí.

Zaměříme se na další stát. Estonsko navýšilo své investice o 131 %, což byl nejvyšší meziroční nárůst v celé EU. I přesto zůstává v celkové výši investic na 20. místě. Po přepočtu se posouvá na 10. místo s výší 34 eur na obyvatele.

Švédsko investovalo v roce 2020 celkem 614 milionů eur do umělé inteligence, čímž se umístilo na 7. místě v rámci EU. Po přepočtu na obyvatele patří Švédsku 4. místo s výší 59 eur na obyvatele. Švédsko se tak stává zemí s nejvyššími investicemi ze tří zkoumaných zemí.

Ze zprávy Evropské komise vyplývá, že průměrná výše investic do umělé inteligence v zemích EU je 36 eur na obyvatele. Estonsko i Česko tak zůstávají pod průměrem, zatímco Švédsko je výrazně nad ním.

Další tabulka se zaměřuje na komparaci Evropské unie s Velkou Británií a Spojenými státy. Tabulka zobrazuje celkové investice, podíl investic do veřejného sektoru a růst investic mezi lety 2019 a 2020.

Tabulka 6: Investice v EU a státech mimo EU

	Investice v mil. eur v roce 2020	Investice do veřejného sektoru v mil. eur v roce 2020	Podíl investic do veřejného sektoru v roce 2020	Růst mezi lety 2019 a 2020
EU	10 715,8	1 701,6	16 %	37,18 %
Velká Británie	1 716,3	388,0	23 %	41,67 %
USA	21 221,9	3 587,4	17 %	50,35 %

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION, 2022, s. 13-14

V roce 2020 investovaly Spojené státy americké do umělé inteligence přibližně dvakrát více než Evropská unie. USA i EU mají podobnou strukturu investic a oba regiony investovaly přes 80 % všech AI investic do soukromého sektoru.

Když se vrátíme k investicím do veřejného sektoru, EU z celkové částky 10 715,8 mil. eur do něj investovala pouhých 16 %, z toho 9 % (téměř 1 miliarda eur) do výzkumu a vývoje a dalších 5,5 % (přes půl miliardy eur) do technického vybavení

Téměř stejné procento investovalo do veřejného sektoru USA, tedy 17 %, z nichž 10,5 % (přes 2 miliardy eur) do výzkumu a vývoje a přes 1 miliardu (5 %) do technického vybavení.

Další rozdíl mezi EU a USA je v nárůstu investic mezi lety 2019 a 2020. Spojené státy vykázaly vyšší nárůst než EU, a to o 13 %.

Velká Británie investovala do AI nejméně ze tří zkoumaných regionů, a to přibližně 1,7 mil. eur. Na druhou stranu investovala do veřejného sektoru nejvyšší podíl celkových AI investic ze všech tří regionů, a to 23 %. Přibližně 200 milionů eur bylo šlo na vývoj a výzkum a více než 100 milionů eur na technické vybavení.

V USA, EU i Velké Británii tak bylo ve veřejném sektoru investováno nejvíce na vývoj a výzkum. V soukromém sektoru byla situace opačná – větší část investic směřovala do technického vybavení a menší část na výzkum a vývoj.

Závěr

Česká republika sice nevykazuje nejnižší celkovou výši investic do umělé inteligence ze zkoumaných zemí, zaznamenala však nejnižší nárůst mezi lety 2019 a 2020. Naopak nejméně investovalo Estonsko, o kterém však z předchozích kapitol víme, že využívá automatizaci a umělou inteligenci ve veřejné správě ve výrazně větší míře než ČR.

Jak je tedy možné, že i přesto, že Česká republika má vyšší investice než Estonsko, zaostává ve využívání moderních technologií?

Investice sama o sobě nemusí být příčinou nárůstu využívání automatizace a AI ve veřejné správě. Příkladem je právě Estonsko, které i při nízkých investicích dosahuje výrazně vyšší míry automatizace. Může tomu být kvůli rozvinuté digitální infrastruktuře – z kapitoly 5, kde byla část věnována Estonsku vyplynulo, že přibližně 99 % veřejných služeb je v Estonsku digitalizováno. Díky tomu může efektivně využívat moderní technologie a nemusí investovat tak vysoké částky do AI jako ostatní země.

Jelikož jsou investice vyšší v ČR než v Estonsku, ale automatizace je více rozšířená v Estonsku než v ČR, lze dojít k závěru, že tou hlavní překážkou pro širší zavedení automatizace není nedostatečný objem investic, ale spíše jiné faktory. Jedním faktorem může být především smysluplné a efektivní využití investovaných finančních prostředků. Tím dalším může být právě nízká úroveň digitalizace veřejné správy, což může omezovat efektivní zavedení a zpomalovat rozvoj automatizace v české veřejné správě.

7.5 Digitalizace

Jak bylo zmíněno, digitalizace jde ruku v ruce s automatizací. Proto se tato kapitola zaměřuje na komparaci digitalizace v ČR, Estonsku a Švédsko, tedy státy v EU. Po provedení komparace bude zřejmé, zda je možné hypotézu, že nízká úroveň digitalizace a zastaralé informační systémy zpomalují nasazení automatizace ve větší míře, potvrdit či vyvrátit.

Evropská komise zveřejnila v roce 2024 zprávu o implementaci programu Digitální dekáda, ve které jsou zmíněny pokroky v dosahování digitální transformace v Evropě. Zpráva se věnuje jak celkovému zhodnocení v rámci EU, tak stavu konkrétních členských zemí. (EUROPEAN COMMISSION, 2024).

V této kapitole je konkrétně zkoumáno 6 kategorií v rámci digitalizace, kterými jsou umělá inteligence, základní digitální dovednosti, IT specialisté, digitální veřejné služby pro občany a podniky a plánovaný rozpočet pro digitalizaci. Jak si v těchto kategoriích vedou jednotlivé státy zobrazuje následující tabulka.

Tabulka 7: Úroveň digitalizace v zemích EU

Indikátor	Česká republika (v %)		Estonsko (v %)		Švédsko (v %)		Průměr EU (v %)	Cíl (v %)
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024	Do roku 2030
Umělá inteligence	4,5	5,9	2,8	5,2	9,9	10,4	8	75
Základní digitální dovednosti	59,7	69,1	56,4	62,6	66,6	66,4	55,6	80
IT specialisté	4,5	4,3	6,6	6,7	8,6	8,7	4,8	10
Digitální veřejné služby pro občany	76,2	76,3	94,0	95,8	88,2	93,3	79,4	100
Digitální veřejné služby pro podniky	83,8	83,8	98,8	98,8	87,9	96,0	85,4	100
Plánovaný rozpočet	1,77 mld. EUR		-		2,8 mld. EUR		-	-

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION, 2024

Pokud se nejdříve zaměříme na kategorii umělá inteligence, která v sobě zahrnuje podíl malých a středních podniků (dále jen „MPS“) využívajících AI, můžeme pozorovat, že podniky ve všech třech sledovaných zemích mezi lety 2023 až 2024 zaznamenaly zlepšení. Přesto pouze Švédsko zůstává nad průměrem EU, zatímco ostatní dvě země se k němu pomalu blíží.

Pokud se tempo využívání AI v nejbližší době nezvýší, očekává se, že v roce 2030 bude AI využívat pouze 20 % evropských malých a středních podniků namísto plánovaných 75 % (CZELO, 2023).

Proto je důležité oblast AI podpořit, jelikož inovace v této oblasti nejsou pouze otázkou soukromého sektoru, ale mají zásadní dopad i na veřejnou správu. Ta je totiž závislá na podnikatelském sektoru, který přináší potřebné technologie pro automatizaci procesů v rámci

veřejné správy. Pokud tedy počet podniků využívající AI nebude příliš růst, veřejná správa nebude mít k dispozici technologie pro zefektivnění a digitalizaci interních procesů.

S ohledem na současný stav se evropský cíl, aby každý třetí malý a střední podnik využíval umělou inteligenci, zdá poměrně nereálný. V současnosti totiž pouhých 8 % MPS využívá AI, což naznačuje, že k dosažení této ambice by bylo potřeba velmi výrazně urychlit tempo využívání AI či zajistit podnikům lepší podmínky pro zavedení těchto technologií.

Další kategorií je osvojení si základních digitálních dovedností. Z tabulky je patrné, že cílem Digitální dekády je do roku 2030 dosáhnout alespoň 80 % občanů EU ve věku 16 až 74 let, kteří budou mít minimálně základní digitální dovednosti.

Česká republika se nachází v této kategorii nejen před oběma sledovanými státy, ale i nad průměrem EU. Tato skutečnost je celkem překvapivá, a to vzhledem k tomu, že v Estonsku je digitalizováno téměř 100 % veřejných služeb. To naznačuje, že vysoká míra digitalizace nemusí automaticky znamenat, že všichni obyvatelé digitálními dovednostmi disponují.

Dalším cílem je, aby v Evropě pracovalo alespoň 20 milionů IT specialistů. Bohužel, v České republice vidíme pokles, zatímco v Estonsku a ve Švédsku byl zaznamenán mírný nárůst. IT specialisté tvoří v České republice pouhých 4,3 % z celkových zaměstnaných lidí, to ovšem není příliš špatný podíl vzhledem k tomu, že průměr EU je 4,8 %.

Co se týče zajištění digitálních veřejných služeb pro občany a podniky, Estonsko i Švédsko se umísťují nad průměrem EU a dalo by se předpokládat, že do konce této dekády by cíl 100% digitalizace veřejných služeb mohly splnit. Na druhou stranu Česká republika se v obou případech nachází lehce pod průměrem EU a mezi lety 2023 a 2024 nedošlo k příliš významnému zlepšení.

Česká republika plánuje pro dosažení digitální transformace a splnění zmíněných cílů vyčlenit z rozpočtu 1,77 miliard EUR, což odpovídá 0,6 % HDP země. Švédsko má v plánu investovat vyšší částku, konkrétně 2,8 miliardy EUR, což představuje 0,5 % HDP země. Estonsko svůj rozpočet pro digitální transformaci neuvedlo.

Závěr

V současné době Česká republika zatím nesplňuje žádný z cílů uvedených v tabulce. Nicméně má k dispozici ještě další polovinu dekády a dosavadní vývoj v kategorii základní digitální dovednosti naznačuje pozitivní vývoj. V této kategorii totiž Česko vzrostlo mezi lety 2023

a 2024 téměř o 10 % a pokud bude tento trend pokračovat, mohlo by Česko svůj cíl do roku 2030 splnit.

Přestože je Estonsko považováno za jednu z nejpokročilejších evropských zemí Evropy v oblasti digitalizace, ani tato země zatím nesplňuje žádný z uvedených cílů, stejně jako Švédsko. To ukazuje, že dosažení cílů Digitální dekády představuje výzvu i pro technologicky vyspělé státy.

Vzhledem k tomu, že Švédsko i Estonsko jsou napřed oproti ČR ve využívání AI ve veřejné správě a poskytují přes 90 % veřejných služeb digitálně, zatímco ČR pouze kolem 80 %, můžeme shrnout, že ČR má nižší míru digitalizace oproti těmto dvěma zemím. Přesto se v oblasti AI umístilo ČR před Estonskem, což znamená, že větší podíl malých a středních podniků využívá umělou inteligenci.

Tato práce se však zaměřuje na využívání moderních technologií ve veřejné správě, nikoli v soukromém sektoru. Estonsko i Švédsko jsou na základě kapitoly 5 a 6 výrazně napřed ve využívání AI ve veřejné správě, a proto lze dojít k závěru, že nízká úroveň digitalizace zpomaluje nasazení automatizace ve větší míře – hypotéza je tedy potvrzena.

8 Doporučení pro implementaci automatizace do veřejné správy ČR

Tato kapitola obsahuje doporučení pro veřejnou správu České republiky, která vycházejí z předchozích kapitol, a to jak z praktické části, tak z části teoretické. Zjištění uvedená v této práci ukazují, že i přesto, že jsou některé kroky již podniknuty, např. byla vytvořena národní strategie AI a její nedávná aktualizace, existuje ještě mnoho prostoru pro zlepšení. Tou hlavní otázkou zůstává, jak efektivně zavést umělou inteligenci a automatizaci do veřejné správy.

V České republice je využívání umělé inteligence a automatizace zatím rozšířenější v soukromém sektoru než v tom veřejném. To není žádným překvapením, protože již bylo zmíněno, že veřejný sektor je závislý na soukromém, co se technologického pokroku a vybavení týče. Dalším důvodem je to, že veřejný sektor obecně reaguje pomaleji na změny v okolním světě než soukromý sektor. Je ale nutné, aby se i veřejná správa postupně posouvala dopředu, a to nejen kvůli modernizaci institucí veřejné správy, ale především kvůli zvýšení efektivity veřejné správy a spokojenosti občanů. Veřejná správa by proto měla začít využívat moderní technologie, jako je umělá inteligence a automatizace, protože ty s sebou přinášejí mnoho významných výhod, které byly v teoretické části této práce detailněji rozebrány.

Ačkoliv má Česká republika jednu z komplexnějších národních strategií pro umělou inteligenci v rámci Evropy, v praxi se její realizace posouvá velmi pomalu. Samotná strategie tedy nestačí. Je potřeba, aby byly podniknuty konkrétní kroky, které budou mít skutečný dopad na efektivitu veřejné správy.

Bylo zmíněno, že připravenost ČR na využívání umělé inteligence je nízká, a to mimo jiné kvůli chybějící motivaci a nedostatku financí. Pokud si však představitelé státu uvědomí, že větší investice do digitalizace a následné automatizace může vést k významným úsporám v dlouhodobém horizontu, může se situace začít měnit.

Jedním ze základních předpokladů pro zavedení automatizace je digitalizace veřejné správy. Z komparace úrovně digitalizace ve vybraných evropských zemích vyplynulo, že Česká republika zatím nesplňuje ani jeden cíl digitální dekády. Pokud by však země investovala více finančních prostředků do digitalizace veřejných služeb, mohla by splnit dva cíle, kterými jsou poskytování všech digitálních veřejných služeb pro občany a podniky.

Pokud by ČR tyto dva cíle splnila, plná digitalizace veřejných služeb by přinesla mnoho výhod. Příkladem může být Estonsko, kde digitalizace přinesla úsporu tolik pracovních hodin, kolik by odpovídalo 1 400 letům lidské práce. Pokud by se Česká republika Estonskem inspirovala, mohlo by dojít k výraznému zrychlení administrativních činností ve veřejné správě, zjednodušení komunikace mezi občany a úřady nebo snížení nákladů na tisk papírů. Zároveň by došlo k úspoře času při přepisování údajů z papírů do systémů v počítači. Ačkoli jsou počáteční náklady na digitalizaci vysoké, v dlouhém období, by se tato investice mohla mnohonásobně vrátit.

K plné digitalizaci veřejné správy je však důležité, aby občané disponovali alespoň základními digitálními dovednostmi. Z komparace vyplynulo, že byl během let 2023 a 2024 zvýšen počet digitálně gramotných občanů ČR o téměř 10 %, a země by tak mohla v průběhu dalších pěti let dosáhnout stanoveného cíle, tedy 80 % obyvatel s alespoň základními digitálními dovednostmi. V roce 2024 mělo tyto dovednosti téměř 70 % obyvatel ve věku 16 až 74 let. Jedná se tak o vyšší podíl obyvatel než u Švédska a Estonska. Přesto v těchto zahraničních zemích mají digitalizován vyšší podíl veřejných služeb. Vzhledem k tomu lze předpokládat, že např. elektronické podání žádosti o sociální podporu by pro většinu občanů nepředstavovalo velký problém.

Další výzvou by pro ČR mohl být nedostatek IT specialistů, kteří by mohli pracovat na vývoji algoritmů a systémů umělé inteligence. Česká republika v této oblasti zaostává za některými evropskými státy, jak vyplynulo z komparace úrovně digitalizace. Zatímco v ČR se počet IT odborníků snížil mezi lety 2023 a 2024 o 0,2 %, v Estonsku a Švédsku se jejich podíl zvýšil o 0,1 %. Ve Švédsku je dokonce podíl IT specialistů na celkově zaměstnaných lidech dvakrát tak vyšší jak v Česku. Pozitivní však je, že již pět vysokých škol v ČR zavedlo studijní programy zaměřené na umělou inteligenci (VYSOKÉŠKOLY.CZ). To představuje první krok ke zvýšení počtu kvalifikovaných odborníků v zemi, kteří budou schopni tyto technologie navrhovat a vyvíjet.

Z komparace úrovně digitalizace v evropských zemích vyplynulo, že ani využívání umělé inteligence není v soukromém sektoru příliš rozšířené. Podniky v ČR, Estonsku a Švédsku sice zaznamenaly zlepšení mezi lety 2023 a 2024, přesto nad průměrem EU zůstává pouze Švédsko. Vyšší podíl českých malých a středních podniků však využívalo v obou letech umělou inteligenci oproti podnikům v Estonsku. Víze, že do konce roku 2030 bude využívat

alespoň tři ze čtyř podniků umělou inteligenci se však zdá být nedosažitelná. Evropský průměr se totiž v roce 2024 nacházel na 8 %.

Z komparace zemí na základě globálního indexu umělé inteligence vyplývá, že občané ČR vnímají umělou inteligenci spíše negativně. Nízká důvěra veřejnosti a nedostatek osvěty mohou bránit širšímu využívání AI, a proto je potřeba, aby stát kladl důraz na komunikaci s veřejností a vysvětloval nejen přínosy, ale i rizika využívání AI. Zároveň je důležité proškolit zaměstnance veřejné správy, aby byli schopni s AI pracovat a správně reagovat na její výstupy. Co se týče regulace, nedávno přijatý AI Akt by mohl přispět k větší důvěře veřejnosti v AI.

Pro zvýšení důvěry občanů v AI by bylo v případě zavedení automatizace a AI vhodné vytvořit informační platformu, která by obsahovala informace o moderních technologiích, které jsou při rozhodování o právech a povinnostech občanů v rámci veřejné správy používány. Platforma by rovněž popisovala, v jaké fázi technologie vystupuje, kdy přebírá rozhodování člověk, a jakým způsobem se proti takovému rozhodnutí bránit. Inspirací může být Velká Británie nebo USA, které již podobné platformy zřídily, a tím podpořily důvěru veřejnosti v umělou inteligenci a algoritmy.

Index AI podporuje tvrzení z analýzy digitalizace, tedy že AI nevyužívá příliš velké množství firem v soukromém sektoru. Česká republika se v této kategorii AI indexu umístila až na 44. místě z 83 zemí. Slabá aktivita v soukromém sektoru má přitom přímý dopad na rozvoj AI ve veřejné správě. Především soukromé firmy totiž vytváří inovace a nové technologie, které by mohly být využity ve veřejné správě.

Česká republika by tak měla podpořit především soukromý sektor, a to například formou investičních pobídek nebo jiných výhod v případě spolupráce s veřejným sektorem. Tyto kroky by mohly přispět k širšímu využívání AI ve veřejné správě a k celkově lepší pozici země v oblasti AI.

Investuje Česká republika dostatek finančních prostředků na rozvoj využívání umělé inteligence? Z komparace výší investic ve třech evropských zemích vyplynulo, že ČR investovalo více prostředků do oblasti AI oproti Estonsku, a to dokonce o téměř 200 milionů eur. Estonsko je však malá země, a po přepočtu výše investic na obyvatele se Estonsko dostalo před Česko. Co se týče růstu investic mezi lety 2019 a 2020, Česko zvýšilo své investice pouze o 35 %. Na druhou stranu Estonsko navýšilo své investice o 131 %, Švédsko o 44 %.

Česká republika se v roce 2020 umístila v oblasti investic do umělé inteligence na 14. pozici z 27 členských států EU. Nachází se tedy téměř v polovině, což není špatná pozice. Estonsko se v kategorii celkové investice do AI umístilo až na 20. místě. Po přepočtu na obyvatele se však dostalo na 10. místo. Česko oproti tomu kleslo na 15. pozici. Přesto, že ČR investovala mnohem vyšší částku do oblasti AI, po provedení komparativní analýzy úrovně digitalizace ve vybraných zemích se zjistilo, že úroveň digitalizace ČR se zlepšila pouze v některých kategoriích, a to v menší míře.

Co se týče investic do umělé inteligenci na úrovni Evropské unie, ta investovala v roce 2020 do veřejného sektoru 16 % všech investic, které činili přes 10 miliard eur. Naproti tomu USA investovalo do veřejného sektoru 17 % a to z více než 20 miliard eur. Další zkoumaná země, Velká Británie investovala kolem 1,7 miliard eur do oblasti AI, z nichž do veřejného sektoru 23 %.

Nejnižší nárůst investic mezi lety 2019 a 2020 byl zaznamenán právě v Evropské unii a činil kolem 37 %. Ve Velké Británii byl o něco vyšší a činil téměř 42 %. Spojené státy investovaly v roce 2020 o polovinu finančních prostředků více oproti předchozímu roku. EU by tak své investice mohlo zvýšit a stejně tak jejich podíl do veřejného sektoru.

Co se týče legislativy upravující automatizované rozhodování či umělou inteligenci ve veřejné správě ČR, žádná taková v současnosti neexistuje. Poslanecký návrh novely správního řádu se však automatizaci věnuje, a pokud by byl přijat, bude možné některé úkony či rozhodnutí provést automatizovaně, bez účasti úřední osoby. Jedná se tak o první krok, který může v blízké budoucnosti znamenat širší využití automatizace ve veřejné správě.

Jelikož v kapitole 6 byly zmíněny konkrétní příklady, kdy městské či krajské úřady využívají automatizaci nebo umělou inteligenci, lze dojít k závěru, že legislativa nemusí být tím hlavním nedostatkem v ČR pro širší zavedení automatizovaného rozhodování.

Přesto by měl být vytvořen právní rámec upravující automatizované rozhodování a umělou inteligenci ve veřejné správě, který by zajistil, že tyto moderní technologie budou úřady využívat bezpečně, transparentně, spravedlivě a efektivně. Při tom by měly vždy klást důraz na ochranu základních práv občanů.

Správní řád by tedy mohl být doplněn o ustanovení, která by se automatizovanému rozhodování věnovala. V těchto ustanoveních by byla stanovena odpovědnost, možnost přezkumu nebo třeba požadavek na transparentnost rozhodnutí.

Otázkou zůstává, jaké konkrétní činnosti by veřejná správa měla automatizovat nejdříve. Pro začátek by stačilo nasadit automatizaci a umělou inteligenci do jednoduchých, opakujících se agend. Například zpracování formulářů, analyzování dlouhých textů, zlepšování kvality textů nebo automatizované odpovědi na často kladené dotazy. Mnoho pracovníků veřejné správy se opakujícími činnostmi zabývá většinu svého času a nezbývá jim tak prostor na náročnější, a především kreativnější úkoly. Je přitom škoda, aby odborní pracovníci, kteří museli složit úřednickou zkoušku a prokázat tak své znalosti, trávili většinu svého pracovního času rutinní prací, kterou by mohla nahradit moderní technologie.

Moderní technologie je ale možné využít i ve složitějších agendách. Na základě analýzy ČR lze doporučit automatizaci vyřizování elektronických žádostí, vydávání dokladů a výpisů či kontrolu splnění podmínek u různých typů žádostí. Česká republika by se mohla inspirovat například švédským městem, kde byl automatizován proces žádosti o sociální pomoc. Systém na základě údajů vyhodnotí, zda žadatel splňuje podmínky pro přiznání dávky či nikoli.

Vrátíme se k příkladům automatizace v samosprávách. V kapitole 6 byly uvedeny příklady využití AI, digitalizace a automatizace v některých městech a krajích ČR. Tyto samosprávné celky by mohly sloužit jako inspirace pro ostatní. Města a kraje, které již zautomatizovaly některé činnosti by mohli sdílet své knowhow a rovněž pořádat semináře pro zástupce jiných úřadů. Je totiž možné, že ne všechny úřady mají povědomí o tom, jaké možnosti jim moderní technologie nabízí. Například Ministerstvo pro místní rozvoj by v této oblasti mohlo sehrát svou roli, a to formou pořádání vzdělávacích akcí, poskytování doporučení a konzultací.

Česká republika se tedy v rámci jednotlivých komparací opakovaně umísťovala na posledních příčkách, a to nejen mezi evropskými státy. Stát by se měl proto zaměřit na doplnění stávajících právních předpisů o ustanovení týkající se automatizovaného rozhodování.

Vedle legislativních úprav je nezbytné zvýšit i finanční podporu, a to nejen směrem k soukromému sektoru, který hraje významnou roli ve vývoji AI, ale i směrem k veřejné správě, kde může tato moderní technologie zvýšit efektivitu, uspořit náklady nebo čas. Přitom by velká část těchto investic měla směřovat do oblasti digitalizace veřejné správy, která by neměla být od automatizace oddělována.

Obecně by se Česká republika měla začít oblasti umělé inteligence a automatizace věnovat mnohem více, než se jí v současné době věnuje. Nejde pouze o dohánění současných trendů, ale i o příležitost stát se lídrem v této oblasti, a to alespoň ve střední či východní Evropě.

Aktivní přístup by tak mohl zemi pomoci nejen zefektivnit veřejnou správu, ale i vytvořit si konkurenční výhodu.

ZÁVĚR

Automatizace rozhodování ve veřejné správě je v aktuálně často diskutovaným tématem, a to především v progresivnějších zahraničních zemích. Automatizace přináší spoustu výhod, kterými je zefektivnění procesů, úspora času nebo úspora nákladů.

Cílem této diplomové práce bylo analyzovat a komparovat přístupy České republiky a vybraných zahraničních států k využívání automatizovaného rozhodování a umělé inteligenci, identifikovat slabá místa v české veřejné správě a na jejich základě formulovat doporučení pro její zlepšení.

Pro účely komparace byly vybrány čtyři země – Estonsko a Švédsko jako progresivní členské státy Evropské unie, a dále Velká Británie a Spojené státy americké jako země stojící mimo EU a mající odlišné právní zázemí.

Diplomová práce se dělí do dvou hlavních částí na teoretickou a praktickou část. Začátek teoretické části nejprve představuje základní pojmy týkající se automatizace a umělé inteligence. Následně se teoretická část zabývala výhodami, které s sebou automatizace přináší a zároveň překážkami, kterým musí instituce veřejné správy při implementaci automatizace čelit. Poslední kapitola teoretické části se věnovala možnostmi přezkumu automatizovaných rozhodnutí, což je zásadní prvek z pohledu ochrany práv jednotlivců.

Praktická část se dělí na tři části. První analyzoval přístup zkoumaných zahraničních zemí k umělé inteligenci. Druhá část se zaměřila výhradně na Českou republiku. Třetí a nejvýznamnější část se věnovala komparativní analýze napříč pěti zeměmi v oblastech digitalizace, legislativy a výše investic do umělé inteligence.

Závěrečná část práce shrnula hlavní poznatky z komparativních analýz a zdůraznila významné rozdíly mezi zkoumanými zeměmi, přičemž zvláštní důraz byl kladen na situaci v České republice

Na základě provedené analýzy lze dojít k závěru, že Česká republika není v současnosti připravená na širší zavedení automatizovaného rozhodování ve veřejné správě, a měla by proto podniknout několik důležitých kroků.

Především by se měla zaměřit na oblast digitalizace veřejné správy, protože ta tvoří základní předpoklad pro jakékoli technologické inovace ve veřejné správě, včetně automatizovaného rozhodování. Z komparace úrovně digitalizace vyplynulo, že Česká republika zatím nesplňuje

ani jeden ze stanovených cílů v rámci Digitální dekády. Podobně na tom sice jsou i další zkoumané evropské státy, nicméně v České republice se mezi lety 2023 a 2024 podíl digitálních služeb pro občany a podniky téměř nezměnil a vypadá to tedy, že se Česká republika této oblasti téměř nevěnuje.

V oblasti investic do umělé inteligence nebyla Česká republika nejméně aktivní ze zkoumaných zemí – například ve srovnání s Estonskem investovala o 200 milionů eur více. Na základě analýzy přístupu Estonska k umělé inteligenci však bylo zjištěno, že Estonsko využívá umělou inteligenci a automatizaci ve výrazně větší míře oproti České republice. Tudíž lze dojít k závěru, že samotný objem investic není rozhodujícím faktorem pro míru implementace automatizace rozhodování ve veřejné správě, klíčové však je, aby byly finanční prostředky investovány smysluplně a využity efektivně.

Dalším nezbytným krokem je vytvoření legislativního rámce pro automatizované rozhodování. V současnosti v České republice neexistuje žádný právní předpis, který by tuto oblast přímo upravoval. Pozitivní vývoj však představuje návrh novely správního řádu, který by v případě schválení umožnil zavedení automatizovaného rozhodování do praxe české veřejné správy.

Za klíčový faktor ovlivňující míru implementace automatizace rozhodování do veřejné správy tak lze na základě komparativních analýz označit úroveň digitalizace. Ta v České republice bohužel stále zaostává a bez jejího výrazného zlepšení nelze očekávat efektivní zavedení automatizovaného rozhodování. Právě v této oblasti by měla Česká republika soustředit své úsilí, pokud chce zefektivnit veřejnou správu a zvýšit tak důvěru a spokojenost svých občanů.

Je zřejmé, že Česká republika by se měla umělé inteligenci a automatizaci věnovat mnohem intenzivněji než doposud. Nejde pouze o nutnost držet krok s globálními trendy, ale také o příležitost stát se lídrem ve střední či východní Evropě. Aktivní přístup k těmto moderním technologiím tak může přinést nejen lepší fungování veřejné správy, ale také konkurenční výhodu.

Zároveň je třeba jednat bez zbytečných odkladů. Pokud začne Česká republika umělou inteligenci využívat už nyní, HDP země by mohlo vzrůst až o 16 miliard eur. Naopak, pokud by došlo k odkladu implementace o pět let, očekávaný růst HDP by dosáhl pouze 3 miliard eur. Takové zdržení by tak mohlo představovat ztrátu až 13 miliard eur a promarněnou šanci na posílení pozice ČR v oblasti umělé inteligence.

Závěrem lze tedy říci, že komparativní analýza ukázala, že Česká republika v oblasti automatizace rozhodování a využívání umělé inteligence ve veřejné správě výrazně zaostává za evropskými i mimoevropskými zkoumanými zeměmi. Tato skutečnost by tak měla být výzvou k urychleným změnám.

Pro začátek by stačilo, aby instituce veřejné správy začaly nasazovat automatizaci a umělou inteligenci do jednoduchých, opakujících se agend jako je zpracování formulářů, analyzování dlouhých textů, zlepšování kvality textů nebo automatizované odpovědi na často kladené dotazy.

Poté by tyto moderní technologie mohly být využity i ve složitějších agendách. Na základě analýzy ČR lze doporučit automatizaci vydávání dokladů a výpisů nebo kontrolu splnění podmínek u různých typů žádostí. Česká republika by se rovněž mohla inspirovat švédským městem, kde byl automatizován proces vyřizování žádostí o sociální pomoc.

Postupné zavádění těchto technologií může výrazně zvýšit efektivitu veřejné správy. Veřejná správa by se proto měla přizpůsobit současným technologickým trendům a automatizace by se tak měla stát její nedílnou součástí.

POUŽITÁ LITERATURA

- AIPRM. *AI Laws Around the World* [online]. [cit. 31-03-2025]. Dostupné z: <https://www.aiprm.com/ai-laws-around-the-world/#1-governance-policies>
- AI SWEDEN. *An AI Strategy for Sweden* [online]. [cit. 14-03-2025]. Dostupné z: <https://strategy.ai.se/>
- Algorithmic Accountability Act of 2023. In: *Congress.gov* [online]. [cit. 22-04-2025]. Dostupné z: <https://www.congress.gov/bill/118th-congress/house-bill/5628/text>
- ANGWIN, Julia, Jeff LARSON a Lauren KIRCHNER. *Machine Bias: There's software used across the country to predict future criminals. And it's biased against blacks.* ProPublica [online]. 23.5.2016. [cit. 30-01-2025]. Dostupné z: <https://www.propublica.org/article/machine-bias-risk-assessments-in-criminal-sentencing>.
- BENEŠOV. *Projekt Automatizace služeb městského úřadu Benešov byl ukončen* [online]. 3.5.2023. [cit. 23-03-2025]. Dostupné z: <https://www.benesov-city.cz/projekt%2Dautomatizace%2Dsluzeb%2Dmestskeho%2Duradu%2Dbenesov%2Dbyl%2Dukoncen/d-104355>
- BREIDBACH, Christoph F. Responsible algorithmic decision-making. In: *Organizational Dynamics* [online]. 2024 (53), [cit. 12-10-2024]. ISSN 0090-2616. dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0090261624000044>.
- BRIONNE, Patrick a Devyani GAJJAR. *Artificial intelligence: ethics, governance and regulation* [online]. UK Parliament, 7.10.2024. [cit. 13-03-2025]. Dostupné z: <https://post.parliament.uk/artificial-intelligence-ethics-governance-and-regulation/>
- CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY. *AI může výrazně zvýšit efektivitu úředníků, ukázal seminář CRR* [online]. 21.1.2025. [cit. 21-03-2025]. Dostupné z: <https://crr.gov.cz/ai-muze-vyrazne-zvysit-efektivitu-uredniku-ukazal-seminar-crr/>
- CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY. *Od teorie k praxi: Jsme úřad a implementujeme AI. A vy už víte jak* [online]. 15.1.2025. [cit. 21-03-2025]. Dostupné z: <https://crr.gov.cz/kalendar/od-teorie-k-praxi/>
- COBBE, Jennifer. Administrative Law and the Machines of Government: Judicial Review of Automated Public-Sector Decision-Making. In: *Legal Studies* [online]. 6.8.2018, roč. 39, č. 4. [cit. 24-02-2025]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3226913

- COMMONWEALTH OMBUDSMAN. *Automated Decision-Making: Better Practice Guide*. 2019 [online]. [cit. 02-02-2025]. Dostupné z: https://www.ombudsman.gov.au/data/assets/pdf_file/0029/288236/OMB1188-Automated-Decision-Making-Report_Final-A1898885.pdf
- CZELO. *Jak postupuje digitalizace v Evropě a v Česku? V čem zaostáváme za průměrem EU a v čem se nám daří?* [online]. 4.10.2023. [cit. 30-03-2025]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/clanek/jak-postupuje-digitalizace-v-evrope-v-cesku-v-cem-zaostavame-za-prumerem-eu-v-cem-se-nam>
- ČECH, Pavel. *Definice umělé inteligence dle Expertní skupiny na umělou inteligenci* [online]. 22.5.2019. [cit. 12-10-2024]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pravo-it/definice-umele-inteligence-dle-expertni-skupiny-na-umelou-inteligenci>.
- ČESKÁ ASOCIACE UMĚLÉ INTELIGENCE. *Byl zřízen Evropský úřad pro umělou inteligenci. Co o European AI Office víme?* [online]. 26.2.2024. [cit. 04-03-2025]. Dostupné z: <https://asociace.ai/byl-zrizen-evropsky-urad-pro-umelou-inteligenci-co-o-european-ai-office-vime/>
- DIGIEXPO. *E-Governance* [online]. [cit. 12-03-2025]. Dostupné z: <https://digiexpo.e-estonia.com/category/e-governance/>.
- DIGITÁLNÍ ČESKO. *Akt o umělé inteligenci* [online]. [cit. 13-04-2025]. Dostupné z: <https://digitalnicesko.gov.cz/ai-akt/>
- DIGITÁLNÍ ČESKO. *Klasifikace systému umělé inteligence dle rizik: Nařízení definuje 4 úrovně rizika u systémů AI* [online]. [cit. 13-04-2025]. Dostupné z: <https://digitalnicesko.gov.cz/klasifikace-systemu-umele-inteligence-dle-rizik/>
- DITLMANN-VIETH, Kilian. *The Algorithmic Administration* [online]. 13.05.2024. [cit. 12-11-2024]. Dostupné z: <https://algorithmwatch.org/en/algorithmic-administration-explained/>.
- DOHNAL, Jakub. *Jaké povinnosti z AI Act vyplývají pro úřady a firmy?* [online]. 4.4.2025. [cit. 20.4.2025]. Dostupné z: <https://www.arws.cz/novinky-v-arrows/jake-povinnosti-z-ai-act-vyplyvaji-pro-urady-a-firmy>
- EGOVERNMENT. *Robotická automatizace procesů na KÚ Moravskoslezského kraje (robot Karel)* [online]. [cit. 23-03-2025]. Dostupné z: <https://www.egovernment.cz/inpage/robotkarel/>

- EUROPEAN COMMISSION. *AI Act* [online]. 2025. [cit. 20-04-2025]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>
- EUROPEAN COMMISSION. *AI Act enters into force* [online]. 2024. [cit. 04-03-2024]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/news/ai-act-enters-force-2024-08-01_en
- EUROPEAN COMMISSION. *AI Watch: Estimating AI Investments in the European Union*. 2022. ISBN 978-92-76-53433-4. doi: 10.2760/702029.
- EUROPEAN COMMISSION. *Coordinated Plan on Artificial Intelligence* [online]. 2025. [cit. 04-03-2025]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/plan-ai>
- EUROPEAN COMMISSION. *Digital Decade 2024: Country reports* [online]. 2.7.2024. [cit. 30-03-2025]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-decade-2024-country-reports>
- EUROPEAN COMMISSION. *Digital Decade Country Report 2024: Czechia* [online]. 11.7.2024. [cit. 30-03-2025]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/factpages/czechia-2024-digital-decade-country-report>
- EUROPEAN COMMISSION. *Digital Decade Country Report 2024: Estonia* [online]. 22.7.2024. [cit. 30-03-2025]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/factpages/estonia-2024-digital-decade-country-report>
- EUROPEAN COMMISSION. *Digital Decade Country Report 2024: Sweden* [online]. 22.7.2024. [cit. 30-03-2025]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/factpages/sweden-2024-digital-decade-country-report>
- EUROPEAN COMMISSION. *European approach to artificial intelligence* [online]. 2025. [cit. 04-03-2025]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-approach-artificial-intelligence>
- EUROPEAN COMMISSION. *Liability for Artificial Intelligence and other emerging digital technologies* [online]. 2019. [cit. 04-03-2025]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2020/01-09/AI-report_EN.pdf
- EUROPEAN COMMISSION. *Sweden AI Strategy Report* [online]. 2021. [cit. 14-03-2025]. Dostupné z: https://ai-watch.ec.europa.eu/countries/sweden/sweden-ai-strategy-report_en

EUROPEAN LAW INSTITUTE. *Guiding Principles for Automated Decision-Making in the EU*. ELI Innovation Paper. Madrid, 2022. [cit. 24-02-2025]. Dostupné z: <https://europeanlawinstitute.eu/news-events/news-contd/news/eli-innovation-paper-on-guiding-principles-for-automated-decision-making-in-the-eu-now-available-f/>.

EUROPEAN INNOVATION COUNCIL. *GenAI4EU: Creating European Champions in Generative AI* [online]. 2025. [cit. 04-03-2025]. Dostupné z: https://eic.ec.europa.eu/eic-funding-opportunities/eic-accelerator/eic-accelerator-challenges-2025/genai4eu-creating-european-champions-generative-ai_en

EVROPSKÁ KOMISE. *Bílá kniha o umělé inteligenci – evropský přístup k excelenci a důvěře* [online]. 2020. [cit. 04-03-2025]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original?docid=94296&varid=79091&fileid=85860>

EVROPSKÁ KOMISE. *Etické pokyny pro zajištění důvěryhodnosti UI* [online]. 2019. [cit. 02-02-2025]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2019/11-06/Ethics-guidelines-AI_CS.pdf

EVROPSKÁ KOMISE. *Guidelines on Automated individual decision-making and Profiling for the purposes of Regulation 2016/679*. Data Protection Working Party. Brussel, 2018. [cit. 25-10-2024]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/612053/en>.

EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: umělá inteligence pro Evropu* [online]. 2018 [cit. 12-10-2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0237&from=CS>.

EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise: Umělá inteligence pro Evropu* [online]. 2018. [cit. 04-03-2025]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0237>

EVROPSKÁ KOMISE. *Skupina odborníků na vysoké úrovni pro umělou inteligenci* [online]. 2024. [cit. 04-03-2025]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/policies/expert-group-ai>

EVROPSKÁ KOMISE. *Správa a prosazování aktu o umělé inteligenci* [online]. 2025. [cit. 04-03-2025]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/policies/ai-act-governance-and-enforcement>

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Nizozemský skandál s přídávky na děti, institucionální rasismus a algoritmy*. [online]. 28.6.2022. [cit. 30-01-2025]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/O-9-2022-000028_CS.html

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Co je umělá inteligence a jak ji využíváme?* In: europarl.europa.eu [online]. 04.09.2020 [cit. 12-10-2024]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20200827STO85804/umela-inteligence-definice-a-vyuziti>. FABRI, Marco. From Court Automation to e-Justice and Beyond in Europe [online]. *International Journal For Court Administration*. Vol. 15, issue 3, 2024. [cit. 12-03-2025]. Dostupné z: <https://iacajournal.org/articles/10.36745/ijca.640>

FIALOVÁ, Eva, Ján MATEJKA a Vojen CÜTTLER. *Profilování a automatizace rozhodování (nejen) ve světle lidských práv a základních svobod* [online]. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2020, 78 s. ISBN: 978-80-87439-42-5. [cit. 25-10-2024]. Dostupné z: <https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/books/Profilovani.pdf>.

FIELD, Hayden. The Algorithmic Accountability Act is back – here’s what’s in it. In: *Techbrew* [online]. 11.2.2022. [cit. 13-04-2025]. Dostupné z: <https://www.emergingtechbrew.com/stories/2022/02/11/the-algorithmic-accountability-act-is-back-here-s-what-s-in-it>

FIŠER, Miloslav. AI ve výuce i státní správě. Česko má novou strategii do roku 2030. In: *Novinky.cz* [online]. 25.7.2024. [cit. 27-03-2025]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/internet-a-pc-ai-ai-ve-vyuce-i-statni-sprave-cesko-ma-novou-strategii-do-roku-2030-40481631>

GAUDEUL, Alexia, et al. Understanding the Impact of Human Oversight on Discriminatory Outcomes in AI-Supported Decision-Making. In: *ECAI 2024* [online]. IOS Press, 2024. p. 1067-1074. [cit. 25-02-2025]. Dostupné z: <https://ebooks.iospress.nl/doi/10.3233/FAIA240598>

GONTARZ, Igor. Judicial Review of Automated Administrative Decision-making: The Role of Administrative Courts in the Evaluation of Unlawful Regimes. In: *ELTE Law Journal* [online]. 2023, č. 1. [cit. 23-02-2025]. Dostupné z: <https://ojs.elte.hu/eltelj/article/view/5283>

GOV.UK. *AI regulation: A pro-innovation approach* [online]. 2023. [cit. 13-03-2023]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/ai-regulation-a-pro-innovation-approach/white-paper#annex-a-implementation-of-the-principles-by-regulators>

- GOV.UK. *DWP: Employment and Support Allowance Online Medical Matching* [online]. 10.2.2025. [cit. 20-03-2025]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/algorithmic-transparency-records/dwp-employment-and-support-allowance-online-medical-matching>
- GOV.UK. *Find out how algorithmic tools are used in public organisations* [online]. [cit. 20-03-2025]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/algorithmic-transparency-records>
- GOV.UK. *National AI Strategy: AI Action Plan* [online]. 2022. [cit. 20-03-2025]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/national-ai-strategy-ai-action-plan/national-ai-strategy-ai-action-plan>
- GOV.UK. *Office for Students: Teaching Funding Allocations* [online]. 27.2.2025. [cit. 20-03-2025]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/algorithmic-transparency-records/office-for-students-teaching-funding-allocations>
- GOV.UK. *The Probation Service: Effective Proposal Framework* [online]. 10.2.2025. [cit. 20-03-2025]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/algorithmic-transparency-records/the-probation-service-effective-proposal-framework>
- GOVERNMENT.SE. *The Administrative Procedure Act (2017:900)* [online]. [cit. 23-04-2025]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/3c56d854a4034fae9160e12738429fb8/the-administrative-procedure-act-2017900/>
- HAMER, Charlie. *Case Study: AI Implementation in the Government of Estonia.. Public Social Network* [online]. 2024. [cit. 20-12-2024]. Dostupné z: <https://publicsectornetwork.com/insight/case-study-ai-implementation-in-the-government-of-estonia>
- HANDRLICA, Jakub. *Automatizace v rozhodování správních orgánů: Fatamorgána, nebo realita budoucnosti? Správní právo: odborný časopis pro oblast státní správy a správního práva* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2024, roč. 57, č. 6-7, str. 421–534, ISSN 0139-6005.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HOFMANN, C. H. Herwig a Felix PFLÜCKE. *Governance of Automated Decision-Making and EU Law*. Oxford, 2024. [cit. 25-10-2024]. Dostupné z: <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/93892>.

HOJNÁ, Pavlína. *Zrychlení úřadů z nuly na sto? Potřebujeme automatizovat správní řízení* [online]. 19.3.2025. [cit. 23-03-2025]. Dostupné z: <https://www.ceskofunguj.cz/aktuality/zrychleni-uradu-z-nuly-na-sto-potrebuje-automatizovat-spravni-rizeni>

HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČR. Vláda schválila Národní strategii umělé inteligence ČR 2030: Česko jako technologický lídr. In: *Businessinfo.cz* [online]. 16.9.2024. [cit. 28-03-2025]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/vlada-schvalila-narodni-strategii-umele-inteligence-cr-2030-cesko-jako-technologicky-lidr/>

HUBKOVÁ, Pavlína. Automatizace ve správním rozhodování a soudní přezkum. *Správní právo: odborný časopis pro oblast státní správy a správního práva*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2024, roč. 57, č. 6-7, str. 421–534, ISSN 0139-6005.

HUSTOPEČE. *Hustopečský Portál občana – jak s ním pracovat?* [online]. 11.5.2023. [cit. 23-03-2025]. Dostupné z: <https://www.hustopece.cz/2023/05/hustopecky-portal-obcana--jak-s-nim-pracovat>

CHAGGAR, Jasleen. Everything, everywhere, all at once: automated decision-making in public services [online]. *ComputerWeekly*. 2023. [cit. 20-02-2025]. Dostupné z: <https://www.computerweekly.com/opinion/Everything-everywhere-all-at-once-automated-decision-making-in-public-services>

CHUMCHALOVA, Marcela. Zvýšení efektivity veřejné správy ve městě Velká Bystřice CZ.03.4.74/0.0/0.0/19_109/0016882. In: *velkabystrice.cz* [online]. 5.1.2022. [cit. 23-03-2025]. Dostupné z: <https://www.velkabystrice.cz/cs/mesto/poskytnute-dotace/zvyseni-efektivita-verejne-spravy-ve-meste-velka-bystrice-cz-03-4-74-0-0-0-0-19-109-0016882.html>

JAKAB, Radomír. National Report on Automation in Decision-Making in Public Administration in Slovakia [online]. *Acta universitatis Carolinae. Iuridica*. Praha: Karolinum, 2024, č. 2, str. 147-157, ISSN 03230619. [cit. 11-11-2024]. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/12651/Iurid_70_2_0147.pdf.

JEŽDÍK, Radek. Marten Kaevats: Česko musí pochopit, že digitální transformace obsahuje jen velmi málo technologií. In: *e15 [online]*. 20.7.2022. [cit. 10-03-2025]. Dostupné z:

<https://www.e15.cz/byznys/e15-a-byznys/marten-kaevats-cesko-musi-pochopit-ze-digitalni-transformace-obsahuje-jen-velmi-malo-technologie-1391723>

JOHNSON, Khari. The US Has Failed to Pass AI Regulation. New York City Is Stepping Up. In: *Wired* [online]. 19.10.2023. [cit. 20-04-2025]. Dostupné z: <https://www.wired.com/story/us-failed-to-pass-ai-regulation-new-york-city-stepping-up/>

KALABUS, Tomáš. *Akt o umělé inteligenci – Dozor a monitorování trhu* [online]. [cit. 13-04-2025]. Dostupné z: <https://www.kalabus.cz/akt-o-umele-inteligenci-dozor-a-monitorovani-trhu/>

KASAPOGLU, Tayfun, Anu MASSO a Stefano CALZATI. Unpacking algorithms as technologies of power: Syrian refugees and data experts on algorithmic governance. In: *Digital Geography and Society* [online]. 2021. [cit. 12-03-2025]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666378321000076>

KAUN, Anne, LARSSON, Anders Olof a Anu MASSO. Automating public administration: citizens' attitudes towards automated decision-making across Estonia, Sweden, and Germany. In: *Communication and Society* [online]. 28.4.2023. [cit. 08-03-2025]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1369118X.2023.2205493?scroll=top&needAccess=true#abstract>

KOHOUT, Petr a Jakub DOHNAL. *Nástroje AI ve veřejné správě* [online]. 2023. [cit. 19-12-2024]. Dostupné z: <https://asociace.ai/wp-content/uploads/2023/08/ebook-nastroje-ai-ve-verejne-sprave.pdf>

KOLAŘÍKOVÁ, Linda a Filip HORÁK. *Umělá inteligence & právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 216. ISBN 978-80-7598-783-9.

KOLMAN, Petr. Transparentnost veřejné správy: Materiální vs. Formální pojetí práva aneb Jde o opatření obecné povahy? *Správní právo: odborný časopis pro oblast státní správy a správního práva* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2013, roč. 46, č. 1, s. 38–44. ISSN 0139-6005. [cit. 20-12-2024]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/transparentnost-verejne-spravy-materialni-racionalita-vs-formalni-pojeti-prava-aneb-jde-o-opatreni-obecne-povahy.aspx>

KOZEL, Roman, MYNÁŘOVÁ, Lenka a Hana SVOBODOVÁ. *Moderní metody a techniky marketingového výzkumu*. Expert. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3527-6.

KRATID. *Vision and strategies* [online]. [cit. 12-03-2025]. Dostupné z: <https://www.kratid.ee/en/kratt-vision>

KRIISA, Kristiina. *President Kersti Kaljulaid: tracing the real-world impact of Estonia's digital story* [online]. 27.1.2025. [cit. 12-03-2025]. Dostupné z: <https://e-estonia.com/president-kersti-kaljulaid-tracing-the-real-world-impact-of-estonias-digital-story/>

LAUX, Johann a Hannah RUSCHEMEIER. *Automation Bias in the AI Act: On the Legal Implications of Attempting to De-Bias Human Oversight of AI*. 2025. [cit. 02-03-2025]. Dostupné z: <https://arxiv.org/abs/2502.10036>.

LOBOTKA, Andrej. *Umělá inteligence z pohledu antidiskriminačního práva a GDPR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 196 s. ISBN 978-80-7598-581-1.

MALGIERI, Gianclaudio. Automated decision-making in the EU Member States: The right to explanation and other „suitable safeguards“ in the national legislations. *Computer law & security review* [online]. 2019, roč. 35, č. 5. ISSN 0267-3649. [cit. 24-02-2025]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0267364918303753>

MINISTERSTVO VNITRA. *Analýza a zhodnocení potenciálu využití automatizace a umělé inteligence v agendách veřejné správy* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2023. [cit. 14-01-2025]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vystupy-strategickeho-ramce--rozvoje-verejne-spravy.aspx?q=Y2hudW09OA%3D%3D>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Národní strategie umělé inteligence České republiky 2030* [online]. 2024. [cit. 20-03-2025]. Dostupné z: <https://mpo.gov.cz/assets/cz/podnikani/2024/9/Narodni-strategie-umele-intelligence-CR-2030.pdf>

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Umělá inteligence na Ministerstvu spravedlnosti* [online]. 5.3.2025. [cit. 23-03-2025]. Dostupné z: <https://msp.gov.cz/web/msp/rozcestnik/-/clanek/umela-inteligence-na-ministerstvu-spravedlnosti-kopirovat->

MINISTRY OF ECONOMIC AFFAIRS AND COMMUNICATIONS. *Estonia's National Artificial Intelligence Strategy or Kratt Strategy for 2022-2023* [online]. Tallinn, 2021. [cit. 12-03-2025]. Dostupné z: https://www.kratid.ee/en/_files/ugd/980182_4434a890f1e64c66b1190b0bd2665dc2.pdf

MURRAY, Andrew. Automated Public Decision Making and the Need for Regulation. *LSE Public Policy Review* [online]. 2024, roč. 3, č. 3, s. 1-10. [cit. 14-01-2025]. DOI: <https://doi.org/10.31389/lseprr.110>

NAAIA. *US Regulations on AI* [online]. 16.7.2024. [cit. 13-04-2025]. Dostupné z: <https://naaia.ai/the-us-regulations-on-ai/>

NEJEDLÝ, Matěj. AI v české státní správě? Když zaspíme, ekonomika neporoste, varují experti. In: *seznamzpravy.cz* [online]. 26.10.2024. [cit. 23-03-2025]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-ai-v-ceske-statni-sprave-kdyz-zaspime-ekonomika-neporoste-varuji-experti-263061>

NELSON, Daniel. *Co je to rozhodovací strom?* [online]. 23.08.2020. [cit. 12-11-2024]. Dostupné z: <https://www.unite.ai/cs/what-is-a-decision-tree/>. NORDIC CO-OPERATION. *AI in the Nordic-Baltic region* [online]. Stockholm, 14.5.2018. [cit. 12-03-2025]. Dostupné z: <https://www.norden.org/en/declaration/ai-nordic-baltic-region>

NIGHTDALL AI. *Algorithmic Accountability Act* [online]. [cit. 13-04-2025]. Dostupné z: <https://www.nightfall.ai/ai-security-101/algorithmic-accountability-act#>

OBCEPRO. *Robotická automatizace procesů na krajském úřadě* [online]. 11.2.2020. [cit. 23-03-2025]. Dostupné z: <https://www.obcepro.cz/smart-reseni-pro-regiony-a-obce-70.pdf>

OCHRANA, František. *Metodologie vědy: úvod do problému*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1609-4.

OECD.AI. *National AI policies and strategies. Database of national AI policies* [online]. 31.3.2025. [cit. 31-03-2025]. Dostupné z: <https://oecd.ai/en/dashboards/overview>

OECD. *Hello World: Artificial intelligence and its use in the public sector. OECD Working Papers on Public Governance* [online]. č. 36. Paříž: OECD Publishing, 2019. [cit. 27-01-2025].

Dostupné z: <https://www.ospi.es/export/sites/ospi/documents/documentos/Tecnologias-habilitantes/IA-Public-Sector.pdf>

OECD. *Přehled o stavu veřejné správy: Česká republika. Česká republika na cestě k modernější a efektivnější veřejné správě* [online]. Paříž: OECD Publishing, 2023. [cit. 19-12-2024] Dostupné z: https://www.oecd.org/cs/publications/prehled-o-stavu-verejne-spravy-ceska-republika_2651546f-cs/full-report.html

OSIČKA, Petr. Strojové učení a deep learning. *Matematika-Fyzika-Informatika: časopis pro výuku na základních a středních školách [online]*. Praha: Prometheus, 2021, roč. 30, č. 2, str. 133-145, ISSN 1210-1761. [cit. 12-11-2024]. Dostupné z: https://mfi.upol.cz/files/30/3002/mfi_3002_133_145.pdf.

PECHOVÁ, Tereza a Jakub MÁLEK. Zakázané praktiky umělé inteligence dle AI Aktu. In: *PEYTON legal [online]*. 13.2.2025. [cit. 20-04-2025]. Dostupné z: <https://www.peytonlegal.cz/zakazane-praktiky-umele-inteligence-dle-ai-aktu/>

PLC AUTOMATIZACE. *Dvojková (binární) soustava [online]*. [cit. 22-03-2025]. Dostupné z: <http://plc-automatizace.cz/knihovna/data/soustava/dvojkova-binarni-soustava.htm>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Sněmovní tisk 845: Novela z. o obcích [online]*. 2024. [cit. 21-03-2025]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=845>

POSPÍŠIL, Daniel. *Digitální veřejná správa a umělá inteligence aneb konec úředníků v Čechách? [online]*. 12.6.2024. [cit. 23-03-2025]. Dostupné z: <https://www.aqacademy.cz/digitalni-verejne-sprava-a-umela-inteligence-aneb-konec-uredniku-v-cechach/>

RADA PRO VÝZKUM, VÝVOJ A INOVACE. *Inovační strategie České republiky 2019-2030 [online]*. 2019. [cit. 25-03-2025]. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha_1_Inovacni-strategie.pdf

RIIGI TEATAJA. *Administrative Procedure Act [online]*. 27.3.2019. [cit. 23-04-2025]. Dostupné z: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/527032019002/consolide>

RIIGI TEATAJA. *Unemployment Insurance Act [online]*. 9.7.2014. [cit. 23-04-2025]. Dostupné z: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/509072014020/consolide>

ROEHL, Ulrik B.U. Automated decision-making and good administration: Views from inside the government machinery. *Government Information Quarterly [online]*. 2023, roč. 40, č. 4. ISSN 0740-624X. [cit. 15-01-2025]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0740624X23000643>.

SERIKULY, Almas. How Estonia uses artificial intelligence in the healthcare, legal industry, and agriculture. In: *Forbes [online]*. 16.9.2019. [cit. 12-03-2025]. Dostupné z:

https://forbes.kz/articles/how_estonia_uses_artificial_intelligence_in_the_healthcare_legal_industry_and_agriculture

STEJSKAL, Jan, MIKUŠOVÁ MERIČKOVÁ, Beáta, KUBA, Ondřej a MUTHOVÁ, Nikoleta. *Veřejná ekonomie*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-680-8.

STRAKOŠ, Jan. Právní aspekty automatizace ve správním trestání v kontextu algoritmů strojového učení. *Správní právo: odborný časopis pro oblast státní správy a správního práva* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2024, roč. 57, č. 6-7, str. 421–534, ISSN 0139-6005.

SVERIGES RIKSDAG. *Socialförsäkringsbalk (2010:110)* [online], 4.10.2010. [cit. 23-04-2025]. Dostupné z: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialforsakringsbalk-2010110_sfs-2010-110/

SVORNÍK, Petr. Do státní správy proniká umělá inteligence. Poradí s dávkami, přepíše projevy. In: *Novinky.cz* [online]. 21.11.2024. [cit. 21-03-2025]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/internet-a-pc-ai-do-statni-spravy-pronika-umela-inteligence-poradi-s-davkami-prepise-projevy-40497949>

TENGAJ. *Automatic Shortlists and Faster Candidate Screening* [online]. [cit. 14-03-2025]. Dostupné z: <https://tengai.io/>

TENGAJ. *One Screening Software – Endless Possibilities* [online]. [cit. 14-03-2025]. Dostupné z: <https://tengai.io/how-it-works/screening-software>

THE ALAN TURING INSTITUTE. *Project ExplAIIn: Explaining decisions made with AI* [online]. [cit. 20-12-2024]. Dostupné z: <https://www.turing.ac.uk/research/research-projects/project-explain>

TOLAN, Songül. *Fair and Unbiased Algorithmic Decision Making: Current State and Future Challenges*. In: JRC Technical Reports [online]. 2018. [cit. 12-10-2024]. Dostupné z: <https://arxiv.org/pdf/1901.04730>.

UNITED NATIONS. *UN E-Government Knowledgebase: Country Data* [online]. 2024. [cit. 14-03-2025]. Dostupné z: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/data-center>

VINNOVA. *Artificial intelligence in Sweden business and society: Analysis of development and potential* [online]. 5/2018. ISSN 1650-3104. [cit. 30-03-2025]. Dostupné z: https://www.vinnova.se/contentassets/29cd313d690e4be3a8d861ad05a4ee48/vr_18_09.pdf

- VRANCKAERT, Koen. How Cautious is too Cautious? The US and EU Artificial Intelligence Roadmap (Part 3: the Algorithmic Accountability Act 2022). In: *KU LEUVEN [online]*. 16.5.2023. [cit. 13-04-2025]. Dostupné z: <https://www.law.kuleuven.be/citip/blog/how-cautious-is-too-cautious-the-us-and-eu-artificial-intelligence-roadmap-part-3-the-algorithmic-accountability-act-2022/>
- VYSOKÉŠKOLY.CZ. *Umělá inteligence* [online]. [cit. 17-04-2025]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/katalog-vs/obory/Um%C4%9Bl%C3%A1+inteligence>
- WEIKERT, Petr. Policie zaměstnala digitálního detektiva, pomáhá s bankovními podvody. In: *e15* [online]. 7.7.2024. [cit. 21-03-2025]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/technologie-a-media/policie-zamestnala-digitalniho-detektiva-pomaha-s-bankovnimi-podvody-1416863>
- WHITE, Joe a Serena CESAREO. *The Global AI Index* [online]. 2024. [cit. 14-03-2025]. Dostupné z: <https://www.tortoisemedia.com/data/global-ai>
- WYDEN, Ron. *Algorithmic Accountability Act of 2023* [online]. 2023. [cit. 13-04-2025]. Dostupné z: https://www.wyden.senate.gov/imo/media/doc/algorithmic_accountability_act_of_2023_summary.pdf